

Vilniaus universitetas
Komunikacijos fakultetas
Žurnalistikos institutas

Milda Levandraitytė – Totorovienė,
Žurnalistikos programos studentė

KULTŪROS IR PAVELDO ĮVAIZDIS LIETUVOS ŽINIASKLAIDOJE

MAGISTRO DARBAS

Vadovė: doc. dr. Audronė Nugaraitė

Vilnius, 2007

_____

Milda Levandraitytė – Totorovienė

_____

_____

Kultūros ir paveldo įvaizdis Lietuvos žiniasklaidoje

_____

_____

The Image of culture and heritage in the Lithuanian media

Patvirtinu, kad bakalauro/ magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas baigiamasis bakalauro/ magistro darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas kitose aukštosiose mokyklose.

_____

(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)

Sutinku, kad bakalauro/ magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 metus Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų procese.

_____

(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)

Pildo bakalauro/ magistro baigiamojo darbo vadovas

Bakalauro/ magistro baigiamąjį darbą ginti _____

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

_____

(data)

_____

(bakalauro/ magistro baigiamojo darbo vadovo parašas)

Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, reikalų tvarkytoja

Bakalauro/ magistro baigiamasis darbas įregistruotas

_____

(instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, pavadinimas)

_____

(data)

_____

(instituto/ katedros reikalų tvarkytojos parašas)

Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, vadovas

Recenzentu skiriu _____

(recenzento vardas, pavardė)

_____

(data)

_____

(instituto/ katedros vadovo parašas)

Pildo recenzentas

Darbą recenzuoti gavau.

_____ (data)

_____ (recenzento parašas)

Levandraitytė –Totorovienė, Milda

Le 365 Kultūros ir paveldo įvaizdis Lietuvos žiniasklaidoje : magistro darbas / Milda Levandraitytė-Totorovienė; mokslinis vadovas doc. dr. A. Nugaraitė; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Žurnalistikos institutas. – Vilnius, 2007. 76, [10] lap. : lent. – Maš. – Santr. angl. – Bibliogr.: p.60–63 (51 pavad.).

UDK 070:008(474.5)

Kultūra, paveldas, struktūra, samprata, žiniasklaida, santykis su kultūra, periodinė spauda, specializuoti kultūriniai leidiniai, internetiniai portalai, tematika, įvaizdis,

Magistro darbo objektas – Lietuvos periodinė spauda: specializuoti leidiniai – kultūros ir meno žurnalas „Kultūros barai“, Lietuvos rašytojų sąjungos savaitraštis „Literatūra ir menas“; nacionalinio dienraščio „Lietuvos rytas“ kultūros priedas „Mūzų malūnas“, kiti priedai – „Sostinė“, „Būstas“; „Respublikos“ leidinio rubrikos „Lietuva“, „Gyvenimas“, dienraščio „Lietuvos žinios“ rubrika „Kultūra“; internetinių portalų „Delfi“ – „Kultūros parko“, „Bernardinai“ – „Kultūros“ rubrikos; Lietuvos nacionalinė ir komercinės televizijos. Darbo tikslas – išanalizuoti kultūros ir paveldo tematiką ir pateikimo ypatumus žiniasklaidoje. Pagrindiniai darbo uždaviniai: apibrėžti kultūros ir paveldo sąvokas; pateikti šiuolaikinę kultūros ir paveldo sampratą; aptarti žiniasklaidos svarbą ir vaidmenį šalies kultūrinio gyvenimo procese; išnagrinėti žiniasklaidos priemonių kultūros ir paveldo tematikos ypatumus; turinio analizės metodu ištirti, kokį kultūros ir paveldo įvaizdį formuoja „Delfi“ internetinis portalas.

Magistro darbas gali būti naudingas mokslininkams, Lietuvos žiniasklaidos tyrinėtojams, žurnalistikos disciplinų dėstytojams, žurnalistams ir studentams.

TURINYS

Įvadas.....	7
1. Kultūros ir paveldo samprata.....	11
1.1. Kultūros suvokimo pagrindimas.....	11
1.1.1. Kultūros pagrindas – etninė kultūra.....	18
1.1.2. Šiandieninės kultūros autoritetas.....	20
1.2. Paveldo sąvokos pateikimas.....	22
1.3. Kultūros ir paveldo struktūra.....	24
2. Žiniasklaidos įtaka kultūros raiškoje.....	27
2.1. Žiniasklaidos vaidmuo kultūroje.....	27
3. Kultūros ir paveldo įvaizdis žiniasklaidoje.....	31
3.1. Dėmesys kultūrai ir paveldui.....	26
3.2. Kultūros raiškos ypatumai.....	34
3.3. Paveldo tematikos aspektai.....	42
3.4. LTV kultūrinė misija.....	47
4. Lietuvos kultūrinio gyvenimo atspindėjimo tyrimas internetiniame „Delfi“ portale	49
4.1. Kultūros aspektų analizė, remiantis publikacijų tematika.....	51
Išvados	58
Bibliografinių nuorodų sąrašas.....	60
The Image of culture and heritage in Lithuanian mass media (summary)	64
Priedai	
<i>1 priedas. Turinio analizės tyrimo medžiaga.</i>	

IVADAS

Problemos pagrindimas ir tyrimo aktualumas. Tūkstantmetė ir permaininga Lietuvos istorija paliko gilų pėdsaką mūsų šalies kultūroje ir pasaulėžiūroje. Karai, okupacijos, socialiniai perversmai, nesutrukdė išsaugoti lietuviškosios kultūros tapatybės. Sunkiausiai istorijos periodais tautos atgimimą žadino etninė kultūra, kuri yra svarbiausia tautos atrama.

Istorinis palikimas – praeities nešėjas dabartyje, o tauta – kultūros ir paveldo saugotoja, atminties puoselėtoja bei perdavėja ateities kartoms. Iki šių dienų išsaugotas įvairialypis palikimas jungia mus į vieną bendruomenę, sutelkia dėmesį į pamatines vertybes. Kaip vaikai iš tėvų paveldi turta, taip karta iš kartos perima tai, kas sukaupta, visus dvasinius ir materialinius kultūros lobius. Tauta ir kultūra – neatskiriamos viena nuo kitos, nes tautos identitetas saugomas per kultūrą, ji – tautos būties pagrindas.

Kultūros sąvokos apibrėžimų surastume nemažai. Daugiausia jie remiasi nepaprastai plačia kultūros reiškinių įvairove. Tačiau jei ieškotume giliausio kultūros klodo, jis atskleistų pačio žmogaus egzistencijos prasmę, nes žmogus kuria kultūrą ir yra pačios kultūros kūrinys.

Kultūros pasaulėvaizdžio kūrimas visuomenėje turi ypatingą reikšmę. Jos sampratos ir funkcijų suvokimas turi įtakos aktyviam kultūros vyksmui, ateities kultūros vizijų interpretavimui.

Ankstesnis lietuvių kultūros savitumas reikšėsi pasipriešinimu Rytų kultūros apraiškoms. Ypatingai tai akivaizdu tautinės nelaisvės periodais. Šiandieniniame kultūros kitimų procese – baiminamasi naujos lietuvių tradicinę kultūrą griaunančios bangos iš Vakarų. Pasidavimas svetimos kultūros įtakai praranda tikrąją autentiškos kultūros raišką, jos originalumą.

Žiniasklaida atlieka svarbų vaidmenį, kaip informacijos perdavėja visuomenei. Jos tyrinėtojai pabrėžia, kad ji – visuomenės kultūros veidrodis, jame „atsispindi visi kontrastai, tariamos vertybės ar kultūrai ir moralei diametraliai priešingi dalykai“¹.

Informacijos dėka sukuriama šalies kultūrinio gyvenimo atvaizdas, perteikiamas požiūris į kultūros ir paveldo sampratą bei kultūrinio gyvenimo sklaidą. Žiniasklaidos įtakoje skaitytojai, žiūrovai įtraukiami į nuolatinį kultūrinimosi procesą, jiems atveriamos natūraliai susiformavusios kultūros erdvės. Tačiau masinės kultūros pozicijose kultūros sklaidą tapo paviršutiniška. Darosi vis sunkiau suvokti žmogaus svarbą kultūroje, nes kosmopolitizmo įtakoje kultūra ima atitrūkti nuo tautos šaknų ir naikina pati save.

Bendrame lietuvių tautos „kultūros lauke“ telpa praeities, dabarties bei ateities istorinės dimensijos. Tačiau žiniasklaida daugiau linkusi pabrėžti visa tai, kas kultūros procese vyksta šiandien. Ji stengiasi

---

¹ GUDAITIS, Romas. Kultūros balsas vis tylesnis? *Dienovidis*. 2002, kovo mėn., p. 8.

eliminuoti praeitį ir ateitį kultūros raiškoje. Panašu, kad būdama galinga komunikacijos priemonė ji vengia atsakomybės atlikti pagrindinį vaidmenį lietuviškos „kultūros platinimo“ procese.

Žiniasklaida ne tik informuoja, suteikia pramogą, bet ir prisideda prie visuomenės bendražmogiškų vertybių ugdymo, ji perteikia dorovinį pradą bei akivaizdžiai atspindi tautos savimonės kaitą. Verta pažymėti, kad ji tik viena dalimi prisideda prie visuomenės kultūros būsenos formavimo, didesnioji dalis priklauso nuo valstybės nuostatų ir įsipareigojimų pačiai kultūrai.

Šių dienų globalizacijos procese kiekvienai valstybei rūpi puoselėti tautos šaknis – kultūrą taip, kad ši globa netrukdytų ekonominei plėtrai. Lietuvoje kultūros apsauga grindžiama LR Konstitucija, kultūros, paveldosaugos įstatymais. Nacionaliniu pagrindu kultūrai svarbūs – LR Konstitucija, Valstybinės kalbos, Bibliotekų, Muziejų, Kino, Etninės kultūros valstybės globos, Visuomenės informavimo, Kilnojamojo ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir kt. įstatymai.

Kultūra saugoma ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygiu. Prie kultūros ir paveldo puoselėjimo prisijungia įvairios kultūrinės organizacijos, asociacijos bei bendrijos. Auga kultūrą remiančių fondų skaičius. Lietuvoje kultūros ir paveldo apsauga tapo ne tik kultūros ir paveldo specialistų, bet ir visos visuomenės rūpesčiu.

Kultūros ir paveldo sritys Lietuvoje nemažai tirtos, tačiau šios temos yra neišsemiamos. Verta pažymėti, kad kultūrologai, istorikai, paveldo specialistai tiria palankiausias kultūros plėtros sąlygas užtikrinant laisvą kultūros raišką, tačiau kultūros problemų neiškeldami už intelektualios visuomenės ribų. Kaip pratęsti lietuvių tautos kultūros nevaržomą plėtrą tapo aktualiu, tačiau tik šviesuomenės auditorijoje rūpimu klausimu.

Vieningai suvokti kultūrą ir jos reiškinius, kai visuomenėje vyrauja tam tikra socialinė atskirtis yra sudėtinga. Todėl nagrinėti žiniasklaidos formuojamą kultūros ir paveldo įvaizdį yra reikšminga ir aktualu. Tai padėtų atskleisti žiniasklaidos požiūrį į kultūrą bei jos santykį su ja. Kultūros tematika žiniasklaidoje nagrinėta nemažai, o paveldas – palyginti nauja sritis, žiniasklaidos akiratyje dėmesio sulaukusi dėl grėsmių jam išlikti.

Darbo tikslas ir uždaviniai. Darbe „Kultūros ir paveldo įvaizdis Lietuvos žiniasklaidoje“ analizuosime skirtingų literatūros šaltinių teikiamus kultūros ir paveldo sąvokų apibrėžimus, aiškinsimės jų panašumus. Apžvelgsime įvairių teoretikų pateiktą kultūros ir paveldo sampratą, kultūros ir paveldo struktūrą, žmogaus santykį su kultūra ir paveldu.

Antroje darbo dalyje nagrinėsime žiniasklaidos vaidmenį šiandieninėje visuomenėje, jos įtaką formuojant visuomenės nuomonę, perteikiant vertybines orientacijas. Aptarsime žiniasklaidos santykį su kultūra.

Remiantis kultūros ir paveldo tematika analizuosime žiniasklaidos formuojamą kultūros ir paveldo įvaizdį, kurį atspindi Lietuvos specializuota kultūrinė ir nacionalinė spauda, internetinių portalų kultūros rubrikos, Lietuvos nacionalinė bei komercinės televizijos.

Taigi pagrindinis šio darbo tikslas – išanalizuoti kultūros ir paveldo tematiką ir pateikimo ypatumus žiniasklaidoje.

Pagrindiniai uždaviniai yra penki:

1. apibrėžti kultūros ir paveldo sąvokas;
2. pateikti šiuolaikinę kultūros ir paveldo sampratą;
3. aptarti žiniasklaidos svarbą ir vaidmenį šalies kultūrinio gyvenimo procese;
4. išnagrinėti žiniasklaidos priemonių kultūros ir paveldo tematikos ypatumus;
5. turinio analizės metodu iširti, kokį kultūros ir paveldo įvaizdį formuoja internetinio portalo „Delfi“ rubrika „Kultūros parkas“ .

Šaltinių apžvalga. Tiriant Lietuvos žiniasklaidos kultūros ir paveldo tematiką nagrinėti periodinės spaudos leidiniai: specializuoti kultūros leidiniai – mėnesinis kultūros ir meno žurnalas „Kultūros barai“, savaitraštis „Literatūra ir menas“, analizuoti 2003 – 2006 metų archyvai; 2004 – 2006 m. „Lietuvos ryto“ savaitinis „Mūzų malūno“ priedas, kuriame atsispindi teatro, kino, dailės, muzikos, šokio menai, taip pat kiti nacionalinio dienraščio priedai – „Sostinė“ bei „Būstas“, kuriuose daugiau dėmesio skirta paveldo tematikai; kiti – „Lietuvos žinių“ ir „Respublikos“ dienraščiai, apžvelgtas 2005 – 2006 m. periodas.

Kultūros ir paveldo tematikos atspindžiai nagrinėti Lietuvos internetinių portalų 2006 m. archyvuose. Pasirinkti internetinių portalų „Delfi“ (www.delfi.lt), „Kultūros parko“ ir „Bernardinai“ (www.bernardinai.lt) – „Kultūros“ rubrikos.

Kiekybinės ir kokybinės turinio analizės metodais tirti „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrikos 2006 m. sausio, birželio ir lapkričio mėnesių archyvo straipsniai. Viso – 282 straipsniai (1 Priedas).

Lietuvos televizijos kultūrinės raiškos problemos ir galimybės vertintos – LTV ir komercinėse – LNK ir TV 3 televizijose.

Literatūros apžvalga. Rašant diplominį darbą naudotasi papildomos literatūros šaltiniais. Kultūros ir paveldo sampratos pateiktos remiantis Dabartinės lietuvių kalbos², Tarptautinių žodžių³ žodynais, filosofo Vytauto Kavolio kultūros studijomis⁴, istoriko Zenono Ivinskio darbais⁵, Lietuvos kultūros

² *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius, 2000.

³ *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius, 2001. TŽŽ, Vilnius, 2002.

⁴ KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius, 2003.

⁵ IVINSKIS, Zenonas. „Lietuvių kultūros problemos“, „Lietuvių kultūros tarpsniai“. Iš „Kultūra ir istorija“. Vilnius, 1996.

kongreso, vykusio 1990 m., medžiaga⁶. Analizuoti sociologų – Lilijos Kublickienės⁷, Lilijanos Astros⁸ sociologinių tyrimų pastebėjimai. Kultūros reikšmė tautos ir žmonių gyvenime aptarta, remiantis prof. habil.dr. Bronislovu Kuzmicku⁹, kultūros istoriku Romualdu Neimantu¹⁰, kultūros istorike Rasa Čepaitiene¹¹, Lietuvos kultūros tyrinėtoju Artūru Tereškiniu¹², Vilmante Liubiniene¹³, paminklo saugos prof. Jurgiu Buču¹⁴. Nagrinėti LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos¹⁵, Kilojamųjų vertybių apsaugos¹⁶, Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų¹⁷ įstatymai. Magistro darbe remtasi komunikacijos teoretikėmis – Renata Matkevičiene¹⁸, Vilija Gudoniene¹⁹, žiniasklaidos tyrinėtoju Lauru Bieliniu²⁰, Aukse Balčytyiene²¹, jauniaisiais žiniasklaidos tyrėjais – Laura Puidokaite²², Elena Mažeikiene²³.

⁶ Lietuvos kultūros kongresas. LR Kultūros ir švietimo ministerija.

⁷ KUBLICKIENĖ, Lilija. Kultūrinė veikla ir ją sąlygojantys veiksniai. *Kultūra kintančioje Lietuvoje (sociologiniai pastebėjimai)*. Vilnius, 1991.

⁸ ASTRA, Liliana. Tautiškumo ir lietuvių tapatumo problemos globalioje modernybėje. *Lietuviškojo europietiško raida: dabarties ir ateities iššūkiai*. Vilnius, 2006.

⁹ KUZMICKAS, Bronislovas. *Tautos kultūros savimonė*. Vilnius 1989.

¹⁰ NEIMANTAS, Romualdas. *Lietuva tarp Rytų ir Vakarų. Ar mums reikalinga kultūrų sintezė*. Kaunas, 2006.

¹¹ ČEPAITIENĖ, Rasa. *Laikas ir akmenys*. Kultūros paveldo sampratos modernioje Lietuvoje. Vilnius, 2005.

¹² TEREŠKINAS, Artūras. *Kūno žymės: seksualumas, identitetas, erdvė Lietuvos kultūroje*. „Baltos lankos“, 2001.

¹³ LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*. Kaunas, „Technologija“, 2002.

¹⁴ BUČAS, Jurgis. Palikimas ar paveldas? *Naujasis Dienovidis* Nr. 17, 1993 m.

¹⁵ LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. 1994 m. gruodžio 22 d. Nr. I-733, Vilnius.

¹⁶ LR Kilojamųjų vertybių apsaugos įstatymas. 1996 m. sausio 23 d. Nr. I-1179, Vilnius.

¹⁷ LR Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas Nr. VIII-1328. Vilnius, 1999.

¹⁸ MATKEVIČIENĖ, Renata. Kokybės komunikacijos problematika šiuolaikinėje visuomenėje. *Informacijos mokslai*, 27 tomas. Vilnius, 2003.

¹⁹ GUDONIENĖ, Vilija. *Įvadas į masinės komunikacijos teorijas*. Vilnius, Žara. 1999. 43 p.

²⁰ BIELINIS, Lauras. *Visuomenė, valdžia, žiniasklaida. Prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius, „Eugrimas“, 2005.

²¹ BALČYTIENĖ, Auksė. Žiniasklaidos tekstai. *Iš Darbai ir dienos*. 2000. Nr. 24. ISSN 1392-0588.

²² PUIDOKAITĖ, Laura. Aktualios temos spaudoje: problemos ir galimybės? *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005.

²³ MAŽEIKIENĖ, Elena. Ar spauda padeda užtikrinti kultūrinį tęstinumą. *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005.

1. KULTŪROS IR PAVELDO SAMPRATA

Kiekviena tauta savo teritorijoje sąmoningai kūrė gyvenamąją aplinką, įprasmino tautos dvasinius, socialinius ir kitus poreikius. Dvasinė raiška su materialine aplinkos visuma sudaro tautos kultūros paveldą, pagrindinį tautos kraitį, kuris nuolat puoselėjamas, saugomas ir perduodamas iš kartos į kartą.

Įvairūs literatūriniai šaltiniai kultūros ir paveldo sąvokas pateikia skirtingai. Galima suskaičiuoti kelis šimtus apibrėžimų. Vieni autoriai siūlo į kultūrą ir paveldą žvelgti kaip į nedalomą visumą, kiti – linkę vertinti jų savybes ar atliekamas funkcijas.

Šiame skyriuje apžvelgsime įvairių teoretikų pateiktą kultūros ir paveldo sampratą, kultūros ir paveldo struktūrinę sandarą. Analizuosime kultūrologų, sociologų, filosofų pateiktus kultūros ir paveldo apibrėžimus, pateiksime panašumus ir skirtumus, siekdami apibendrintos kultūros ir paveldo sąvokų formuluotės.

1.1. Kultūros suvokimo pagrindimas

Žodis „cultura“ lotynų kalba reiškia apdirbimą, išdirbimą, auklėjimą. Romėnų retorikas, filosofas ir rašytojas Ciceronas šiuo žodžiu įvardijo žmonių lavinimo procesą. Tuo metu Romos imperijoje buvo skiriama ypatinga reikšmė išprususio, kultūringo žmogaus ugdymui, kuris laikomas neišsilavinusio žmogaus priešprieša. Šiandien žodžio „kultūra“ reikšmė apima beveik visą žmonijos veiklą. Panagrinėkime, kaip kito kultūros sąvoka skirtingais jos egzistavimo periodais.

Verta paminėti, kad kalbant apie kultūros sąvokos esmę, sulaukta daug nesutarimų dėl kultūros ir civilizacijų sąvokų vartojimo. Kultūroje, pasak kultūros filosofo Stasio Šalkauskio, yra universalumo ir individualumo pusės²⁴. Universalumas suvokiamas kaip visai žmonijai būdingos priedermės civilizacijos lygmenyje, o individualumas – tuo, kuo mes išsiskiriame iš kitų tautų, būdami tos pačios žmonijos dalimi. Civilizacija – tai, kas bendra visoms tautoms, o kultūra – kas išskiria iš to paties tautų bendrumo.

Pirmasis kultūros terminą pavartojo antropologas E.B.Tylor 1871 m. Jis suformulavo kultūros sąvokos apibrėžimą, kuriuo mokslininkai remiasi ir šiandien. Jo suvokimu „kultūra yra sudėtinga visuma, jungianti žinojimą, tikėjimą, meną, papročius ir visus kitus sugebėjimus bei įpročius, kuriuos žmogus įgyja būdamas visuomenės nariu“²⁵.

Antropologas žmonių visuomenę tapatina su kultūra. Žmogaus brandinimą – per žmogiškąją kūrybą, žmonių išgyvenimus ir patyrimą, vertybių sampratą ir jų raiškos ypatybes. Kiekvienas turi savo vertės

²⁴ NEIMANTAS, Romualdas. *Lietuva tarp Rytų ir Vakarų. Ar mums reikalinga kultūrų sintezė*. Kaunas, 2006, p. 6.

²⁵ LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*, Kaunas „Technologija“. 2002, p. 5.

skalę ir pagal šį matą kaupia vertybių sistemą įprasminantį buvimą, naudojasi visomis vertybėmis, kad taptų visaverte asmenybe. Visa tai aktualu ir šiandien.

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne kultūra įvardijama „visa, kas sukurta visuomenės fiziniu ir protiniu buvimą įprasminančiu darbu“²⁶. Šis kultūros sąvokos pagrindimas praplečia kultūros sąvokos ribas, paversdamas ją labai paviršutiniška.

Tarptautinių žodžių žodyne (TŽŽ), išleistame 2001 m., kultūra apibrėžiama kaip „žmogaus ir visuomenės veiklos produktai, jos formos ir sistemos, kurių funkcionavimas leidžia kurti, panaudoti ir perteikti materialines bei dvasines vertybes“²⁷.

Trečiame pataisytame ir papildytame TŽŽ leidime kultūra aiškinama kaip „socialinė sistema, garantuojanti materialinių ir dvasinių vertybių kūrimą, panaudojimą ir perteikimą, kuri apibūdina visuomenės raidos lygį ir kt.“²⁸. Šis apibrėžimas suponuoja, kad visuomenės narių kūrybą užtikrina socialinės sistemos struktūra, kuri priklauso nuo šalies politinių bei ekonominių sąlygų. Visuomenės protas, kūrybinė raiška atskleidžia visuomenės raidą istoriniame kontekste.

Iš keleto kultūros sąvokų apibrėžimų pastebime, kad kultūros sąvoka labai įvairi ir daugialypė. Filosofas Vytautas Kavolis išvėlgė skirtingą šių sąvokų interpretaciją filosofijos fenomeno kontekste. Atkreipė dėmesį į tai, kad skirtingos pasaulio šalys kultūros sąvoką pateikia individualiai.

Prancūzams artima tokia kultūros sąvoka: „ilgiausiai istorijoje išliekanti reikšmių, elgesio ir jausmų konsteliacija“²⁹. Pasak filosofo, „populiariojoje vartosenoje kultūros sąvoka yra tapusi tokia tarsi, kad <...> angliškai darosi įmanoma bet kurį žmogaus reiškinių aptarti kaip kultūrą“³⁰. Tokia tendencija lietuvių kultūroje nėra įsitvirtinusi, nors dabartinis kultūros laukas žymiai prasiplėtė.

Kultūros teoretikas R. Williamsas įvardijo, kad kultūra yra vienas iš sudėtingiausiai apibendrinamų žodžių. Jis išskyrė keturias šio žodžio reikšmes: 1) individualus mąstymas; 2) visos visuomenės intelektualinė plėtotė; 3) menai; 4) tam tikras žmonių grupės gyvenimo būdas.³¹

Kultūros sąvokos pateikimą analizavome skirtinguose literatūros šaltiniuose. Teko pastebėti, kad viename ar kitame kultūros sąvokos apibrėžime išskyrėme vienijantį panašumą, kultūra – akcentuojama kaip bendra dvasinių ir materialinių vertybių visuma.

„Kultūra – tai vertybės, tikėjimai, elgesio normos ir materialūs produktai, kurie apsprendžia žmonių gyvenimo būdą. Kultūra apima mūsų galvoseną, elgseną ir materialius žmogaus gamybos produktus.

²⁶ Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Vilnius, 2000, p. 340.

²⁷ Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius, 2001, p. 416.

²⁸ TŽŽ, Vilnius, 2002, p. 589.

²⁹ KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius, 2003, p. 19.

³⁰ Ten pat., p. 17.

³¹ MAZEIKIENĖ, Elena. Ar spauda padeda užtikrinti kultūrinį tęstinumą. *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005, p. 96.

Taigi, galime išskirti materialiąją ir dvasinę kultūrą³². Pažymėtina, kad tų pačių vertybių egzistavimas kinta priklausomai nuo individų poreikio. Plačiau paanalizuokime dvasinę ir materialinę kultūrą, kurios artimai susijusios su kultūrine veikla ir jos vystymusi bei nagrinėjamos bendrame žmonijos lygmenyje.

Dvasinė kultūra tapatinama su „aukštesniaja“ žmogaus egzistencijos sfera, o dvasinių vertybių kūrimas suvokiamas kaip dvasinio pasaulio atvaizdavimas pačiose kultūros vertybėse. Ši kultūros forma „betarpiškai susijusi su kultūrinės veiklos išsivystymu pagrindinėse gyvenimo sferose, yra ne tik jų apspręsta, bet turi ir grįžtamąjį poveikį.<...>Susidurdami su gyvenimo realybe, dvasiniai tikslai ir idealai suvokiami kaip teorinės deklaracijos, o skiepijamos normos bei vertybės atskiriamos nuo tų, kuriomis realiai vadovaujamasi“³³. Galėtume išskirti, kad lietuvių tautos dvasinis vertybių pamatas, kuris atvaizduojamas įvairiomis meno raiškos formomis, yra labai gilus.

Materialinės kultūros dėka vyksta žmogaus integravimas į visuomenę. Dvasinės ir materialinės vertybės, kurias sudaro kalba, religija, papročiai, bendravimo normos, menas ir kt. formuoja vieningą elgsenos ir gyvenimo būdą.

Tiesa ta, kad prigimtinės vertybės yra sunkiai pakeičiamos, nes jos slypi ne kultūros erdvėje, bet kiekvieno žmogaus viduje. Socialinė aplinka gali pateikti tik tam tikras vertybes kaip privalomą dalyką, o jų priėmimas – kiekvieno žmogaus apsisprendimo klausimas.

Vadinasi, tradicinė kultūra dominuoja, remdamasi prigimtimi, ir kuo stipresnės tradicijos ir papročiai, tuo sunkiau ją paveikti, pakeisti jos formas ir pan.

Teigiama, kad žmogaus prigimtis atsiskleidžia kultūroje. Ją kurdamas žmogus įprasmina save, atsiskleidžia kultūrinėje plotmėje, grįždamas prie tradicijų užtikrina jų tęstinumą. Tradicijos – „papročių, apeigų, vaizdinių, idėjų, simbolių išlaikymas, perdavimas iš kartos į kartą“³⁴, kaip ir geografinė padėtis, klimatas, socialinė raida, politinė struktūra ir pan. yra vienas iš kultūros formavimosi veiksnių.

Dvasinė ir materialinė kultūra nusako tai, kam žmonės suteikia įprasminimą. Žmonių visuomenė supančiai aplinkai yra užprogramavusi tam tikras reikšmes, kurios karta iš kartos keliauja savotišku amžinybės ratu. „Kultūra yra materialinis ir dvasinis šalies, tautos, žmonijos palikimas, antroji, greta gamtos egzistuojanti ir funkcionuojanti, sistemingai kuriama žmogiškoji tikrovė“³⁵.

³² LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*. Kaunas „Technologija“, 2002, p. 6.

³³ KUBLICKIENĖ, Lilija. Kultūrinė veikla ir ją sąlygojantys veiksniai. *Kultūra kintančioje Lietuvoje (sociologiniai pastebėjimai)*. Vilnius, 1991, p. 9.

³⁴ *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius., 2000, p. 850.

³⁵ BARKAUSKAS, Antanas. *Kultūra ir visuomenė*. Vilnius, 1975, p. 19.

Lilija Kublickienė kultūros sąvoką aiškina labai paprastu „žmogaus kūrybinių galių bei dvasinių potencialų realizavimu socialinėje veikloje“³⁶ apibrėžimu. Sociologė išskiria du svarbius momentus: artimą kultūros ryšį su bet kokia veiklos sfera ir kultūrinės veiklos subjekto formavimu.

Verta pažymėti, kad sociologai labiau linkę vertinti socialinę aplinką, žmogaus santykį su ja. „Ir populiarioje vartosenoje, ir socialiniuose moksluose „kultūra dažnai yra tik elgesio bendrybės“³⁷. Sociologai kultūros sąvoką pateikia žymiai plačiau, nes jų samprata kultūra apima visus gyvenimo aspektus – bendravimą, tikėjimą, mąstymą ir t.t.

Ši sąvoka gali būti vartojama ir bendraja, o kartais ir neapibrėžta prasme: „kultūra kaip individų gyvenimo ir kūrybos patirtis, kaip žmonių meno kūriniai, specializuoti ir meninio pobūdžio tekstai; prekinės gamybos kultūra, spontaniška, neorganizuota kasdienio gyvenimo kultūros išraiška, ir, žinoma, sudėtingos visų išvardytų požymių sąveikos“³⁸. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad visuomenė su kultūra sąveikauja socialinėje aplinkoje, o sociologijos vaidmuo kultūros raiškoje yra svarbus, „nes ji bando aprašyti aplinkybes, kurios reikalingos padėti kultūrai veikti“³⁹.

Kultūros tyrinėtojas Max‘as Fuchs‘as pažymi, kad „kultūra yra žmogaus kuriama vertybių ir normų sistema, padedanti pažinti bei įprasminti tikrovę ir teikianti veiklos kriterijus“⁴⁰.

Iš anksčiau pateiktų kultūros sąvokos apibrėžimų matome, kad kultūra yra sudėtingas reiškinys, o jos suvokimui apibrėžimo neužtenka. Kiekvienas mokslas kultūros sąvoką traktuoja skirtingai, jai suteikia naujų formų bei ypatybių. „Menininkai, mokslininkai, politikai ir pedagogai nuolat ginčijasi, kuri kultūros apibrėžimą taikyti, platesnį ar siauresnį: ar laikyti kultūrą giminine menų (muzikos, teatro, šokio, literatūros, ir t.t) sąvoka, ar kultūra – tai būdas, kuriuo tarpusavyje bendraujame“⁴¹. Viešajame tarptautiniame diskurse kultūros apibrėžimas nusako, kad „kultūra yra tai, kas mums privaloma ir ką kiti turėtų gerbti“⁴².

Filosofas Vytautas Kavolis teigia, kad „kultūros dirbtuvė – toji erdvė, kurioje įvairios kultūros įvairiais būdais dirba nesibaigiančius savo darbus“⁴³. Autorius į kultūrą žvelgia kaip į visumą, kurią „apibrėžia ne logika, o istorija.<...> Kultūra yra kažko auginimas, ugdyimas, tobulinimas,

³⁶ KUBLICKIENĖ, Lilija. Kultūrinė veikla ir ją sąlygojantys veiksniai. *Kultūra kintančioje Lietuvoje (sociologiniai pastebėjimai)*. Vilnius, 1991, p. 5.

³⁷ KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius, 2003, p. 43.

³⁸ HELD David, MCGREW Anthony, GOLDBATT David, PERRATON Jonathan, *Globaliniai pokyčiai: politika, ekonomika ir kultūra*. Vilnius. 2002, p. 362.

³⁹ KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius, 2003, p. 172.

⁴⁰ RAUHE Hermann, DEMMER Christine. *Kultūros vadyba*. Profesionalaus meno teorija ir praktika. Vilnius, 2004. p. 13.

⁴¹ Ten pat., p.13.

⁴² KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius, 2003. p. 42.

⁴³ Ten pat., p. 7.

išgryninimas, kad kultūra kaip procesas, yra tam tikrų savybių vystymasis⁴⁴. Filosofas pabrėžia, kad kultūra yra betarpiškai išsaknijusi žmonių prigimtyje ar gamtoje. Šiandieninėje „vartosenoje kultūros sąvoka dažniausiai atskiriama nuo gamtos ar prigimties ir traktuojama nominalistiškai<...>kaip žmogaus išrastų dalykų statyba, šaknimis nesusieta su gamta ir prigimtimi“⁴⁵.

Žymus lietuvių filosofas Antanas Maceina pateikė labai paprastą kultūros sąvokos apibrėžimą, įvardydamas, kad kultūra yra ne kas kita, o žmogiškoji kūryba. „Jei kultūrą laikome kūryba, tai tęsdami A.Maceinos mintį, galime pasakyti, kad kultūra yra žmogaus ženklas“⁴⁶, kultūros samprata atskleidžia žmogaus egzistavimo esmę.

Kultūra – sudėtingas ir daugialypis reiškiny. Vienas jos tyrinėtojų vokiečių Dieter'is Stolte pateikė kultūros sąvokos pagrindimą, kuri susiformavo iš trijų skirtingų istorijos epochų. Gilesnei kultūros sampratai visuomenėje aptarti jis išskiria šias kultūros sampratos struktūrines grupes:

1. Aukštoji kultūra arba elito, kuri „apima dailiuosius menus, tapybą, skulptūrą, klasikinę muziką, teatrą, aukšto meninio lygio literatūrą ir filosofiją“. Tokiais įvardijami išskirtinių kūrybiškų protų kūriniai išsilavinusiam elitui. „Elito kultūros suvokimas iš esmės apsiribojo išsilavinusio elito mažuma“⁴⁷, todėl kultūra buvo „prieinama“ tik aukštesnių luomų atstovams.

2. Aukštesnioji kultūra, kuri pragmatiškai suvokiama kaip žmogaus formavimas ir ugdymas. Ji laikoma kaip kūrybinių žmogaus laimėjimų visuma. Ši nuostata iškilo XIX a., Šviečiamosios epochos pradžioje, kai ėmė formuotis modernistinės visuomenės, jos per kultūrą įprasmino savo buvimą ir įtakojo iki tol gyvavusio „siauro“ kultūros sąvokos požiūrio praplėtimą.

3. Masinė arba populiarioji kultūra, kuriai „priskiriama visa, kas sudaro didesnių visuomenės grupių gyvenimo stilių, t.y. mada, popmuzika, pramoginiai filmai, laisvalaikio formos ir kt.“⁴⁸. Pasak autoriaus, ši kultūros forma glaudžiai susijusi su masinės informacijos priemonėmis. XX a. masiškai pakitus komunikacinėms galimybėms susiformavo masinė arba populiarioji kultūra ir nauja pramonės šaka, įvardijama „kultūros pramone“⁴⁹. Masinės kultūros idėja suponavo populiariosios kultūros atsiradimą.

⁴⁴ Ten pat., p. 26-27.

⁴⁵ Ten pat., p. 28.

⁴⁶ KOBECKAITĖ, Halina. Tautų kultūrų sąveikos svarbiausieji principai. *Lietuvos Kultūros kongresas*. Vilnius, 1990 m. p. 21 p.

⁴⁷ STOLTE, Dieter. Kultūros sklaida per televiziją. *Kultūros vadyba*. Profesionalaus meno teorija ir praktika. Sudarė: RAUHE Hermann, DEMMER Christine. Vilnius, 2004, p. 184.

⁴⁸ Ten pat., p. 183.

⁴⁹ Ten pat., p. 184.

Verta atkreipti dėmesį į tai, kad būtent masinės informacijos priemonės kultūros raišką įtakoja dvejopai. Pirma – galingų technologinių priemonių dėka gali veikti įtakingai, antra – kultūros reiškiniai gali masiškai plėstis.

Struktūrinis kultūros sąvokos pagrindimas formuoja tam tikrą socialinę atskirtį pačioje visuomenėje. Masinė kultūra lyginant su elito įgyja tam tikrą priešpriešą. Dieter'io Stolte's kolega Alfons'as Silbemann'as, norėdamas išvengti masinės kultūros, kaip žemesnės kultūros formos nuvertinimo, pateikė kitą – „kasdienybės kultūros“ sąvoką. Naujoji sąvoka „išvengia klaidingos elito ir populiariosios kultūros alternatyvos. Ji ne tik abiem kultūroms leidžia gyvuoti greta, bet ir teikia galimybę jas susieti“⁵⁰.

Kultūros sąvokos struktūrinis pagrindimas vyrauja ir šiomis dienomis, o kultūriniai sluoksniai yra svarbūs, nes per tarpusavio sąveiką veikia bendrą visuomeninį gyvenimą.

Vystantis visuomenei pastebimai ima ryškėti socialinių sluoksnių diferenciacija. Gimdamas žmogus patenka į tam tikrą socialinį sluoksnį, bendrauja su to paties sluoksnio žmonėmis, tačiau tapatinasi ir su kitais, esančiais greta. Socialinių sluoksnių diferenciacija formuoja aukštuomenės arba elito, viduriniąją ir žemesniąją klases, todėl kultūra dalijasi į atskirus – elitinės, masinės kultūros fragmentus. Kiekviena socialinė klasė turi savo kultūrinių poreikių ir žiniasklaida kultūrinę sklaidą vykdo, priartindama ją į tam tikrus socialinius sluoksnius. Pvz., kultūros problemų aktualizavimas yra žymiai ryškesnis specializuotoje kultūrinėje spaudoje nei bendroje periodikoje, tokia spauda „tepasiekia nedaugelį kultūriškai angažuotų ar jai simpatizuojančių skaitytojų“⁵¹.

Kaip aukštoji ir populiarioji kultūra sąveikauja tarpusavyje? Šių grupių, kaip skirtingų kultūros lygių formuotojų, aptarimas yra svarbus ir padės atskleisti jų tarpusavio pranašumą bendrame kultūriniame indėlyje. Populiariosios ir elito kultūros sąvokos turi savo „šalininkų ir užtarėjų, todėl gyvename nuolat susidurdami su skirtingomis kultūros sampratomis“⁵².

Socialinių mokslų daktarė Vilmantė Liubinienė teigia, kad didžiausią įtaką kultūros kūrimo procese atlieka elitas. „Jam tenka svarbus vaidmuo kultūros perdavime, nes tradicija ir mainai yra lemiamos jų sąlygomis“⁵³. Elitas savo reikšmingumą visuomenėje įprasmina „turtu, politine galia, sumanumu ir ryškiu talentu, <...>asmeniška galia daryti poveikį savo aplinkai. Prestižas nėra pati ta galia, bet jos įvaizdis, kuriuo turintis galią žmogus naudojasi. Iš tokį prestižą turinčių žmonių ir susidaro beluomės demokratinės visuomenės elitas“⁵⁴.

⁵⁰ Ten pat., p. 184 .

⁵¹ GUDAITIS, Romas. Kultūros balsas vis tylesnis? „Dienovidis“ . 2002 m., kovas Nr. 3., p. 8.

⁵² LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*. Kaunas „Technologija“. 2002, p. 51 p

⁵³ Ten pat., p. 49-50.

⁵⁴ Ten pat., p. 49-50.

Trys elito grupės: aristokratinė, profesinė ir turtinė apsprendžia tam tikrą elito socialinę padėtį visuomenėje. „Aristokratinis ir profesinis elitas dažnai būna turtingi, o turtinis elitas įgyja papildomą prestižą (gerą vardą) rūpindamasis profesionaliosios kultūros vertybėmis ir taip suartėja su profesiniu elitu“⁵⁵. Šios grupės palaiko tam tikrą kultūros branduolį, domisi profesionalia kūryba, suinteresuotos kultūros, ypač auštesnio lygio, puoselėjimu: „elitu tampa geriausiai kūrėjai, <..> dauguma turtingų žmonių yra puikiai išsilavinę. Ne vienam jų domėjimasis menu – hobis. Būdami mecenatais jie palaiko vertingiausias meno apraiškas“⁵⁶.

Masinė arba populiarioji kultūra suvokiama kaip plačiai masėse paplitusi kultūra, visa tai, kas domina visuomenės daugumą. Pagrindinės jos propaguotojos yra masinės žiniasklaidos priemonės. Socialinių mokslų daktaras Luras Bielinis knygoje „Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida“ apie masinės kultūros sąvoką kalba, kad ji yra labai ginčytina, „apipinta daugybe samprotavimų apie kultūros pabaigą ir išniekinimą“⁵⁷. Visuomenėje ji suprantama kaip „gaminys“, skirtas žmonių daugumai – masei ir skatinantis vartotojiškumą. „Masinė kultūra – prastas menas liaudžiai. <...> Ji toji pati tradicinė kultūra, bet be prasmės, kurią pavyko gudriai pakeisti pramoga, laisvalaikiu...“⁵⁸.

Šiuolaikinės komunikacijos priemonės – laikraščiai, radijas, televizija ir internetas ne tik informuoja, suteikia pramogą, bet ir atspindi visuomenės poreikius. Vienas iš jų – kultūros poreikis, kuris įgyja vis naujas sklaidos formas, keičia pačią kultūros sampratą. Populiariosios kultūros „išorė ir stilius, daiktų išvaizda, žaismingumas ir sąmojis nustelbia turinį, esmę ir reikšmę“⁵⁹.

Ką įtakoja masinės kultūros raiška? Mūsų manymu, ją galima priskirti prie vieno iš kultūrą naikinančių bruožų, kur menas verčiamas į „vartojamąjį produktą“. Masinė kultūra stiprina komercines pozicijas, tikrąjį meną paverčia kiču, o visuomenei perteikia paviršutiniškas kultūros normas.

Lietuvos valstybė Etninės kultūros valstybės globos pagrindų įstatyme išskiria vieną iš uždavinių – „sudaryti sąlygas, mažinančias tautos kultūrai žalingos masinės kultūros įtaką“⁶⁰. Masinė kultūra nedžiugina ir mūsų pačių, tačiau ar kova su jos apraiškomis yra galima, lieka atviras klausimas.

⁵⁵ Ten pat., p. 50.

⁵⁶ Ten pat., p. 51.

⁵⁷ BIELINIS Luras. *Visuomenė, valdžia, žiniasklaida. Prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius, Eugrimas. 2005, p. 15.

⁵⁸ KUPREVIČIUS, Giedrius. *Tradicinė, masinė ir modernioji kultūra*. Iš XIII Pasaulio lietuvių mokslo ir kultūros simpoziumo vykusio 2005 06 30, Vilniuje, LR Seime. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.giedriuskuprevicius.hmf.ktu.lt/litterae.htm>

⁵⁹ ČERNEVIČIŪTĖ, Jūratė. *Postmodernizmas ir populiarioji kultūra. Dvasinės vertybės žinių visuomenėje. Iš tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų*. Lietuvos žemės ūkio universitetas, Kaimo kultūros institutas. 2003, p. 41.

⁶⁰ Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269227&p_query=&p_tr2

Šiuolaikiniame kultūros kitimų procese masinės kultūros invazija stipriai įtakoja etninės kultūros egzistenciją, kuri yra nacionalinės kultūros pamatas. Jos neigiamą įtaką tautos savitumui ir savimonei nagrinėsime kitame darbo skyrelyje.

1.1.1. Kultūros pagrindas – etninė kultūra

Lietuvos nacionalinės kultūros pagrindas – etninė kultūra. Tokia nuostata išreikšta Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo preambulėje. Ji įvardijama kaip „visos tautos (etnos) sukurta, iš kartos į kartą perduodama ir nuolat atnaujinama kultūros vertybių visuma, padedanti išlaikyti tautinį tapatumą bei savimonę ir etnografinių regionų savitumą“⁶¹.

Etninės kultūros turinį sudaro: paveldas – paveldėtas ir saugomas kultūros palikimas; gyvoji tradicija – nuolatinis kūrybinis vyksmas, per kurį etninė kultūra atsinaujina; nuo gyvosios tradicijos neatsiejama tautinė savimonė“⁶².

Etninė kultūra – „tautos istorinės būties, patirties, atradimų ir praradimų, savosios išminties ir iš šalies įsigytų gyvenimo būdą ar poreikius, tautos savimonę atitinkančių materialinių daiktų bei žinių sandauga, istorijos eigoje atvira pokyčiams, bet neprarandanti savitumo bruožų“⁶³. Ji išsiskiria iš kitų tautų savitu originalumu, su kitomis tautomis lyginamos pagal savo etninės⁶⁴ kultūros laimėjimus.

Bendrame „kultūros lauke“ etninė kultūra – viena iš sudėtinių, tačiau svarbiausių apraiškų.

„Problemiška net atskirti etninę kultūrą nuo kultūros apskritai, kitaip nušvinta kultūros ir civilizacijos santykis“⁶⁵.

V. Kavolis pažymi, kad lietuviškoji kultūros samprata iš pagrindų susiformavo XIX amžiaus tautiniame atgimime. Į etninę kultūrą atsigrežiama sunkiausiai šalies istorijos gyvavimo periodais. To pavyzdžiai – pradinis atgimimo laikotarpis XVIII a. pabaigoje – XIX a. viduryje, taip pat XX a. pabaigoje. Atgimimo perioduose į etninę kultūrą remiamasi kaip į ypatingą tautos savimonės ir savitumo žadinimo būdą.

⁶¹ Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269227&p_query=&p_tr2=

⁶² KONDRAČIENĖ, Virginija. Tautos kultūros pamatai. *Kultūros barai*. 2002, Nr. 4, p. 14 p.

⁶³ Etninės kultūros vieta dabartinėje kultūroje. *Lietuvos kultūros kongresas*. LR Kultūros ir švietimo ministerija, 1990 m., p. 149.

⁶⁴ Etninė ir tautinė kultūros tapatybė apibūdinami kaip sinonimai.

⁶⁵ AMBRAZEVIČIUS, Rytis. Folklorinis judėjimas ir etninė kultūra Lietuvoje. *Lietuvos kultūros kongresas*. LR Kultūros ir švietimo ministerija., p. 158.

„Tautiškumo fenomenas jungia istoriškai daugialypius istorinius kultūrinius reiškinius, atskleidžiančius jų savitą prigimtį.<...> Tautiškumo turinį sudaro „kultūrinė visuma, pasireiškianti kalba, tikėjimu, moraline savimone, papročiais ir unikalia pasaulėjauta“⁶⁶.

Sovietų okupacijos laikotarpiu etninė lietuvių kultūra buvo pritolusi, išgyveno savotišką vidinę rezistenciją. Kad jos visiškai nesunaikintų, daugiau buvo idealizuojama per politinės kultūros formavimą.

Izoliacijos laikotarpis apribojo kultūrinę saviraišką ir ypatingai tarptautiniame lygmenyje. Okupacijos periodas palietė tiek politinį, tiek socialinį susvetimėjimą bei sustingdė etninės lietuvių kultūros plėtotę. Visus penkiasdešimt metų galima įvardyti kaip „kultūrinio genocido laikotarpį“, kuris pakeitė tradicinių vertybių sampratą, „lietuvių kultūros savimonė sunkiai kilo nuo empiriškumo prie bendresnės refleksijos, leidžiančios apimti ir vienyti atskiras kūrybinės veiklos sritis“⁶⁷.

Prof. habil.dr. Bronislovas Kuzmickas teigia, kad „tauta gyvuoja tiek, kiek jos istorinis laikas yra užpildomas kultūros kūryba ir kiek pastaroji savo ruožtu veikia istoriją.<...> Dvasiniais ir materialiniais komponentais kultūra išreiškia ir apibendrina istorinį tautos patyrimą<...>, palaiko gyvą istorinį ryšį“⁶⁸. Etninė kultūra – savotiškas prieglobstis, į kurią sugrįžtama ieškant naujų kultūros kelių, nes dvasiniai ir materialiniai pradai savo ištakas įtvirtina senojoje lietuvių kultūroje.

Kaip saugome etninę kultūrą, tautos kultūros pradą globalizacijos akistatoje? Modernėjančioje visuomenėje darosi vis sunkiau išlaikyti tautinį identitetą. 1990 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir aprimus tautinio atgimimo euforijai, tautiškumo fenomenas ima prarasti savo reikšmingumą. „Lietuvių tauta<...>virto istorinių ir kasdienių formų sancaupa, kurioje kasdienybės laikiskumas vaidina daug svarbesnį vaidmenį nei visuomeniniai idealai ar tautinės fikcijos“⁶⁹.

Išsaugoti etninę kultūrą, kai jos raišką ima įtakoti kosmopolitizmo⁷⁰ bruožai, kai nuvertinamos protėvių vertybės, yra sudėtingas reiškinys. Nors išoriniai kultūros ryšiai, kultūros sąveikos ir įvairios apraiškos išvelgiamos ir senoje šalies istorijoje.

Lietuva, būdama maža valstybė, išsiskiria iš kitų šalių daugiakultūremis tradicijomis. Žvelgiant į praeitį, dar Vytauto Didžiojo laikais šalyje įsikūrė karaimai, totoriai, rusai, vokiečiai. Po Lietuvos – Lenkijos valstybės padalijimo – lenkai, žydai, baltarusiai. Po vienu stogu tilpo ir vis dar telpa daug

⁶⁶ ASTRA, Liliana, Tautiškumo ir lietuvių tapatumo problemos globalioje modernybėje/Lietuviškojo europietiško raiška: dabarties ir ateities iššūkiai, Vilnius. 2006, p. 130.

⁶⁷ KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*, Vilnius, 2003, p. 12.

⁶⁸ KUZMICKAS, Bronius. Tautos kultūros savimonė, Vilnius 1989, p. 6.

⁶⁹ TEREŠKINAS, Artūras. Tautos dugnan: masinė kultūra, kasdienybės logika, tautiškumo teorija. *Kūno žymės: seksualumas, identitetas, erdvė Lietuvos kultūroje*. 2001, p. 129.

⁷⁰ Kosmopolitizmas – visuomeninės politinės pažiūros ir ideologija, teigianti, kad žmogaus tėvynė yra visas pasaulis; savo ir kt. tautų tradicijų, kultūros, gyvybinių interesų nepaisymas, niekinimas. Šaltinis – Tarptautinių žodžių žodynas, (c) Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985.

įvairių kultūrų. Visos tautos ne tik prisitaikė prie naujų gyvenimo sąlygų, išlaikė kiekvienai tautai būdingus kultūros savitumus, bet ir daug davė lietuviškajai kultūrai, ekonomikai. Kitataučiai, tokie kaip Liudvikas Rėza, Leonas Karsavinas ir kt. įtakojo stiprius kultūrinius kūrybos proceso rezultatus.

Etninė kultūra šalies visuomenėje šiomis dienomis panašėja į uždaros kultūros propagavimą ir tam tikrame visuomenės rate. Tą įtakoja kylantys globalizacijos procesai, suartinantys, asimiliuojantys tautų kultūrinį būvį populiariosios kultūros įtakoje.

XXI a. gyvoji etninės kultūros tradicija reikalinga etninės kultūros egzistencijai pratęsti kaip nuolatinės gyvybės syvai. Išsaugoti bei puoselėti etninės kultūros atvirumą bei tapatumą yra sudėtinga dėl paviršutiniškos etninės kultūros sampratos visuomenėje, kurią nustelbia naujos modernistinės vertybės. Etninę kultūrą būtina suvokti kaip tautą vienijantį veiksnį, nes dėl akultūrizacijos tauta gali prarasti tuos komponentus, kurie išskiria tautą iš bendro civilizacijos konteksto.

Šiame skyrelyje apžvelgėme etninės kultūros svarbą bendroje kultūros visumoje. Kitame skyrelyje norėtume paanalizuoti dabartinę šalies visuomenės kultūros sampratą. Šis aptarimas yra svarbus tolesnei kultūros sampratos plėtotei, nes laisvos kultūros suvokimo ribos įtakoja kultūros reiškinių pakitimus.

1.1.2. Šiandieninės kultūros autoritetas

Kultūros istorikas Romualdas Neimantas teigia, kad dabartinį trečiojo tūkstantmečio kultūros vystymąsi „reikia derinti su kitu gyvybiškai svarbiu tikslu – integracija į toli pažengusį pasaulį.<...> . Ne tik vystytis patiems, bet ir vyti pasaulį, kuris visokeriopai (ne tik materialiai, bet ir dvasiškai) nutolo, kol išgyvenome okupaciją“⁷¹. Pasivyti pasaulį ir jame „neištirpti“, neprarasti tautos identiteto, kuris skiria tautas vieną nuo kitos.

Šiandien stengiamasi išvengti akultūrizacijos t.y. – vienos tautos susiliejimo su kitos tautos kultūra fenomeno. Ypatingai garsiai apie tai imta kalbėti Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą. Prof. Vytautas Kubilius pažymi, kad „kultūra šaknijasi konkrečioje erdvėje ir konkrečiame laike, o tuo tarpu ir klajūniška, atsilapojusi visokiems poveikiams“⁷². Profesorius teigia, kad kažkada Europos vienybė buvo grindžiama religija, o naujaisiais laikais ši vieta užleidžiama kultūrai.

Manytume, kad tokioje situacijoje valstybė pernelyg atsainiai vertina požiūrį į Lietuvos kultūros raidą. Skiriama per mažai dėmesio, o juo labiau lėšų kultūros propagavimui ir jos išsaugojimui.

⁷¹ NEIMANTAS Romualdas. *Lietuva tarp Rytų ir Vakarų. Ar mums reikalinga kultūrų sintezė*. Kaunas, 2006, p. 1 p.

⁷² KUBILIUS Vytautas. Kultūra globalizacijos glėbyje. *Dienovidis*. 2002/sausis-vasaris/1-2. p. 6.

Šalies kultūroje ima išsigalėti kosmopolitizmo virusas. Masinės informacijos priemonės – televizija, radijas, spauda – užpildytos svetimos kultūros raiškos formomis. Kokias vertybes jos gali skiepyti jaunos kartos „vertybių stuburui“ formuoti? Pasak R. Neimanto, „ko gi stebėtis, kad tokių „gardėsių“ persivalgę gėdijamės savo prigimimo, stumiame į šalį visa tai, kas susiję su mūsų tautos kultūros geneze“⁷³. Vienas iš valstybės uždavinių yra „garantuoti etninės kultūros propagavimą per visuomenės informavimo priemones ir kompiuterių tinklus, remti lietuvių etninės kultūros sklaidimą pasaulyje“⁷⁴.

Laisva kultūros raiška reikalinga kultūros sklaidai lygiai taip pat kaip ir sąlygos, užtikrinančios jos plėtotę. Kultūra pati pratęsia savo egzistavimą atskirdama tikrąsias vertybes nuo netikrų, tačiau jos tęstinumui reikalinga ir parama.

Šiandien kultūra suvokiama kaip nuolat atsinaujinanti, tačiau ar ji atsirenka civilizacijos siūlomas naujoves? Nors bendroje šalies kultūros erdvėje dominuoja tradicinė kultūra, tačiau ji prisimenama vis rečiau, tai akivaizdu ir žiniasklaidoje.

Moderni kultūra taikosi prie šiuolaikinių požiūrių, ambicijų, iššūkių. Akistatoje su praeitimi atrodo, kad kultūros erdvė užpildyta menkaverčiais dalykais, o galinga istorinė praeitis atsispindi liūdname kultūros konteksto fone. „Gaila, kad didžiausią įtaką turi iš Vakarų plūstanti vartojimo, popso kultūra, brukanti instinktų lygio „šedevrus“. <...> Mūsų parodų sales užplūdo beveik vien tik iš Vakarų atkeliavusios meno imitacijos, o koncertų salės neretai paverčiamos psiaudošou“⁷⁵.

Nors svetima kultūra veržiasi į mūsų knygų lentynas, parodų ir kino sales, lietuviai gali didžiuotis turintys ypatingą kūrybinės raiškos polėkį. Laisvė kurti negali „uždaryti“ menininkų į kūrybos rėmus, nes ji suteikia kūrybinio ryškumo.

Dabartinėje lietuvių kultūroje jaučiamos naujų menų krypčių tendencijos, vyrauja eksperimentų ir naujų formų paieškos. Kūrėjai reprezentuoja savo šalį kaip aukšto lygio moderniojo meno areną. Europoje ir visame pasaulyje vertinamas Lietuvos teatras, dailė, muzika. Lietuviai pateikia naujų netradicinių formų mene, todėl jis įgyja naują realybę.

Šiandieninė kultūros samprata priklauso nuo pasaulio sampratos modelio pasirinkimo, kurį kiekvienas žmogus priima individualiai. Pagal tokią sampratą egzistuoja įvairios ir daugiakryptės kultūros, tokios kaip – laisvalaikio, valgymo ir pan., kurios ima gilinti suvokimo prarają tarp kultūros ir pačios visuomenės. „Dabar nėra kas kuria „visuomeniškai aktualią“ kultūrą, <...> nėra kas sugebėtų

⁷³ Ten pat., p. 7.

⁷⁴ Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269227&p_query=&p_tr2

⁷⁵ NEIMANTAS Romualdas, *Lietuva tarp Rytų ir Vakarų. Ar mums reikalinga kultūrų sintezė*. Kaunas, 2006, p. 8-9.

suprasti kūrinį<...>, nėra institucijos kur kuriantis kultūrą žmogus jaustųsi vertinamas; dabar jis tik apžiūrinamas, „pasveriamas“, įkainojamas...“⁷⁶.

Naujų kultūros formų sklaida keičia žmogų bei jo poreikius. Manome, kad šiandieninės kultūros autoritetas tampa masinė kultūra, kuri suvokiama kaip kultūrinių poreikių diktatorė. Visuomenėje silpnėja kultūrinės veiklos poreikiai, ypačingai mažesniuose šalies administraciniuose vienetuose, kur pagrindinė pramoga tampa televizoriaus žiūrėjimas. Populiariosios kultūros propagavimas ardo susiformavusius kultūros kriterijus, silpnai perteikia meninės raiškos ypatybes, įtakoja naujų papročių formavimąsi ir pan.

Pagal klasikinį kultūros pagrindimą žmogus turi būti suvokiamas kaip kultūrą kuriantis subjektas, todėl vyksta kultūros atsinaujinimas, tradicijų tęstinumas, moralinių vertybių perdavimas. Šiandien kiekvienas žmogus suvokiamas individo lygmenyje, o toks susitapatinimas ardo bendrą visuomenės kultūrinę ir socialinę darną.

Šiandieninės kultūros sampratos analizė parodė, kad kultūrai galima priskirti daugelį reiškinių. Naujos kultūros formos toliau ir keičia nusistovėjusias tradicijas, todėl kalbėti ir analizuoti šiandieninę kultūros sampratą visuomenėje yra aktualu siekiant žmones priartinti prie nacionalinės kultūros išskirtinumo, perteikti istorinę patirtį. Nes tam tikri visuomenėje egzistuojantys „kultūros kultai“ į antrą planą nustumia daugelį kitų reiškinių.

1.2. Paveldo sąvokos pateikimas

Žodis „paveldas“ reiškia paveldėtą ir saugotiną materialinės ir dvasinės kultūros palikimą⁷⁷. Tenka pažymėti, kad susiduriame su savotiška šio termino įvardijimo problema. Tiek paveldas, tiek palikimas gali būti suvokiami kaip sinonimai, abu žodžiai bendrame kultūros kontekste byloja tą patį.

Kultūros istorikė Rasa Čepaitienė pažymėjo, kad Lietuvos žiniasklaidoje ir kasdienėje praktikoje „paveldas“, „palikimas“ sąvokų reikšmė tebelieka neaiški. Pati paveldosaugos disciplina mūsų visuomenėje yra nauja⁷⁸, tad šių sąvokų įvardijimas susilaukė nemažai įvairių interpretacijų tiek visuomenėje, tiek žiniasklaidoje.

Ilgus metus paveldosaugos discipliną Lietuvoje keitė paminklotvarka, o paveldo reikšmė nagrinėjama kaip savarankiška bendrosios kultūros dalis paveldėjimo procese.

Profesorius Jurgis Bučas, norėdamas išvengti šių sąvokų painiavos, „palikimu“ įvardino tai –

⁷⁶ RIMKEVIČIUS, Linas. Gimę apkasuose: tuštuma dabarties kultūroje. *Kultūros barai*, 2002 m. Nr. 1, p. 23 p.

⁷⁷ *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius, 2000, p. 530.

⁷⁸ ČEPAITIENĖ, Rasa. *Laikas ir akmenys*, Kultūros paveldo sampratos modernioje Lietuvoje. Vilnius, 2005, p. 15-17.

„ką mums palieka praeitis“, o paveldu – „ką mes iš praeities pasiimame ir naudojame kaip savastį“. Abi sąvokos „tai ne alternatyvos, o vientiso istorinio proceso sudėtinės dalys, tai atidavimas ir perėmimas“⁷⁹. Pasak jo, kiekvienos kartos atžvilgiu „palikimas – pirminis, jis yra perimamumo sąlyga. O paveldas – antrinis, perimamumo rezultatų įtvirtinimas“⁸⁰.

R.Čepaitienės pastebėjimu, Lietuvos paveldo sąvokos vartoseną yra labai pavėluota palyginti su Vakarų šalimis. Jose paveldosaugos disciplina skaičiuoja pusantro šimto metų, o pats paveldo termino atsiradimas siekia net viduramžių laikus.

Kultūros istorikė paveldo funkcionavimą visuomenėje aiškina, remiantis populiaria Vakarų teoretikų schematika. Schemą sudaro trys vienos kitą veikiančios dalys. Pirmoji dalis tai istorinė atmintis, antroji – pati istorija. Jos abi tarpusavyje jungiamos skirtingų epochų pasaulėžiūros vertybėmis. Istorinė atmintis per vadinamąsias „atminties vietas“ susijusi su paveldu, o paveldas su istorija⁸¹.

Paveldas suprantamas kaip dabartinis, bet iš istorijos kilęs produktas, kuris „kažkam priklauso ir tas kažkas neišvengiamai sprendžia, ar jis galės toliau egzistuoti.<...>Istorija yra tai, ką istorikas mano esant verta aprašyti, o paveldas – tai, ką šiuolaikinė visuomenė mano esant verta paveldėti iš praeities ir išsaugoti ateičiai“⁸².

Siūlome dar vieną moderniai suvoktą paveldo sąvokos interpretaciją, pateiktą paveldo tyrinėtojos Audronės Pociūtės, kur paveldas sudaro kasdienio gyvenimo dalį.

Išskiriamos dvi sampratos. Simbolinė – kuomet didžiausias dėmesys skiriamas paveldo objektų panaudojimui „konsoliduojant istorinį atminimą“. Tokį paveldą siekiama ne konservuoti, o restauruoti, jis pateikiamas kaip ideologijos priemonė. Kita, ekotopinė paveldo samprata, leidžia suvokti, kad paveldas yra kasdienio gyvenimo dalis ir priešingai nei simbolinėje sampratoje, „susiejamas su gamtos paveldu ir tai traktuojama kaip neardoma visuma“⁸³.

Šiuolaikinė paveldo samprata yra siejama su ekonomine jėga ir lydima darnaus vystymosi plėtros kontekste. Šis terminas imtas vartoti priėmus „Darbotvarkės 21“ programą⁸⁴. Šioje programoje siūloma, kad paveldas „būtų panaudojamas taip, kad tarnautų nūdienos reikmėms, tačiau išsaugant jo socialines ir kultūrinės vertes bei gebėjimą stiprinti identitetą. <...> Paveldas turi išlaikyti autentišką praeities, nūdienos ir šiandien perkeistą praeities turinį“⁸⁵.

⁷⁹ Ten pat., p. 15.

⁸⁰ BUČAS, Jurgis. Palikimas ar paveldas? *Naujasis Dienovidis* 1993 m., Nr. 17, p. 6.

⁸¹ ČEPAITIENĖ, Rasa. *Laikas ir akmenys*, Kultūros paveldo sampratos modernioje Lietuvoje. Vilnius, 2005, p. 24.

⁸² Ten pat., p. 25.

⁸³ POCIŪTĖ, Audronė. Kultūros paveldas ir regionų plėtra, *Kultūros barai*. 2005 m., Nr. 5p. 19.

⁸⁴ Ten pat., p. 19.

⁸⁵ Ten pat., p. 20.

Lietuvos nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje vienas iš vystymosi prioritetų yra Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas⁸⁶. Šioje srityje ypatingą reikšmę turi apgalvotos kultūros politikos perspektyvos.

1.3. Kultūros paveldo struktūra

Aptarę paveldo sąvoką, pažvelkime į jos struktūrinę sandarą. Pasaulyje paveldas suvokiamas pagal Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos UNESCO skirstymą į materialaus ir nematerialaus paveldo sąvokas. Materialų sudaro vietos ir objektai, kuriuos mes norime išsaugoti. Nematerialiu paveldu laikomos iš kartos į kartą perduodamos tradicijos, papročiai, senieji amatai, žinios. Abi sąvokos glaudžiai tarpusavyje susijusios, nematerialus paveldas įtakojo materialaus paveldo vertybių atsiradimą.

Lietuva į paveldosaugą tarptautiniu mastu įsijungė 1991 m., kai tapo UNESCO nare. Šalis dalyvauja Europos Tarybos veikloje, pasirašė ir ratifikavo UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos, Europos archeologijos ir Europos architektūros paveldo, Europos kraštovaizdžio konvencijas.

Į Pasaulio paveldo sąrašą yra įtraukti ir Lietuvos materialaus paveldo objektai – Vilniaus senamiestis, Kuršių nerija, Kernavės archeologinė vietovė, Struvės geodezinis lankas. Nematerialaus paveldo vertybėmis pripažinta Lietuvos kryždirbystė ir kryžių simbolika, Dainų švenčių tradicija ir simbolika Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje.

Kultūros paveldo sąvokos struktūrinę sandarą Lietuvoje aiškinsime, remdamiesi LR nekilnojamųjų ir kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymais. LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme teigiama, kad kultūros paveldas yra „karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ir moksliniu požiūriu“⁸⁷.

Kultūros paveldas apima kilnojamojo ir nekilnojamojo paveldo sąvokas. Nekilnojamasis, atsižvelgiant į vertingųjų savybių pobūdį, skirstomas į archeologijos ir mitologijos paveldą (piliakalniai, aukurai, gynybiniai įtvirtinimai, kapinynai ir kt.). Urbanistikos ir architektūros paveldas sudaro didžiausią istorinio nekilnojamojo turto dalį (vertingos miestų dalys – senamiesčiai, etnografiniai kaimai, sodybos, gynybiniai, sakraliniai objektai, muziejai ir kt.). Dailės paveldas, suvokiamas kaip profesionalių menininkų ir liaudies meistrų sukurtos dailės vertybės, kultūrinę ir meninę vertę turintys kūriniai,

⁸⁶ Lietuvos nacionalinė darnaus vystymosi strategija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 25 d.]. Prieiga internete: <http://www.am.lt/VI/files/0.658894001076396631.pdf>, p. 6.

⁸⁷ LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 25 d.]. Prieiga per internetą: http://skelbimas.lt/istatymai/nekilnojamojo_kulturos_paveldo_apsaugos_istatymas.htm

⁸⁷ Ten pat.

koplytėlės, kryžiai, skulptūros „tiesiogiai susiję su jų užimama ir naudoti reikalinga teritorija“⁸⁸. Technikos, inžinerijos ir pramonės paveldas – malūnai, tiltai, geležinkelio tuneliai, funikulieriai. Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatyme yra išskirtas povandeninis (po vandeniu ar iš dalies po vandeniu esantys archeologiniai objektai), memorialinis (objektai, skirti reikšmingiems kultūros ir valstybės istorijos įvykiams ar asmenybėms atminti), sakralinis paveldas. Kilnojamuoju įvardijami „pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji visuomenės ir žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti daiktai, turintys didelę kultūrinę vertę, reikšmingi etniniu, archeologiniu, istoriniu, meniniu, moksliniu, techniniu, religiniu ir kitokiais požiūriais, apibūdinantys tipiškus bei specifinius nacionalinio gyvenimo reiškinius“⁸⁹.

Prof. J. Bučas teigia, kad bet kurios teritorijos savitumas priklauso nuo dviejų pagrindinių jo struktūros segmentų – kraštovaizdžio, kuriame tauta gyvena, pobūdžio ir kultūros paveldo, kurį tauta jame palieka. Be kultūros paveldo išskiriamas ir gamtos paveldas, bet jiedu yra taip artimai susiję, kad dažnai net neatsiejami.

Pirmasis, Lietuvoje pradėjęs rūpintis gamtos paveldo objektų išsaugojimu, buvo profesorius Tadas Ivanauskas, surašęs senus drevėtus ažuolus ir kitus medžius, kurie galėtų būti paskelbti gamtos paminklais. Gamtinio paveldo objektams priskiriami ne tik medžiai, bet ir akmenys, šaltiniai, atodangos, kopos, ežerai, salos ir kt.

Lietuva rūpinasi pavieniais paveldo objektais ar jų kompleksais, kurie plačiai atspindi praeities epochos bruožus šių dienų daugiakultūroje visuomenėje. Nors didžiausią Lietuvos istorinio paveldo dalį sudaro urbanistikos ir architektūros, gamtos paveldo vertybės, paveldo sistemoje savo vietą atrado dvarai, technikos, inžinerijos bei pramonės paveldas (įvairios paskirties statiniai su technine įranga, malūnai, švyturiai, viadukai). Šie objektai ilgus dešimtmečius buvo už apsaugos ribų kaip ir svetimų kultūrų paveldo objektai, esantys mūsų šalyje.

Svarbiausia priežastis paveldo išsaugojimui – įvertinimas, ką šiandien turime. Suprantama, kad kiekviena istorinė epocha bendroje erdvėje įprasmina savo palikimą, tačiau dabartinė paveldo samprata tampa paveldo tarp istorijos ir nūdienos konfliktu. Ilgus metus sugebėję išsaugoti tai, kas būdinga mūsų tautai, mes galime sugriauti akimirksniu. Tai įrodymas, kad paveldas yra labai trapus. Susiformavusi dabartinė nuostata, kad paveldas trukdo verslui ir investicijoms, yra šių dienų paviršutiniškos paveldo sampratos suvokimo pasekmė.

---

⁸⁸ LR Kilnojamųjų vertybių apsaugos įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 25 d.]. Prieiga per internetą: http://skelbimas.lt/istatymai/kilnojamuju_kulturos_vertybiu_apsaugos_istatymas.htm

⁸⁹ Ten pat.

Apibendrinant pažymime, kad kultūra ir paveldas – vieni iš svarbiausių veiksnių tautinio savitumo formavimui. Jų samprata padeda apibrėžti praeities, dabarties kultūros ir paveldo tapatybę, nuspėti, kokią sąlytį su jomis turės ateities kartos.

Kultūros ir paveldo vertybės yra pagrindinis tautos kapitalas, apie kurį būtina kalbėti, kad nebūtų didinama praraja tarp visuomenės, kultūros ir paveldo.

Šiame skyriuje pateikėme kultūros ir paveldo sąvokų formuluotes, apibendrinome šių žodžių sampratą šiandieninėje visuomenėje, nagrinėjome kultūros ir paveldo svarbą. Kitoje darbo dalyje aptarsime žiniasklaidos įtaką bei svarbą Lietuvos kultūriniam tęstinumui.

2. ŽINIASKLAIDOS ĮTAKA KULTŪROS RAIŠKOJE

Žiniasklaida šiandieniniame visuomenės gyvenime užima tvirtas pozicijas ir darosi vis svarbesnę kasdienėje mūsų gyvenimo aplinkoje. Ji tapatinama „kaip didelį poveikį visuomenei daranti institucija“⁹⁰. Dėl šios priežasties nemaža žiniasklaidos teoretikų dalis yra susirūpinusi ne tik dėl jos informavimo funkcijos, bet dėl ypatingos formavimo galios.

Masinės komunikacijos priemonės pastebimai transformuojasi. Informacinių technologijų skvarba jos plėtrai suteikė ypatingų galimybių. „Todėl neatsitiktinai įvairiais aspektais svarbu analizuoti žiniasklaidos santykį su kultūra, įvairiomis meninės kūrybos formomis, gimtąja kalba, istorija, etniškumu, pagaliau su dorovės ir etikos normų sistema“⁹¹.

Žiniasklaida visuomenėje atspindi kultūros raišką, o per kultūros procesą patenkama į įvairias jos erdves. Jos daugialypei auditorijai, kuri skiriasi savo interesais, kultūriniu suvokimu, teikia įvairių požiūrių. „Šiandien neginčijamai didesnė operatyviosios, „kasdienės“ žiniasklaidos įtaka ir vaidmuo. Būtent šitoji žiniasklaida įvairiomis formomis ir būdais formuoja visuomenės nuomonę, mėgina pateikti vertybines orientacijas ar jų receptus“⁹². Jos poveikio išvengti neįmanoma, kuris gali būti pozityvus ir negatyvus.

Sekančiame skyrelyje plačiau apžvelgsime Lietuvos žiniasklaidos poveikį visuomenei, aptarsime jos pozicijas ir įtaką, pasitikėjimo ja garantą. Tai yra svarbu tolesnei mūsų temos plėtotei, žiniasklaidos kultūrinio proceso tęstinumo nagrinėjimui.

2.1. Žiniasklaidos vaidmuo kultūroje

Žiniasklaidos teoretikas D.McQuailo pažymėjo, kad „vienas iš bendriausių ir būtinų kultūros bruožų yra komunikacija, nes be komunikacijos kultūra negali vystytis ir išlikti“⁹³. „Didieji pokyčiai žmonių kultūroje ir sąmonėje yra susiję su pokyčiais komunikacijų srityje“⁹⁴. Abu teiginiai patvirtina masinės komunikacijos priemonių sąsają su kultūra.

Nevaldomas globalizacijos procesas paskatino „atidžiau žvelgti į komunikaciją, jos įtaką visuomenės socialiniams pokyčiams, kurie skatina kultūros, t.y. vertybių, tradicijų, nuostatų kismą“⁹⁵. Šis

⁹⁰ PUIDOKAITĖ, Laura. Aktualios temos spaudoje: problemos ir galimybės. *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požiūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005, p. 57.

⁹¹ GUDAITIS, Romas. Kultūros balsas vis tylesnis? *Dienovidis*. 2002, kovo mėn., p. 8.

⁹² Ten pat., p. 8.

⁹³ MAŽEIKIENĖ, Elena. Ar spauda padeda užtikrinti kultūrinį tęstinumą. *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požiūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005, p. 96.

⁹⁴ LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*, Kaunas „Technologija“. 2002, p. 62.

⁹⁵ MATKEVIČIENĖ, Renata. *Kokybės komunikacijos problematika šiuolaikinėje visuomenėje*, Informacijos mokslai, 27 tomas, 2003 m., p. 52.

nevaldomas procesas nacionalinei kultūrai kelia nemenkų rūpesčių. „Todėl visuomenė turi siekti taip panaudoti naujas technines ir komunikacijos priemones, kad jos tarnautų kiekvieno žmogaus ir visuomenės ugdymui“⁹⁶. Suponuojama nuomonė, kad visoje masinės komunikacijos erdvėje kiekvienas turime atsirinkti ne tik patikimą, bet ir pageidaujamą informaciją.

Žiniasklaida šiandien turi visas galimybes tapti galinga socializacijos priemone. Ji „kaip visuomenei prieinama ir diskusijoms atvira vieša vieta, dabar tampa terpe, kurioje konstruojama „žmogaus sukurta“ realybė. Ji yra bendra didžiajai visuomenės daliai, besinaudojančiai žiniasklaidos priemonėmis“⁹⁷. Pasak komunikacijos teoretikų, anksčiau individo suvokta realybė atsispindėjo komunikuojant su kitais individualais, dabar šią funkciją gali patenkinti žiniasklaida.

Tokiai prielaidai, kad žiniasklaida formuoja šiuolaikinių gyvenimo būdo supratimą, „pasaulio suvokimą“ pritaria ne vienas komunikacijų tyrėjas. Paulius Burakas straipsnyje „Žiniasklaida: jos vartojimo sritys ir poveikis žmogui“ pažymi, kad „informacija apie įvykius, socialinio elgesio modeliai, kurie anksčiau buvo išgyvenami, dabar neretai yra medijuojami“⁹⁸, tačiau „medijavimas“ negali pakeisti tikrojo patyrimo.

Masinės komunikacijos priemonės turi ypatingos įtakos žmonių pasaulėžiūros formavimui. Jos gali pakeisti žmogaus įsitikinimus, pamatinių vertybių sampratą, tad vertėtų plačiau paanalizuoti žiniasklaidos įtaką žmogaus veiksams formuoti.

V. Liubinienė knygoje „Kultūra ir visuomenė“ rašo, kad „informacijos skleidimo modelis teigia, kad žmogus yra pasyvus ir žiniasklaida turi tiesioginę įtaką žmogaus veiksams“. Autorė atkreipė dėmesį į tai, kad:

1. Informacinės naujienos yra skirtos masiniam vartojimui ir visuomenės nariai jas priima maždaug vienodai.
2. Informacija stimuliuoja, skatina žmones veikti derinant veiksnius.
3. Žiniasklaidos efektas yra galingas, tiesioginis ir vienijantis⁹⁹.

„Žiniasklaida gali padėti žmogui apsibrėžti situaciją, susikurti pasaulėžiūrą, pateikdama tokios informacijos, kurios jis negalėtų gauti kitais būdais“¹⁰⁰.

⁹⁶ STOŠKUS, Krescencijus Antanas. Tarp devynių auklių vaikas be galvos. *Radijas ir televizija Lietuvoje 2002 m.* Vilnius, 2003, p. 8.

⁹⁷ MATKEVIČIENĖ, Renata. Kokybės komunikacijos problematika šiuolaikinėje visuomenėje. *Informacijos mokslai*, 2003, 27 tomas, p. 53.

⁹⁸ BURAKAS, Paulius. Žiniasklaida: jos vartojimo sritys ir poveikis žmogui. *Kultūros bara*. 2003 m. 11 mėn., p. 8.

⁹⁹ LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*, Kaunas „Technologija“. 2002, p. 62.

¹⁰⁰ GUDONIENĖ, Vilija. *Įvadas į masinės komunikacijos teorijas*. Vilnius, Žara. 1999, p. 43.

Suponuojama nuomonė, kad žiniasklaida yra viena iš galimybių pažinti ir suvokti aplinkinį pasaulį. Tai priklauso nuo siunčiamos informacijos kokybės ir žmogaus būdo šią informaciją priimti tam tikru atrankos būdu, atsižvelgiant į kiekvieno individualius poreikius.

Panagrinėkime platesnį – visuomeninį požiūrį į žiniasklaidą. Dėl kokių priežasčių Lietuvos žiniasklaida turi tokį stiprų poveikį mūsų šalies visuomenėje?

Pagrindiniai pasitikėjimo žiniasklaida veiksniai nulemti dėl jos atliekamos funkcijos bei vietos, kurią ji užima pačioje visuomenėje. Demokratijos įtakoje ji tapo aktyvia žmogaus teisių gynėja ir visuomenės narių gelbėtoja, „tarpinė tarp valdžios ir individo“. Tai liudija mūsų valstybės gyvenimas, kuomet ne vieną šalies skandalą atskleidžia žurnalistai. Vadinamoji ketvirtoji valdžia kartais yra didesnis demokratijos garantas nei kitos valdžios. „Žiniasklaida yra moralinis autoritetas, neturintis tiesioginių sprendimų galios ir tiesiogiai nedarantis įtakos realiai žmogaus situacijai.<...> Atlikdama simbolinę funkciją atskleidžia aplaidumą, klaidas institucijų, tiesiogiai reguliuojančių socialinį gyvenimą, ir žmonės mano, kad ji vienintelė gali surasti teisybę, išspręsti problemą“¹⁰¹. Tai ir yra pagrindiniai pasitikėjimo ja veiksniai.

Žiniasklaida yra ryški kultūrinių tendencijų nešėja. V. Liubinienė viena svarbiausių jos užduočių įvardija kultūros perdavimo funkciją. Filosofas ir kultūros analitikas Krescencijus Antanas Stoškus tikina, kad „šiuo metu labiausiai kultūrą lemiančiu veiksmu tapo komunikacijos, tačiau be gerai apgalvotos ir subalansuotos komunikacijų politikos negalima įgyvendinti jokios efektyvios kultūros politikos“¹⁰². Kultūrai reikia pastovios valstybės, intelektualios visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio bei paramos“¹⁰³.

Norėtume pateikti aplinkybes, dėl kurių žiniasklaida užima tvirtas pozicijas visuomenės narių moralinių vertybių formavime. Vyrauja nuomonė, kad šias pozicijas pirmiausia užleidžia šeima ir ugdymo institucijos. Juk kultūra yra siejama su asmens ugdymu, o šis svarbus vaidmuo tenka šeimai, kuri „pirmiausia perduoda ir išlaiko gyvąją kultūrą“¹⁰⁴.

Verta pažymėti, kad žiniasklaidos funkcijas kultūrinėje taseje pakeitė ir komercinės žiniasklaidos aspektai. Pataikavimas žiniasklaidos vartotojams, skurdžių žanrų atspindėjimas įtakojo bendrą kultūrinio proceso transformaciją. Manome, kad komerciniai aspektai ir pakeitė kultūros raišką, ji liko nublokšta į

¹⁰¹ Kitiškai apie kritikai nepakančią „Ketvirtąją valdžią“. Konferencijos „Žmogaus teisių apsauga ir žiniasklaida“ apžvalga. *Kultūros barai*. 2001, Nr.8/9, p.8.

¹⁰² STOŠKUS, Krescencijus Antanas. Tarp devynių auklių vaikas be galvos. *Radijas ir televizija Lietuvoje 2002 m.* Vilnius, 2003, p. 8.

¹⁰³ VĖLIUVIENĖ, Ramunė. *Radijas ir televizija Lietuvoje 2002 m.* Vilnius, 2003, p.19.

¹⁰⁴ LAUMENSKAITĖ, Irena Eglė. Kaip saugosime savo kultūros tapatybę? *Kultūros barai*. 2003, Nr. 7, p. 4

žiniasklaidos užribį. Pakitusi kultūrinė žiniasklaidos paskirtis įtakojo kultūros ir visuomenės atotrūkį, kultūros sampratos pasikeitimą.

Kaip skleidžiasi kultūrinės raiškos energija masinės informacijos priemonėse? Norėdama parodyti visuomenei reikšmingus ir svarbius įvykius žiniasklaida naudojasi temų dienotvarkės nustatymu. „Žiniasklaidos vartotojai ja pasitiki ir jai pačiai palieka apsisprendimo galimybę, ką pateikti visuomenei“¹⁰⁵. Yra dvi pagrindinės žiniasklaidos dienotvarkės sudarymo prielaidos. „Pirmoji teigia, kad žiniasklaida neatspindi realybės, o ją formuoja.<...>Antroji – kalba apie tai, kad žiniasklaida susikoncentruoja tik ties keliais svarbiausiais klausimais ir tai verčia visuomenę galvoti, kad tik šie klausimai yra svarbiausi“¹⁰⁶.

Informacinių pranešimų gavėjas, vartotojas pasitiki gaunama informacija. Teikiamus įvykius sureikškina, gauna tam tikrą patyrimą, todėl nagrinėti žiniasklaidą kaip kultūros tęstinumo propaguotoją – reikšminga. Nes žiniasklaidos informacijos dėka žmogus susikuria tam tikrą šalies kultūros įvaizdį. Tai priklauso nuo pačios žiniasklaidos dėmesio kultūrai, nuo jo santykio su ja.

Apibendrinant galime teigti, kad šiandieninė žiniasklaida kultūrai teikia paviršutinišką dėmesį. Tokiai prielaidai susiformuoti turėjo ankstesnis domėjimasis šalies kultūrine sklaida Lietuvos žiniasklaidoje. Iš kitos pusės, verta atkreipti dėmesį į tai, kad poreikis vertinti šalies kultūrinį būvį nėra stipriai išugdytas pačioje visuomenėje. Tačiau žiniasklaidos priemonių dėka galima tokį poreikį suformuoti. Žinoma, tai yra ilgas procesas, tačiau būtina sąlyga, o gal ir naujas iššūkis šalies kultūros sklaidoje.

Išnagrinėjome žiniasklaidos įtaką kultūrinio proceso raiškoje. Sekančiame skyriuje pagal kultūros ir paveldo tematiką šalies periodinėje spaudoje, internetiniuose portaluose bei televizijoje analizuosime šalies kultūrinio gyvenimo procesą.

---

¹⁰⁵ PUIDOKAITĖ, Laura. Aktualios temos spaudoje: problemos ir galimybės? *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požiūris*. Vytauto Didžiojo universitetas. 2005, p. 58.

¹⁰⁶ Ten pat, p. 58.

3. KULTŪROS IR PAVELDO ĮVAIZDIS ŽINIASKLAIDOJE

Lietuvos įvaizdį be ekonominių, politinių aspektų formuoja ir kultūrinis aspektas. Mažai lietuvių tautai jis yra žymiai reikšmingesnis nei didelėms tautoms. Pasak filosofo ir kultūrologo Leonido Donskio, „nedidelės šalys, neturinčios daug galios, pasaulyje įsitvirtina tik dėl savo kūrybingumo idėjų ir veržlumo. Tai tikrai pasakytina apie Lietuvą, kuri ir dabar pripažinimą pasaulyje pelno pirmiausia kultūros dėka“¹⁰⁷. Taip – pasauliniame civilizacijos lygmenyje. O šalies viduje? Manytume, kad mūsų šalies kultūros įvaizdį galima analizuoti remiantis kultūros ir paveldo tematikos nagrinėjimu šalies žiniasklaidoje.

Ankstesniuose magistro darbo skyriuose nagrinėjome kultūros ir paveldo sampratą, jų įtaką tautos savivarbos ugdymui, šalies įvaizdžio formavimui. Analizavome žiniasklaidos vaidmenį kultūrinės raiškos procesuose. Šiame darbo skyriuje norėtume pateikti Lietuvos žiniasklaidos kultūros ir paveldo tematikos analizę.

Šioje darbo dalyje kultūros ir paveldo tematiką ir jos pateikimo ypatumus analizuosime keliuose kategorijose. Pirmoji – kultūros įvaizdis nacionaliniuose šalies dienraščiuose, specializuotuose kultūros leidiniuose, internetinių portalų kultūros rubrikose, kultūrinę raišką nagrinėsime ir Lietuvos televizijose. Antroje kategorijoje, remiantis tais pačiais analizės aspektais, aptarsime paveldo tematiką.

Tematikos įvairovė vaizdžiai apibūdintų šiandieninės kultūros ryškumą, nes žiniasklaida priartina kultūrą prie visuomenės, jai suteikia kultūrinio būvio artumą. Visuomenės vertybė – pažinti Lietuvos kultūrą ir paveldą, o žiniasklaidos – tai skleisti. Išanalizavę kultūros ir paveldo tematikos aspektus, galėsime suvokti kultūrinio gyvenimo atspindėjimą šalies žiniasklaidoje.

3.1. Dėmesys kultūrai ir paveldui

Mūsų šalies visuomenė įvairias žiniasklaidos priemones renkasi skirtingai – pagal savo poreikius, interesus ir pan. Vieni dažniau stebi televiziją, kuri Lietuvoje priskiriama vienai iš svarbiausių žiniasklaidos rūšių, kiti – skaito periodinę spaudą, treči – naršo internete.

Atsižvelgiant į komunikacijos priemonių vartojimą, žmogus susiduria su skirtingu kultūrinio gyvenimo proceso pateikimu žiniasklaidoje. Todėl pirmiausia būtų reikšminga panagrinėti Lietuvos žiniasklaidos dėmesį, skiriamą kultūrai ir paveldui bendroje žiniasklaidos priemonių erdvėje, o tik vėliau analizuoti tematikos pateikimo ypatumus.

Paanalizuokime, koks dėmesys kultūrai ir paveldui skiriamas Lietuvos periodinėje spaudoje. Joje –

¹⁰⁷ GERBUTAVIČIUS, Ramūnas. Mažos šalys pasaulyje įsitvirtina kultūros dėka. *Lietuvos rytas* Nr. 165, Priedas „Mūzų malūnas“. 2004 m. liepos 20 d., p. 1-2.

daug įvairių leidinių rūšių: tai nacionaliniai dienraščiai, regioninė, rajoninė spauda, specializuoti – kultūros spaudos leidiniai. Kiekviename jų dėmesys kultūrai yra skirtingas.

Nacionaliniai dienraščiai kultūros ir paveldo tematika daugiau rašo specialiuose leidinių prieduose ar tam skirtose rubrikose, „Lietuvos ryte“ – savaitiniame priede „Mūzų malūnas“, kuriame atsispindi teatro, kino, dailės, muzikos, šokio meno tematika. Su paveldu susijusios temos pateikiamos prieduose – „Sostinė“, „Būstas“, dienraščio „Aktualijų“ puslapiuose. „Respublikos“ dienraštyje – „Lietuvos“, „Gyvenimo“, „Dienos temos“ rubrikose, paveldas – priede „Pastogė“. „Lietuvos žiniuose“ – „Paveldo“ ir „Kultūros“ rubrikose. Nacionaliniai dienraščiai daugiau suinteresuoti pateikti informaciją, kuri aktuali visai šaliai, joje fragmentiškai atsispindi regioninė, rajoninė kultūrinio gyvenimo raiška.

Nacionalinius šalies dienraščius galėtume įvardyti savotiškais kultūros diktatoriais dėl kelių priežasčių. Pirma – jų tiražas pasiekia didelę auditoriją, antra – kaip kasdieniai leidiniai turi didelės įtakos atspindėti mūsų šalies kultūros įvaizdį. Kultūros tematikos analizė nacionaliniuose šalies dienraščiuose yra svarbi dėl juose pateikiamos visai šaliai aktualios informacijos, kuri aktualizuoja kultūrinio gyvenimo ypatumus. Trečia – šalies dienraščiai yra vedami komercinių tikslų, todėl jų leidėjai yra suinteresuoti masinės auditorijos poreikiais ir kuria „sukomercintos“ kultūros įvaizdį.

Specializuoti kultūriniai leidiniai leidžiami „homeopatiniais tiražais ir egzistuoja rinkos dėsnių pasaulio periferijoje“¹⁰⁸. „Kultūros barai“, „Literatūra ir menas“, „Šiaurės Atėnai“, „7 meno dienos“, „Nemunas“, „Liaudies kultūra“ ir kt. atlieka svarbią funkciją kultūrinio gyvenimo raiškoje, tačiau tik vadinamame intelektualų rate, todėl, kad jie priimtini ir suvokiami nedidelės žmonių auditorijos. Skirtingai nei anksčiau aptarti didieji šalies dienraščiai, pastarieji nesiekia komercinės naudos. Kultūros misijai, jos programoms įgyvendinti tokie leidiniai papildomų lėšų išgyventi gauna iš Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo, kitų kultūrą remiančių institucijų fondų bei organizacijų.

Specializuotų leidinių redakcijose – neretai nedaug žurnalistinių išsilavinimą turinčių darbuotojų. Jų daugumą sudaro kitų sričių specialistai – istorikai, menotyrininkai, kultūrologai, paminklosaugininkai, literatūrologai ir kt.

Rajoniniai leidiniai paprastai platinami apibrėžtoje administracinėje teritorijoje. Ši žiniasklaidos dalis svarbi dėl kelių priežasčių. Pirma – ji atkreipia dėmesį į regione vykstančius kultūrinio gyvenimo reiškinius, įprasmina jų atgarsius. Antra – vykdo kultūrinę sklaidą toje teritorijoje ir įtakoja tradicinės kultūros tęstinumą. Žiniasklaidos tyrinėtoja Genovaitė Burneikienė pažymi, kad „rajoniniai laikraščiai

¹⁰⁸ LOZORAITIS, Julius. Karti kultūros žurnalistų duona bręsta komercinės žiniasklaidos laukuose. Iš *Šiaurės Atėnai* [interaktyvus]. 2003 [nr.] 660 [žiūrėta 2007 m. balandžio 9 d.]. Prieiga per internetą: http://ct.svs.lt/satenai/?leid_id=660&kas=straipsnis&st_id=1934

atspindi ekonominius ir socialinius rajono ypatumus, atskleidžia vietos gyventojų visuomeninius interesus, įamžina to krašto etninių bendrijų kultūros tradicijas“¹⁰⁹.

Rajoninė žiniasklaida atspindi tam tikros administracinės teritorijos kultūrinio gyvenimo apraiškas, būdingas tos vietos gyventojams. Kadangi mes labiau orientuojamės į bendrą šalies kultūrinio gyvenimo proceso pateikimą, iš periodinių leidinių nagrinėsime tik nacionalinių Lietuvos dienraščių ir specializuotų kultūros leidinių tematiką, susijusią su kultūros ir paveldo raiška.

Internetinės žiniasklaidos galimybės yra žymiai didesnės palyginti su periodine spauda. Internetas – toji erdvė, kurioje susijungia tarpasmenės, masinės ir globalios komunikacijos bruožai. Ši žiniasklaidos rūšis analizuojama remiantis masinės komunikacijos pagrindais, nes turi jai būdingų požymių.

Interneto vartotojų auditorija „yra aktyvi, turi konkretų tikslą. <...>Skirtingai nuo pasyvių tradicinės žiniasklaidos turinio gavėjų, ši žiniasklaidos priemonė leidžia netgi aktyviai dalyvauti.<...> Kitas skirtumas, kad interneto vartotojas naudą turi pajusti iškart“¹¹⁰. Virtualioje erdvėje jos vartotojai interneto portalus renkasi dėl išskirtinio interneto bruožo – operatyvumo. Viena iš internetinės žiniasklaidos tyrėjų Auksė Balčytienė teigia, kad internetas neatsitiktinai vadinamas modernia informacijos ir komunikacijos technologija. „Elektroninės informacijos galimybės yra gerokai platesnės nei popierinės ir dėl apimties, ir dėl pateikimo, ir dėl atgalinio ryšio su skaitytojais, ir galų gale dėl to, kad elektroninė informacija yra daugiamatė“¹¹¹.

Internetiniai portalai kultūros bei paveldo tematikai skiria specialias rubrikas. „Delfi“, vienas populiariausių internetinių portalų Lietuvoje, kultūros ir paveldo temomis rašo „Kultūros parko“ rubrikoje. Šis portalas tai pat rengia kitų meno sričių, tokių kaip muzikos, kino atskiras rubrikas. Manome, kad toks rubrikų išskyrimas klaidina skaitytoją, nes suvokiama, kad „Kultūros parko“ rubrikoje bus pateikta įvairi kultūrinė tematika, apimanti plačią kultūrinę raišką – muziką, kiną ir kt. temas.

„Bernardinų“ portalas kuria žymiai akademiškesnę kultūros lauką, išskirtinai skeptiškai ignoruodamas populiariąją kultūrą. Kultūros ir paveldo temas galima surasti „Kultūros“ rubrikoje.

¹⁰⁹ BURNEIKIENĖ, Genovaitė. Rajonų laikraščių vieta periodikos sistemoje. *Naujosios žiniasklaidos formavimasis Lietuvoje (1988 – 1998 m.)*, p. 31.

¹¹⁰ OŽALAS, Audrius. Internetinė žiniasklaida masinės komunikacijos teorijų aspektu. *Informacijos mokslai*. 2005, Nr. 33. p.144.

¹¹¹ LOZORAITIS, Julijus. Kiti kultūros žurnalistų duona bręsta komercinės žiniasklaidos laukuose. Iš *Šiaurės Atėnai* [interaktyvus]. 2003 [nr.] 660 [žiūrėta] 2007 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: http://ct.svs.lt/satenai/?leid_id=660&kas=straipsnis&st_id=1934

Šiame skyrelyje beliko aptarti kultūrinio proceso sklaidą Lietuvos televizijose. Televizija – pats tobuliausias prototipas, pritaikytas masinės kultūros propagavimui. Jos įtaka viena iš didžiausių palyginti su kitomis žiniasklaidos priemonėmis, nes informacija perteikiama garsu ir vaizdu. Ypatingai prisidėdama prie kiekvieno žmogaus pasaulėžiūros formavimo ji priskirtina labiausiai kultūrą lemiančiu veiksmu.

Dabartinė žiniasklaida siūlo didelį spektrą pramoginių laidų: realybės šou, pokalbių, ilgiausių serialų ir t.t., pritariame, kad kartais ir „žinių laidų žiūrėjimas panašėja į pramogą“¹¹².

Televizijoje, ypač komercinėje, galima rasti visko. „Ėmęs dominuoti šiuolaikinės komercinės žiniasklaidos aspektas buvo pradėjęs užgožti kitas – politines, kultūrinės, šviečiamąsias, pilietinės – žiniasklaidos funkcijas“¹¹³. Televizija vis dar sulaukia ypatingų kritinių vertinimų dėl jos žalingo poveikio, ypač nepilnamečiams.

2006 m. duomenimis, Lietuvoje veikė 31 televizija. 30 iš jų yra komercinės, 1 – visuomeninė: VšĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“, kuri transliuoja dvi televizijos programas – LTV 1 ir LTV 2¹¹⁴. Tačiau tik LTV 1 yra nacionalinio masto televizija, ji aprėpia visą Lietuvos teritoriją. Antrasis LTV kanalas transliuoja kultūros, švietimo, ugdymo, informacines ir regionines programas. Tvirtas komercinių televizijų pozicijas šalies visuomenėje užima LNK ir TV 3.

Verta pažymėti, kad visuomeninio ir komercinių transliuotojų vaidmens suvokimas priklauso nuo pačios visuomenės kultūrinių poreikių. Komercinė žiniasklaida orientuojasi į labiau vartotojišką visuomenę, ji „plaukioja“ komerciniame – pramoginiame okeane. Komercinėje žiniasklaidoje nagrinėti kultūros ir paveldo tematiką bei jos pateikimo ypatumus nėra prasmės, todėl kultūros ir paveldo tematiką ir jos raiškos galimybes analizuosime tik Lietuvos visuomeninėje televizijoje.

Sekančiame skyrelyje apžvelgsime kultūros ir paveldo tematiką, kuri visuomenėje formuoja kultūros įvaizdį. Analizuosime nacionalinėje, specializuotoje spaudoje bei internetinių portalų kultūros rubrikose teikiamą informaciją kultūros ir paveldo temomis

3.2. Kultūros raiškos ypatumai

Nacionaliniuose dienraščiuose didžiausias dėmesys teikiamas šalyje vykstantiems kultūros renginiams, būsimų, jau vykusių festivalių pristatymui, koncertų anonsavimui, muziejų, parodų ekspozicijų atspindžių pateikimui.

¹¹² BURAKAS, Paulius. Žiniasklaida: jos vartojimo sritys ir poveikis žmogui. *Kultūros barai*. 2003 m. 11 mėn., p. 8.

¹¹³ ASTRA, Liliana. Tautiško ir lietuvių tapatumo problemos globalioje modernybėje. *Lietuviškojo europietiško raida: dabarties ir ateities iššūkiai*. Vilnius, 2006, p.63.

¹¹⁴ Radijas ir televizija Lietuvoje. *Audiovizualinės rinkos apžvalga. 2005/2006*.

Mūsų nagrinėjamuose kultūros leidinių prieduose ir rubrikose atsiskleidžia svarbiausios Lietuvos meno sritys – dailė, šokis, muzika, kinas. Pabrėžiamas Lietuvos menininkų tarptautinis bendradarbiavimas, jo galimybės naujų meno formų paieškoje, senų tradicijų išlaikymo kontekste bei sėkmė bendrame kultūros indėlyje.

Nacionaliniuose dienraščiuose vyrauja ryški tradicinio meno „perrengimo“ moderniam pavidale tematika, ji sąmoningai pritaikyta įnoringam ir lepiam šių dienų žiūrovui. Moderniose formose atspindima egzotika, kuri griaua tradicinį meno suvokimą.

Dienraščiai skaitytojams siūlo įvairių epochų muzikos apraiškų analizę, pateikiamas skirtingų istorinių laikotarpių muzikos vertinimas, ypač jei tai susiję su garsaus simfoninio orkestro vizitu, teatro spektaklio ar muzikinio kūrinio premjera.

Nacionalinėje spaudoje atspindima mūsų šalies muzikų kūryba, koncertinė patirtis, pristatomas jų muzikos pasaulio originalumas, regimi „žaižaruojančių“ koncertinių programų atgarsiai. Šiuolaikinės muzikos raiška neretai atsiskleidžia rašiniuose apie džiazą. Muzikos vizijos susijusios su šalies ir užsienio muzikantų bendrų projektų gausos pateikimu, šiandieninėmis muzikos raiškos variacijomis kultūroje.

Tradicinių festivalių vyksmas paženklinamas naujomis kūrybinėmis interpretacijomis. Nacionalinėje spaudoje perteikiama tradicinių festivalių istorija, sukuriama ryški jų prezentacija. Didelio dėmesio nacionalinėje spaudoje sulaukia „Vilniaus festivalio“ atgarsiai. Prieš įvykstant šiam festivaliui spausdinamos iš užsienio šalių atvykstančių kūrėjų kūrybinės biografijos, meniniai pasiekimai, supažindinama su koncertine programa.

Verta pabrėžti, kad skirtingi nacionaliniai dienraščiai būdami festivalių ar koncertų informaciniais rėmėjais, didesnę dėmesį skiria jų kuruojamiems renginiams, pvz. „Lietuvos rytas“ – „Vilniaus festivalio“ renginiams. Tų pačių renginių anonsavimą retai išvysime keliuose dienraščiuose, to paisoma dėl komercinių tikslų, o koncertinė ir festivalių rinka žiniasklaidoje tampa savotiškai padalinta.

Šokio meno rubrikose perteikiamos ir tautinio, ir klasikinio bei modernaus šokio spalvos. Vykusiuose šokio spektaklių ar festivalių premjerose atspindima nauja šokio meno forma, skirtingų istorinių laikotarpių šokio judesio asimiliacijos, sukultūrinimo procesai, naujieji šokio teatro „produktai“.

Skaitytojams pateikiami žurnalistų interviu su žymiais dramaturgais, režisieriais, rašytojais, muzikantais bei dailininkais. Pokalbiai su jais dažniausia būna dėl reikšmingo įvykio pačioje jų kūryboje, prieš premjeras, statant naują spektaklį, suradus naujų meno raiškos formų ir pan. Pristatomi Lietuvos nacionalinio dramos, Vilniaus Mažojo dramos teatro gyvenimo kuluarai, Menų spaustuvės repertuaro naujienos, ryškūs jaunosios kartos aktorių debiutai.

Nacionaliniai dienraščiai visuomenei parodo šalies menininkų kūrybinę sėkmę ir atspindi įvairių išvykų į užsienio šalis patirtį. Tačiau gaila, kad jų kūrybinis matas vertinamas žmonių anšlagais, o ne nauda indėliu bendroje kultūroje.

Atkreipėme dėmesį, kad kultūros žurnalistų darbas atliekamas paviršutiniškai. „Iš jų tikimasi ne renginių vertinimo, bet pasiūlymų, kurių iš jų aplankyti, ir kuris sulauks didesnio atgarsio. Jie turi įspėti, kokios kultūros programos taps smagiausia atrakcija. Šie poreikiai atsispindi ir kultūros puslapių struktūroje: vis daugiau vietos juose skiriama kultūros ir meno renginių kalendoriui, kuris tapo šios paslaugos išraiška“¹¹⁵.

Nacionaliniuose dienraščiuose fragmentiškai pristatomi kultūrinių premijų laureatai, menkai analizijuojama jų kūryba.

Kultūros naujienose atsispindi naujos leidėjų knygos, jų recenzijos, pateikiami žymių Lietuvos ir užsienio šalių rašytojų interviu.

Nacionalinėje spaudoje nėra aktualizuojama Vakarų kultūros įtaka lietuviškajai, neaptiriamos kultūrų sintezės problemos. Taip pat mažai dėmesio skiriama etninei kultūrai, nebent atrandama įdomesnių sąsajų, pvz., liaudies šokio motyvų moderniam šokyje ir pan. Siūloma daugiausia įvykius atspindinti kultūros informacija, vienas kitas meno kritiko atsiliepimas.

Žymiai gilesnį Lietuvos kultūrinio gyvenimo raiškos procesą išvelgiame specializuotoje kultūrinėje spaudoje. „Kultūros barai“, „Literatūra ir menas“ publikuoja įvairios kultūrinės tematikos straipsnius. Juose atsispindi aktuali Lietuvos, užsienio šalių kultūros problematika, apibrėžiama kultūros istorijos raida, akcentuojamos globalios kultūros problemos.

Žurnalas „Kultūros barai“ aktualizuoja Lietuvos sociokultūrinės visuomenės lūkesčius, išsamiai analizuoja politikos, istorijos, humanitarinių mokslų, kultūros klausimus. Leidinio redakcija bendradarbiauja su žymiais šviesuomenės veikėjais – Alfredu Bumblausku, Leonidu Donskiu, Dariumi Kuoliu, Donatu Katkumi, kolegomis iš užsienio. Kai kuriuos „Kultūros barų“ straipsnius galima perskaityti www.lrytas.lt internetiniame portale, o www.eurozine.com tinklalapyje – anglų kalba pateikiama išsami kiekvieno leidinio apžvalga.

Nuolatinėse leidinio rubrikose pristatomi žinomų ir pradedančiųjų Lietuvos ir užsienio menininkų kūrybos darbai, kritikų atsiliepimai. Gvildenamos ir pabrėžiamos etninės, moderniosios kultūros sampratos, globalizacijos įtakoje atsirandančios kultūros tapatybės problemos.

Kultūrologams svarbūs bendražmogiškų požiūrių į vertybes kitimo klausimai Lietuvoje, o tokioje analizėje ryškų vaidmenį turi sociologinių aspektų nagrinėjimas. Vaizdžiai apibūdinami besikeičiantys

¹¹⁵ LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*, Kaunas „Technologija“. 2002, p. 62.

kultūriniai profiliai bendroje kultūros istorijos tėkmėje, gvildenamos politinės kultūros problemos, žiniasklaidos įtaka žmonių dorovinei brandai.

Per filosofijos, sociologijos, politikos, istorijos mokslų prizmę vertinama šių dienų amorfiškos visuomenės politinė, socialinė bei kultūrinė raida. Autorių publikacijos rašomos remiantis papildomais literatūros šaltiniais. Leidinyje pateikiamos mokslinių, tiriamųjų darbų santraukos. Atsigrežiama į istorinę praeitį, vertinama lietuvių tautos istorinė raida.

Žurnale ypatingas dėmesys skiriamas kūrybai. Rubrikoje „Kūryba ir kūrėjai“ pristatomos muziejų, parodų ekspozicijos, vykstantys teatro, modernaus šokio meno festivaliai, parodos, dokumentiniai, meniniai kino filmai.

Šios kultūrinės tematikos pateikimo ypatumai skiriasi su prieš tai nagrinėtais nacionalinių dienraščių tematikos atspindžiais. Specializuota kultūrinė spauda teikia dėmesį žymiai gilesnei įvykių analizei, pateikia įvairiapusišką meno kritiką.

Didžiuosiuose šalies dienraščiuose kultūros puslapių informacija yra pateikiama kaip kultūrinių renginių anonsai ar kalendorius. Kuomet vyksta naujo spektaklio pristatymas, atkartojama tai, kas „buvo“, pabrėžiami žiūrovų anšlagai. Tačiau renginio reikšmė menui ir bendroje kultūros visumoje nėra aktualizuojama.

„Kultūros barų“ žurnale atsispindi tikroji, išsami meno gyvenimo tematika, kuriai kultūra svarbi iš vidaus, bet ne vien iš išorės. Paprastas pavyzdys, mūsų šalies teatrą galima suvokti kaip dominavimo simbolį dabartinėje tautos kultūroje. Tačiau apie teatro reformas ir jos įtaką kūrėjų gyvenimui nacionalinėje spaudoje informacijos nerasime.

Didelis dėmesys skiriamas šiuolaikinio meno interpretacijoms. Pateikiama ryški modernaus ir klasikinio meno akistata, kūrėjo, atlikėjo dabartinė tapatybės samprata, visuomenės požiūriai į meną bei galimybė šiuos požiūrius įtakoti kultūrinės raiškos dėka.

Išsamiuose interviu kalbinami šalies kompozitoriai, režisieriai, dailininkai, užsienio kraštų menininkai, savo kūrybą susieję su Lietuva. Pristatomas jų kūrybinis gyvenimas, bendrybės su vienais ar kitais kūrybos akcentais.

„Kultūros barai“ – leidinys, pristatantis Lietuvos kultūros visumą. Žurnale atsispindi socialiniam ir politiniam gyvenimui skirta aštri kritika, vertinama šių dienų sociokultūrinės visuomenės branda. Ieškoma problemų, įtakojusių šių dienų pasaulio suvokimo atspindžius, analizuojami žmogaus santykiai postmodernioje visuomenėje.

Kultūros leidinys nėra skirtas plačiai skaitytojų auditorijai. Aptarta tematika, kurioje daug vietos skiriama kultūros reiškinių analizei, mažesnio kultūrinio akiračio žmonėms gali atrodyti nesuvokiama,

sudėtinga. Leidinys oreintuotas į intelektualinę šviesuomenės dalį, kuri artimai susijusi su kultūrine sklaida, kuri yra ne tik kultūrinės terpės vartotoja, bet jos kūrėja bei formuotoja. Akcentuotina, kad autoriai rašo ir kelia įvairiapuses kultūrinio gyvenimo problemas.

Kitame kultūrinės spaudos leidinyje „Literatūra ir menas“ pateikiama kūrybiškumo pilna literatūrinės tematikos sklaida. Savaitraštis „buvo ir yra iš esmės literatūrinis <...> dešimtmečio pabaigoje, po pasipriešinimo sovietinei ideologijai, vėl grįžo prie grožinės literatūros, dailės, teatro, architektūros problemų bei meno pasaulio aktualijų.“¹¹⁶

Leidinyje atsispindi išleistų naujų knygų pristatymo tematika. Pateikiama jų apžvalga, kritiniai vertinimai, recenzijos. Spausdinamos jų ištraukos, eilėraščiai, proza, apybraižos ir kt. kūriniai ar jų ištraukos. Skaitytojams suteikta galimybė susipažinti su žinomų užsienio rašytojų kūrinių vertimais.

Savaitraštyje perteikiama tapatybės ugdymo svarba, paliečiama aktuali humanitarinių mokslų, autorinių teisių apsaugos tematika.

Pagerbiami žymūs kultūros veikėjai, jų nuopelnai šalies kultūrai, pateikiami jų kūrybiniai darbai. Spausdinami interviu su ryškiais kultūros žmonėmis – Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatais, poetais, kompozitoriais, dalijimasi patirtimi, kūrybinėmis sėkmės paslaptimis.

Kultūriniame leidinyje įvertinami teatro spektakliai, spausdinama kritikų bei teatro gyvenimo apžvalgos.

Dėmesys skiriamas ir dokumentinių, meninių kino filmų pristatymui. Filmų recenzijose analizuojami Europos ir Holivudo filmų pastatymų skirtumai. Pastarieji pradeda savo naują transformacijos amžių, nori „pabėgti“ nuo įsišaknijusio Holivudo filmų stereotipo. Jam sugriauti naujų filmų kūrėjai viliojami iš Europos. Toje pačioje „Kino“ rubrikoje pristatomi Lietuvos ir užsienio šalių kino menininkai bei jų kūrybinės raiškos ir laimėjimų tematika.

Savaitraščio skaitytojo perteikiama muzikinio pasaulio erdvė, pristatomos šiuolaikinės muzikos koncepcijos, pateikiamos įvairių subkultūrų – metalo ir kitų alternatyvių muzikos rūšių samprata. Prisimenami klasikinės muzikos kūrėjų portretai. Tokios tematikos ypatingai pasigedome nacionaliniuose dienraščiuose.

Rubrikoje „LM paštas“ skaitytojai gali atskleisti savo kūrybinius lūkesčius, problemas. Jie patys dalyvauja kultūriniame procese rašydami.

---

¹¹⁶ SKARBALIENĖ, Danguolė. Savaitraščių tematika ir problematika. *Naujosios žiniasklaidos formavimasis Lietuvoje (1988 – 1998 m.)*. p. 83.

Leidinio aktualijose diskutuojama apie šių dienų žiniasklaidos kultūrą bei jos įtaką kultūrinės tapatybės formavime. Įvertinama literatūros žanrų kaita, neišvengiama populiariosios literatūros įtakos kritikos.

„Literatūra ir menas“ savaitraštis pateikia savaitės kultūrinę apžvalgą, atspindi įvairius kultūrinius renginius, kino, teatro repertuarus, parodas, koncertus, kultūros laidas kt. Tačiau manome, kad skaitytojais pasigenda ne tik renginių anonsavimo, bet ir patarimo, į kokį renginį ar koncertą eiti.

Paanalizuokime internetinių portalų vaidmenį šalies kultūrinio gyvenimo raiškoje, remdamiesi s internetinių portalų „Delfi“ ir „Bernardinų“ (toliau – tik internetiniai portalai) kultūros rubrikose.

Pastebėjome, kad į interneto portalus straipsniai, susiję su kultūros ir paveldo tematika, patenka iš pirminių šaltinių – respublikinių dienraščių, žurnalų, kultūros leidinių, regioninės spaudos bei naujienų agentūrų. Internetiniai portalai susitarę dėl autorių, kurie dirba ir rašo į periodinę spaudą bendradarbiavimo, manome, kad dėl to vyksta publikacijų dubliavimas.

„Delfi“ interneto portale įvykinė kultūrinių renginių tematika užima didžiausią poziciją. Platesnei kultūros sklaidai nėra kreipiamas ypatingas dėmesys. Trūksta kompetentingo renginių vertinimo, jų analizės.

„Bernardinų“ internetinis portalas kultūros tematikai teikia žymiai platesnį akiratį, stengiasi vengti straipsnių publikacijų iš kitų leidinių, su autoriais bendradarbiauja tiesiogiai.

Interneto portaluose atsispindi naujos kultūros tendencijų kryptys ir plėtra. Lietuva, būdama kryžkelėje tarp Rytų ir Vakarų, tampa kultūros lauku kitų šalių kūrėjams. Bendradarbiaudami su šalies, kurioje, panašu, kad gyvuoja aukšto lygio moderni kultūra, užsienio meno kūrėjai idėjas įgyvendina ir bendruose projektuose – tai atspindi internetiniai portalai.

Aptariamose virtualios erdvės portaluose pulsuoja šalies teatro, kino režisierių ir aktorių kūrybinė jėga. Aptiriamas jų kultūrinis indėlis tiek Lietuvos, tiek pasaulinės kultūros mastu, atspindima teatralų finansinių galimybių suvaržymo tema.

Kultūros rubrikose pristatomas didžiųjų teatrų vaidmuo šiandieniniame kultūros formavime, režisierių įtaka brandinant lietuviškąjį teatrą. Tačiau tuo pačiu pasigendama dėmesio mažesniems teatrams, įvairiems menų renginiams. Dažnai apsiribojama žinia, kad tas ar kitas renginys įvyko.

Interneto portalų kultūros rubrikose etninės kultūros atspindžiai – tik fragmentiški. Kalendorinių švenčių laikotarpiu skaitytojams užsimenama apie senąsias švenčių tradicijas, pateikiama jų samprata ir šių dienų šventimo akistatos tema.

Interneto vartotojai supažindinami tik su siauru tautinės kultūros takeliu, nes ją nurungia šių dienų konkurentė – modernioji popkultūra, patraukianti universalumu, kuris būdingas daugeliui tautų.

„Tvirtinama, kad modernioje visuomenėje žmogus yra pats sau tikslas, o tauta, tuo pačiu ir tautinė kultūra jau atgyveno. Tokie dalykai kaip tautinis šokis ar sutartinė, nacionalinis rūbas ar tautodailininkų medžio drožiniai – ne kas kita, o tik priemonė užsienio turistams privilioti“¹¹⁷, – teigia kultūros istorikas R. Neimantas. Tačiau publikacijų etninės kultūros tema ypatingai pasigendama visuose mūsų analizės objektuose.

Interneto portalai galėtų skirti didesnę dėmesį tautinio identiteto išsaugojimui remiantis etnine, o ne modernia kultūra. Įvairioms etninės kultūros formoms, ypatingai gyvajai tradicijai, gresia sunykimo pavojus, tačiau ji nėra remiama ir propaguojama. „Tad tik savo etnine kultūra besiremianti tauta gali dalyvauti pasaulio civilizacijoje kaip lygiavertė partnerė, išlaikyti orumą ir gyvybingą balansą, kad kurdama atvirą, modernią visuomenę išsaugotų ir tautinį identitetą“¹¹⁸. Elektroninė žiniasklaida, taip pat ir kiti leidiniai galėtų imtis gilesnės švietėjiškosios misijos teikdama charakteringą etninės kultūros sampratą, aktualizuodama nacionalinės kultūros svarbą.

Kultūra keliauja kartu su žmogumi ir joje atsiranda kitų šalių kultūros bruožų. Į kalendorinių švenčių sąrašą įsiskverbia anksčiau Lietuvoje nešventos šv. Liucijos ir šv. Martyno šventės, tai atsispindi internetiniuose portaluose.

Interneto svetainių kultūros rubrikose atgyja rekonstruoto viduramžių gyvenimo tema. Kultūra – istorinio palikimo dalis, o istoriją atgaivinti galima sugražinus praeitį, minint iškilias valstybės datas. Lietuvoje yra labai gerbiamos viduramžių tradicijos, nes jos atgaivina galingos Lietuvos valstybės laikus. Ypač garsiuoju Vytauto Didžiojo valdymo laikotarpiu, kai Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė driekėsi nuo Baltijos iki Juodosios jūros.

Viduramžių, dar vadinamų gyvosios istorijos, švenčių metu visuomenė supažindinama su tradiciniais amatais: auksakalyste, kalvyste, batsiuvyste, juostų audimu, puodininkyste, lankų gamyba, odos apdirbimu, liepų žievės kibirėlių gamyba, kojinių nėrimu adata, odos išdirbimu, įspūdingomis riterių kovomis. „Delfi“ ir „Bernardinų“ portaluose viduramžių tradicijos primenamos Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną, kai visoje šalyje pažymima svarbi valstybės gyvenimo data.

Analizuojant „Delfi“, „Bernardinų“ svetainių „Kultūros parko“ ir „Kultūros“ rubrikų archyvinę medžiagą, atsispindėjo ir žmonių su negalia integravimo į kultūrinę visuomenę tema. Pernai Lietuvoje pirmą kartą surengtos ekspozicijos neregiamams. Sutrikusio intelekto žmonės savo jausmus išliejo kūryboje. Klausos negalią turintys koncertinę programą galėjo suprasti iš vertimo į gestų kalbą. Dabar

¹¹⁷ NEIMANTAS Romualdas, *Lietuva tarp Rytų ir Vakarų. Ar mums reikalinga kultūrų sintezė*. Kaunas, 2006, p. 7.

¹¹⁸ VĖLIUVIENĖ Ramunė. *Globalizacijos tendencijos ir etnokultūra komercinėje elektroninėje žiniasklaidoje*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 18 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.seimas.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2233&p_d=30289&p_k=1

plačiai kalbama apie neįgaliųjų integravimą į visuomenę, anksčiau neįgaliesiems kultūra buvo prieinama tiek, kiek galėjo patys su ja susipažinti.

Tiriamose publikacijose atsispindėjo valstybės kultūros politikos vykdymo tema. Jos supažindino, kaip valstybės institucijos formuoja kultūros politiką, prisideda prie kultūros kūrimo, remia kultūros renginius, įvairius projektus, skatina jaunųjų menininkų kūrybą.

Kiekvienais metais apdovanojamos iškilios asmenybės, įnešusias didelį indėlį šių dienų kultūroje. Tačiau paskelbus Lietuvos Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatus, nieko plačiau apie apdovanotuosius neišgirsime, išskyrus trumpą pristatymą, už kokius darbus apdovanotas vienas ar kitas kūrėjas, trūksta informatyvumo. Apie iškiliausius šalies menininkus nedaug kalbama ir specializuotuose kultūros leidiniuose, ką kalbėti apie internetinius portalus, kur informacija bemat praryjama jos net nevirškinant.

Interneto svetainėse dėmesio skiriama ir kitiems žymiems menininkams, įtakojusiems visą Lietuvos kultūrą, tačiau susidaro įspūdis, kad panašūs straipsniai pateikiami tik užpildyti apytuštes kultūros rubrikų nišas.

Didelio susidomėjimo nesulaukia ir Vakarų kultūros atstovai, laikomi literatūros, dailės, muzikos menų klasikais. Fragmentiškai užsimenama apie dar neseniai gyvenusius ir kūrusius žymius Lietuvos kultūros asmenybes Jurgį Kunčiną, Gintarą Beresnevičių ir kt.

Manome, kad visuomenei yra svarbu susipažinti ne tik su gyvais, bet ir Anapilin iškeliavusiais šalies kultūros veikėjais. Žinodami jų kūrybos vertę, indėlį kultūrai, pažindami juos, galėsime praturtinti savo vidinį pasaulį. Siūlytume sukurti kultūrinio metraščio rubriką ir kiekvieną dieną joje priminti apie įžymius Lietuvos kūrėjus, menininkus, pristatyti jų kūrybą ir jos reikšmę.

Apibendrinat šį skyrelį skirtą kultūros tematikos analizei galima pažymėti, kad kiekviena mūsų nagrinėta žiniasklaidos priemonė turi savo požiūrį į kultūrą, jos visumą bei raišką.

Nacionaliniai dienraščiai kultūros tematikai didelio dėmesio neteikia, jis daugiau kompensuojamas kultūrinio pasaulio įvykiais. Kultūros raiška juose panašėja į savotišką „negali nerašyti, nes parašys kiti“ priedangą. Specializuotoji pasitelkia šviesuomenės pajėgas ir įvairias diskusijas kultūros sklaidoje palieka savo ribose. Juos galėtume įvardyti kultūrinės relikvijos atvaizdais, kurie geba atspindėti gilius nacionalinės kultūros klodus, randa nepastebėtų lobių, ieško kultūros problemų sprendimo būdų, tačiau su baime žvelgia į modernėjančios visuomenės poreikius.

Manome, kad jei pavyktų šviesuomenės daliai susikalbėti su kita visuomenės dalimi, tarp jų ir žurnalistais, tai padėtų perteikti kultūrinio gyvenimo ypatumus, kultūros provaizdžiai nacionalinių dienraščių puslapiuose, internete įgytų kultūrinio spalvingumo. Internetas, palyginti su kitomis

žiniasklaidos priemonėmis, pasižymi ypatinga geba ir operatyvumu kultūros raišką perteikti įvykių tėkme. Interneto portalai trykšta ambicijomis, tačiau visiškai lengva ranka numoja į kultūrą. Panašu, kad redakcijose vyrauja atsainus požiūris į skaitytoją. Manoma, kad jis nesuvokia sudėtingų kultūros dalykų, todėl rubrikas galima palyginti su greito maisto restoranais.

Aptarus šalies kultūrinio gyvenimo proceso atspindžius nagrinėjamoje žiniasklaidoje, paanalizuokime paveldo situaciją joje.

3.3. Paveldo tematikos aspektai

Didesnis dėmesys paveldui Lietuvos žiniasklaidoje atsirado Lietuvai tapus UNESCO nare, kuomet juo rūpintis imta tarptautiniu lygiu. Neilgai truko, kad į Pasaulio paveldo sąrašą įtraukti objektai atsidurtų žiniasklaidos akiratyje dėl nuolatinės grėsmės jiems išlikti.

Vilniaus senamiestis susilaukė atgarsio spaudoje dėl aukštuminių pastatų, užgožiančių paveldo objektus, statybų. Neigiamą tokių pokyčių įtaką įvardijo net UNESCO paveldo ekspertai. Kuršių nerija tapo nelegalių statybų aikštele. Kernavės archeologinę vietovę daugiau išgarsino ne piliakalniai, bet netoliese dygstantis Kazokiškių sąvartynas. Šios temos iki šiol aktualios ir išlieka šalies žiniasklaidos akiratyje.

Nacionalinėje spaudoje nuolatos susirūpinimą kelia Vilniaus senamiesčio, kaip Pasaulio paveldo objekto, išsaugojimas. Nuo to laiko, kai jis pripažintas Pasaulio paveldo objektu, iškilo ne viena problema, kuri kelia tarptautinių ekspertų susirūpinimą. Viena iš priežasčių ta, kad paveldo išlikimas nuolat atsiduria priešpriešoje su verslininkų investicijų plėtra.

Iš tiesų užsieniečius, atvykusius į Vilnių, žavi kaip tik ta, išlikusi autentiška kultūra, bet ne stiklo dangoraižiai ar šiuolaikinė architektūra, kuri pasaulio nepribloškia. Tačiau apmąstymai, kuo mes įdomūs pasauliui, nacionalinėje spaudoje pateikiami vangiai. Vilniaus senamiestis, būdamas didingas Lietuvos simbolis, atviras visam pasauliui, o tuo pačiu atveria ir mūsų tautą, ir jos kultūrą.

Neišsemiamą temą didžiuosiuose dienraščiuose – paveldą parodyti kaip miestų plėtros, moderniosios architektūros trukdį. Suprantama, kad jis pristabdo stambias investicijas, tačiau tiesmukai suvokiamos ir realizuojamos statybos įvardijamos didžiausia žala paveldui ne tik Lietuvoje, bet ir kitose pasaulio šalyse. Dienraščiuose nėra atskleidžiami paveldo apsaugos trapumo akcentai, o pateikiamas atvirkštinis variantas – paveldas trukdo naujų statybų plėtrai.

Paveldo tematikoje pažeriama aršios kritikos ir paveldo apsaugą vykdančių institucijų veiklai, kurios tarsi pasiteisina menkai paveldą apsaugančia įstatymine baze. Daug diskutuojama apie paveldosaugos įstatymų spragas, priimtų įstatymų neišbaigtumą, kuris tapo plačiu diskusijų objektu tarp valdininkų, investuotojų bei paveldo specialistų.

Nacionaliniuose dienraščiuose, ypačingai „Lietuvos ryte“, pateikiama atsakingų paveldo institucijų nekoordinuota veikla, paveldosaugininkų konfliktai, jų darbo spragos. Tokią paveldo tematiką R.Čepaitienė įvardija „paveldo emocijomis“. Jeigu šalies žiniasklaida „atitrūktų nuo institucijų konflikto aprašinėjimų“, galbūt paveldą galėtų objektyvizuoti kaip kultūros vertybę, įprasminti istoriją.

Formuojamas įvaizdis, kad ir pati valstybė nėra suinteresuota paveldo apsauga. Neskiria lėšų paveldo objektų restauravimui, jais nesugeba pasirūpinti, o renkasi, atrodo, lengviausią kelią – jų privatizavimą. Valstybė turėtų skirti didesnę dėmesį paveldo problemoms, sėdamasi tarptautinės patirties. Žinoma, tam reikia palankios paveldo valdymo politikos, valstybinių institucijų veiklos skaidrumo. „Paveldo emocijų“ problematika pastaruosius penkerius metus iš esmės vyravo didžiosios žiniasklaidos akiratyje. Darbo autorė tuo įsitikino analizuodama Lietuvos paveldo situaciją semestriniuose magistro mokslo darbuose. Paskutiniu metu nacionaliniuose šalies dienraščiuose ir kitose žiniasklaidos priemonėse požiūrį į paveldą stengiamasi keisti. Jis pateikiamas kaip dabarties produktas, skirtas „bendruomenės vartojimui“.

Nacionaliniuose dienraščiuose paveldo tema tampa aktuali, kai jo objektai prikeliami naujam gyvenimui pritaikant jį versle, turizme. Atsispindi skubotas paveldosaugininkų, aktyvių visuomenės narių rūpestis šį palikimą įamžinti, pateikiami šiuolaikiniai paveldo „į visuomenę integravimo“ būdai. Tokios temos daugiausia pasirodo „Lietuvos ryto“ priede „Būstas“, „Sostinė“, „Lietuvos žiniose“. „Turizmo plėtrai šalyje trukdo tai, kad nesuvokiama, jog kultūros vertybės turėtų būti saugomos ir naudojamos, bet ne taip, kaip įprasta Lietuvoje, tarsi išaldytos arba saugomos draudimų. Trukdo ir tai, kad kultūros vertybės nėra parengtos naudoti“¹¹⁹, – teigia vieno iš rašinių autorė. Tokių objektų akiratyje – apleistos pilys, dvarai, etnografinės sodybos.

Iš nacionalinių dienraščių galima susidaryti įvaizdį, kad paveldo apsaugos samprata mūsų visuomenėje nėra iki galo suvokiama, visuomenė dar nėra pasiruošusi prisiimti atsakomybės už kultūros palikimą. Tad nueinama lengvesniu keliu – teigiama, kad paveldas yra kliūtis kurti bei įgyvendinti šiuolaikinių statybų, miestų plėtros vizijas. Gaji nuomonė, neva pasirūpinti senais pastatais trukdo ne kas kitas, o patys paveldo specialistai.

Nacionalinėje spaudoje yra dažna ir įvairiai diskutuojama nelegalių statybų paveldo objektuose tema. Tokių pavyzdžių yra visoje Lietuvoje, pačioje Kuršių nerijoje, kuomet vietoj vieno pastatų išdygsta kiti ir dargo kraštovaizdį. Nuo nelegalių statybų neapsaugo įstatymai, silpna kontrolės sistema. Kasmet šalyje įregistruojama jų apie tūkstantį. Neapsaugo nei didesnės baudos, įsigaliojus naujam Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatymui, nei atsakomybė.

¹¹⁹ ARMALYTĖ, Aldona. Turizmo verslui gaivinamas Apytalaukio dvaras. *Lietuvos žinios*. 2005 m. rugpjūčio 6 d., p. 8

Žiniasklaidoje paveldas neretai perteikiamas su negatyvumo prieskoniais – atskleidžiamas nekompetentingas paveldosaugininkų darbas, o vadinamosios „paveldo emocijos“ užtemdo kitą paveldo pusę. Taip nelieka vietos paveldo sklaidai su pliuso ženklu – jo pristatymui ir populiarinimui.

Nacionaliniuose dienraščiuose paveldo tema staiga tampa aktuali, jeigu ji sensacinga. Pavyzdžiui, kai paveldą niokoja krepšinio žvaigždės (Arvydo Sabonio statybos Kuršių nerijoje), ar jį suniokoja kiti žinomi žmonės. Kartais atrodo, kad žurnalistams labiau rūpi šių asmenybių ištransliavimas ir išlinksniavimas nei pati paveldo būklė. Tokie pavyzdžiai būtų Seimo nario Jono Ramono žmonos Vilijos Ramonienės ūkyje arimais virtusios kapinaitės, buvusio LR sveikatos apsaugos ministro Žilvino Padaigos sodyboje autentiško svirno nugriovimas ir pan.

Į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą Lietuvoje yra įtraukti keli objektai. Tačiau visuomenė nėra supažindinama ne tik su šios organizacijos veikla Lietuvoje, ji nėra informuota, kodėl jie įtraukiami į šį sąrašą. Todėl nėra suvokiamas sunkus kelias į tarptautį pripažinimą, jo reikšmė. Žiniasklaida klaidingai pateikia nuostatą, kad būtent UNESCO Pasaulio paveldo objektų sąrašas yra vienintelė išeitis išgelbėti kai kurias nacionalines vertybes.

Šviesioji paveldo tematikos sklaida, žinoma, nepatenka į pirmuosius spaudos ir interneto svetainių puslapius, bet ji taip pat suranda savo skaitytoją. Laikas nuo laiko pasirodo rašinių apie paveldo objektų istorinę praeitį, atstatytus istorinius pastatus, paliečiant ir jų išlikimui gresiančias problemas. Manytume, kad tokie pasakojimai praplečia visuomenės akiratį.

Gamtos paveldo objektams nacionaliniuose dienraščiuose skiriamas palyginti nedidelis dėmesys. Jie domina daugiausia tiek, kiek susiję su skandalingai pagarsėjusiomis nelegaliomis statybomis.

Specializuoti kultūros leidiniai, skirtingai nei prieš tai aptarti didieji dienraščiai, pateikia žymiai išbaigtesnį paveldo ir jo apsaugos paveikslą. „Kultūros barų“ žurnalo rubrikoje „Paveldas ir paminklai“ pateikiama paveldosaugos, kraštovaizdžio, architektūros tematika. Straipsnius paveldo temomis rašo žymūs paveldosaugininkai – Albinas Kuncevičius, Rimvydas Laužikas, Algimantas Gražulis ir kt.

Paveldo situaciją nagrinėjantys straipsniai diskutuoja apie Lietuvos istorijos atspindį paveldo objektuose, plėtojami architektūros paveldo vertybių išlikimo klausimai, aiškinamasi dėl netinkamos paveldo apsaugos politikos vykdymo, paveldosaugos įstatymų spragų.

Verta paminėti dar vieną unikalumą, kuriuo pasižymi specializuota kultūrinė spauda. Joje publikuojami paveldo tyrimai. Perteikiama paveldo paminklų išlikimo grėsmė, jų išsaugojimo galimybės. Visuomenei pristatomi senųjų meno kūrinių tyrimai, tokių kaip senieji gobelenai, liturginė avalynė, krosnių kokliai. Parodomi jų restauravimo principai, atnaujinimo galimybės bei nauda jų tolesniam egzistavimui kultūros erdvėse.

Specializuotoje kultūrinėje spaudoje akcentuojama sakralinio meno svarba, kurio tyrinėjimo tradicijos nėra dar tokios senos. Pateikiamas tarptautinis menininkų, paveldo tyrėjų bendradarbiavimas, jų patirtis paveldosaugos srityje.

Palyginti su didžiaisiais šalies dienraščiais, kultūros ir meno leidiniuose paveldas nėra traktuojamas kaip kliūtis plėtrai ir jo problematika pateikiama įvairiapusiškai. Juose ieškoma būdų šiuolaikinei paveldo sampratai pagrįsti, numaldyti paveldosaugos supriešinimą su visuomene. Čia įvertinamas šiuolaikinis paveldo suvokimas, kaip jį išsaugoti integruojant į visuomenės kultūrinį bei kūrybinį gyvenimą, brandinant aktyvios visuomenės atsakomybę jo apsaugoje. Atsispindi paveldo išsaugojimo galimybių, kurios remiamasi Vakarų tendencijomis ir praktika, paveldo įtaka regionų kultūriniam bendradarbiavimui Europos Sąjungoje tematika.

Didelis dėmesys sutelkiamas į etnokultūrinių vertybių svarbą, tautodailę, užsienio šalių paveldo etnosą. „Literatūros ir meno“ savaitraštis paveldą perteikia ne tik kaip kilnojamųjų ir nekilnojamųjų vertybių visumos atspindį, bet ir kaip literatūrinį palikimą.

Prireikė nemažai laiko, kol paveldo vertės buvo suvoktos kaip kultūros išskirtinumas ir net atradimas. Interneto portalų straipsniuose naujo požiūrio į paveldą formavimas taip pat akivaizdus. Daugelis paveldo objektų, kurie ilgus metus kovojo dėl išlikimo ir laukė prikėlimo iš užmaršties, dabar skiriamas daug aktyvesnis dėmesys.

Ne tik senieji, gerai žinomi paveldo objektai atgimsta, bet ir atsiranda naujų jų sklaidos būdų. Ypač tai aktualu kalbant apie technikos arba pramonės paveldą, kuriuo Lietuvoje apskritai susirūpinta bene pastarąjį dešimtmetį. Kaune išlikusią unikalią devynių fortų sistemą siekiama pritaikyti pažintiniam turizmui, vis daugėja ir sovietmečio pramonės paveldo objektų, kurie atgimsta vadinamosios konversijos principu. Visuomenei pateikiamos povandeninio, pramonės paveldo išsaugojimo gairės, nes dar neseniai jis nebuvo saugomas, todėl daug tokių paveldo objektų paprasčiausiai su laiku išnyko.

Interneto portalai savaip propaguoja etninį palikimą, rašydami apie etnografines sodybas, juose vystomą turizmą, vykstančius renginius. Tai svarbu ne tik šalies gyventojams, taip formuojamas šalies įvaizdis. Tačiau Lietuva, pabrėždama etnokultūrinį savitumą, išnaudoja ne visas galimybes. Silpnoji grandis – kaip šis išskirtinumas sugyvena su modernia kultūra. Šalis gali didžiuotis tautinių rūbų išskirtinumu, medine kryždirbyste ir jos simbolika, tradicijomis bei papročiais, tačiau šių dienų žmogus pasigenda šiuolaikiško šių vertybių pateikimo ir integracijos.

Paveldui atgimti ypatingą įtaką turi šalies menininkai, aktyvi pilietinė visuomenė, protestuojanti prieš istorinio palikimo niokojimą. Vis dėlto kai kada suvokimas, kaip jį išsaugoti, yra iškreiptas.

Pažaislio vienuolyną, vadinamą baroko perlu, stengiamasi įtraukti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, norint jį apsaugoti nuo griūties. Tačiau vienuolyno ansamblio įtraukimas į paveldo sąrašą finansinių problemų neišspręs. Pirmiausia kiekviena šalis pati turi būti suinteresuota paveldą išsaugoti.

Atskleisti paveldo vertybes bei pažadinti pilietinę savimonę saugant jo trapumą yra labai sudėtinga. Šią misiją galėtų perimti žiniasklaida, kuri aktualizuoję paveldo tematiką, ją perteiktų intelektualesniame lygmenyje. Dabartinis požiūris į paveldą jau keičiasi ir žiniasklaidos dėka. Paveldosaugininkų akiratyje atsiduria vis nauji kultūros objektai, susidomėta ir sovietmečio architektūra, keičiasi mūsų tautos mentalitetas ir paveldo suvokimas.

Sekančiame darbo skyrelyje kultūrinio gyvenimo proceso nagrinėjimą perkeliame į Lietuvos nacionalinės televizijos akiratį.

3.4. LTV kultūrinė misija

Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 3 straipsnyje pažymėti pagrindiniai Lietuvos nacionalinės televizijos (toliau – LTV) veiklos principai. Išskirtume keletą aktualių punktų, svarbių visuomenės ugdymui, pilietiškumo skatinimui ir kultūrinių vertybių puoselėjimui.

LTV įsipareigoja „skelbti ir rinkti informaciją apie Lietuvą ir pasaulį, supažindinti visuomenę su Europos ir pasaulio kultūros įvairove, <...> stiprinti, kurti, puoselėti ir saugoti nacionalinės kultūros vertybes, <...> visuomenės moralę ir pilietiškumą“¹²⁰.

Nacionalinio transliuotojo programų reikalavimuose pabrėžiama, kad jose turi atsispindėti plati žanrų įvairovė bei žiūrovų auditorijos lūkesčiai. „Laidos turi būti skirtos įvairiems visuomenės sluoksniams, amžiaus, tautybių ir įvairių įsitikinimų žmonėms. <...> Programose pirmenybė teikiama nacionalinei kultūrai“¹²¹. Svarbus aspektas, kad „masinė kultūra atspindima tik apžvalginėse, pažintinėse, analitinėse laidose“¹²².

Įstatyme įtvirtinta, kad visuomeninis transliuotojas turi įtakos pilietinės visuomenės savimonės brandai bei puoselėja kultūrą. Šis aspektas kultūrinėje raiškoje mūsų darbe yra svarbiausias. LTV misijoje pabrėžiamas įsipareigojimas teikti kokybiškas šviečiamąsias, kultūrinės ir pramogines programas bei prisidėti prie mūsų šalies atviros visuomenės vertybių įsitvirtinimo. Tokiais bruožais, kaip ir savo specifika bei laidų tematika, nacionalinis kanalas skiriasi nuo komercinių televizijų.

Tačiau ir LTV teko pajusti komercijos aspektų įtaką. Po nepriklausomybės atkūrimo LTV smarkiai keitėsi. Atsiradus komercinėms televizijoms, ji neišvengė ir užribio. Būtent komercinių televizijų

¹²⁰ LR Nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas. Priimtas 2005 m. gruodžio 22 d., Nr. X-469, Vilnius.

¹²¹ Ten pat., 4 straipsnis. 1,2 punktai.

¹²² Ten pat.

įsitvirtinimas Lietuvos informacinėje rinkoje turėjo įtakos visuomeninio transliuotojo komercialėjimui. Todėl LTV pastebime ir komercinei televizijai būdingų bruožų, tačiau kultūrinės raiškos jie stipriai nepaveikė. Nors daug kas kritikuoja nacionalinio transliuotojo komercialėjimo apraiškas, tačiau niekas neieško bei nepasiūlo būdų kaip šį procesą suvaldyti.

LTV ir LTV 2 ypatingai išsiskiria požiūriu į kultūrą, jos sampratos pateikimu ir raiška. Visuomeninis transliuotojas 7 proc. transliuojamų laidų skiria kultūros programoms. LTV stengiasi aprėpti įvairias kultūros sritis. Kultūrinių laidų akiratyje įvairus kultūrinių laidų pasirinkimo profilis.

„25 kadras“ – laida apie kiną, žiūrovams pristato dabartinę kino meno situaciją, atspindi kino meno kūrybos procesus Lietuvoje ir užsienyje. Laida „Amžių šešėliuose“ – istorinės kultūros debatų laida. Vedėjas profesorius Alfredas Bumblauskas analizuoja įvairius istorijos aspektus. „Be pykčio“ – autorinė Leonido Donskio laida atspindi įvairius gyvenimo reiškinius, atlieka savotišką jų pjūvį, analizuoja jų įtaką kultūrai.

Televizijos žurnalas „Kultūra“ „kreipia dėmesį į įvairiausias kultūrinės apraiškas šalies gyvenime – tai ir akademinė kultūra, ir subkultūra, ir pagaliau praktiniai patarimai – kur ir kodėl verta nueiti, kodėl verta vieną ar kitą knygą pirkti ir skaityti, kokį renginį, spektaklį, filmą ar parodą būtina pamatyti savaitgalį“¹²³.

LTV prisideda ir prie tautinių mažumų kultūros sklaidos. Tolerantiškas dialogas „Labas“ supažindina šalies visuomenę su kitų tautų, gyvenančių Lietuvoje kultūra, tradicijomis ir religija.

„Menora“ atspindi žydų tautos kultūrinį gyvenimą Lietuvoje. Laida „Rusų gatvė“ – kultūros publicistinė laida rusų kalba, kurioje galima „sužinoti visą informaciją apie rusų bendruomenės gyvenimą, arčiau susipažinti su įdomiais tėvynainiais. Laidos vizitinė kortelė - siužetai apie bendrą lietuvių ir rusų praeitį. Remiantis archyviniais dokumentais ir senais laikraščiais, pasakojama apie unikalius likimus, politines ir meilės intrigas, žymių rusų veikėjų pėdsakus Lietuvoje“¹²⁴. Savita lenkų tautos kultūra ir jos tematika atsispindi rengiamoje laidoje „Vilniaus albumas“.

Vertėtų pažymėti, kad visuomeninis transliuotojas vienintelis iš visų Lietuvos televizijų rengia laideles vaikams. Mažųjų žiūrovų laidose – „Tele bim-bam“, „Gustavo enciklopedija“, ir kt., jose ugdomos bendražmogiškosios vertybės, pažinimas, kūryba.

LTV 2 televizijos kanalas reprezentuoja elitinę kultūrą. Jos gerbėjams siūloma ypatinga kultūrinių laidų kraitė. Dokumentinių apybraižų ciklas „Laiko portretai“, jo tikslas – „skirtas plačiai auditorijai ir visoms amžiaus grupėms, besidominčioms kultūros proceso raida tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje, taip pat

¹²³ Kultūra. [interaktyvus]. [žiūrėta balandžio 27 d.] Prieiga per internetą:

<http://www.lrt.lt/tv/shows.php?cid=1162&grid=0>

¹²⁴ Kultūra. [interaktyvus]. [žiūrėta balandžio 27 d.] Prieiga per internetą:

<http://www.lrt.lt/tv/shows.php?id=450712&no=0&cid=1166&grid=450712>

asmenybėmis, kurios dalyvauja šiame procese – tai rašytojai, dailininkai, kompozitoriai, teatro ir kino menininkai, kultūrologai, menotyrininkai, iškiliausios kultūros ir meno vadybininkai¹²⁵.

„Kasdienybės aitvarų“ vedėja muzikologė Zita Kelmickaitė su laidos svečiais pokalbių diskusijose įvertina šalies kultūros raidą, akcentuoja „kasdienės kultūros santykį su etnine kultūra“¹²⁶.

„Kuluarų“ laida – „apie „mažąją“ istoriją, žinomų asmenybių gyvenimus, praeities įvykius, reiškinius ar jų aspektus“¹²⁷.

Kultūros sklaidai LTV yra svarbios ir kitos laidos – „Laiko ženklai“, „Mūsų miesteliai“, „Prieš spektaklį“, „Savaitės atgarsiai“ ir kt.

Nacionalinis transliuotojas kultūros naujienas pristato atskiroje žinių „Kultūros“ rubrikoje, tokiu pavyzdžiu komerciniai transliuotojai pradėjo sekti tik pradėję praėjusį televizijos sezoną.

Visuomeninis transliuotojas turi savo žiūrovų auditoriją, kuri, tyrimų duomenimis, kasmet po truputį auga. Nacionalinė televizija išlaiko savo poziciją visų televizijų atžvilgiu užimdama trečiąją vietą. Pernai jos žiūrimumas siekė 14, 8 proc. LTV 2 televizijos kanalo teritorija plečiasi, todėl didėja žiūrovų auditorija. 2006 m. šio kanalo žiūrovų auditorija sudarė 0,9 proc.¹²⁸.

Lietuvos visuomeninis transliuotojas išsiskiria iš Lietuvos komercinių kanalų išsamesniu, gilesniu požiūriu ir dėmesiu kultūros raiškai. Nors šiuo metu tvirtas pozicijas informacinėje rinkoje užima LNK ir TV 3, tačiau kiekvienais metais LTV žiūrovų auditorija auga.

Visuomenėje paplitęs sparnuotas posakis, koks tu, tokia ir tavo kultūra, filosofas Leonidas Donskis yra išsireiškęs: „Pasakyk koks tavo reitingas – pasakysiu, kas tu“.

¹²⁵ Kultūra. [interaktyvus]. [žiūrėta balandžio 27 d.] Prieiga per internetą: <http://www.lrt.lt/tv/shows.php?id=2434539&no=0&cid=1162&grid=2434539>

¹²⁶ Kultūra. [interaktyvus]. [žiūrėta balandžio 27 d.] Prieiga per internetą: <http://www.lrt.lt/tv/shows.php?id=983492&no=0&cid=1162&grid=983492>

¹²⁷ Kultūra. [interaktyvus]. [žiūrėta balandžio 27 d.] Prieiga per internetą: <http://www.lrt.lt/tv/shows.php?id=2434555&no=0&cid=1162&grid=2434555>

¹²⁸ Metinė žiniasklaidos tyrimų apžvalga 2006 m. p.10. http://www.tns-gallup.lt/bin/2006-TNS_LT.pdf

4. LIETUVOS KULTŪRINIO GYVENIMO ATSPINDĖJIMO TYRIMAS INTERNETINIAME „DELFI“ PORTALE

IVADAS

Pasak sociologijos mokslų teoretikės Vilmantės Liubinienės, viena svarbiausių žiniasklaidos užduočių – kultūros perdavimo funkcija¹²⁹. Kultūriniam tęstinumui žiniasklaidos parama ypatingai reikalinga.

Būdama galinga varomąja jėga ji įtakoja tam tikro požiūrio į visuomenės gyvenimą formavimą.

Dabartinės žiniasklaidos kritikai masinės komunikacijos priemones įvardija labiausiai kultūrą lemiančiu veiksmu. „Išsamūs masinės kultūrinės komunikacijos tyrimai rodo, kad televizijos ir kitų informavimo šaltinių poveikis perteikiant žinias, rengiant pramogas, ugdant žmoniškumą ir net auklėjant didžiulę auditoriją, gali būti pozityvus, tačiau gali būti ir labai neigiamas ar netgi pavojingas“¹³⁰.

Periodinė spauda, radijas, televizija, internetas su kultūra glaudžiai tarpusavyje susiję. Šios priemonės ne tik atsakingos už kultūros išlikimą, bet ir įtakoja naujų, kultūrą lemiančių bruožų atsiradimą.

Norėdami atsakyti į klausimą, kaip žiniasklaida padeda kurti kultūros ir paveldo įvaizdį, vadovausimės šiuo tyrimu. Juo norėta apžvelgti, kaip ir kokiame kontekste pateikiama aktuali kultūros ir paveldo tematika „Delfi“ internetinio portalo „Kultūros parko“ rubrikoje.

Internetas šiandien laikomas „dar viena žiniasklaidos rūšimi, kuri pretenduoja į svarbią žmogaus veiklos ir saviraiškos sritį“¹³¹. Ši masinės komunikacijos priemonė yra moderni „informacijos ir komunikacijos technologija“¹³². Jo dėka informacija siunčiama didžiulei ir skirtingai auditorijai, o virtualioje erdvėje sukuriamą įvairi bendravimo galimybė.

„Delfi“ internetinis portalas, skirtas masinei auditorijai, pasižymi dideliu operatyvumu ir yra vienas populiariausių interneto portalų Lietuvoje. Tai pagrindiniai motyvai, dėl ko tiriamajai analizei pasirinkome „Delfi“ portalo rubriką „Kultūros parkas“.

Ši svetainė taip pat priklauso vienai iš didžiausių interneto portalų kompanijų Baltijos šalyse. Daugelis interneto ryšiu besinaudojančių vartotojų „Delfi“ naudoja kaip pagrindinį atverčiamąjį puslapį.

Tinklapyje publikuojama informacija orientuota į plačią interneto vartotojų auditoriją, pateikiama įvairi straipsnių tematika.

---

¹²⁹ LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*, Kaunas „Technologija“. 2002, p. 62.

¹³⁰ ASTRA, Lilijana. Kultūros vertybių plėtotė Europos žiniasklaidoje. *Žiniasklaida ir asmenybės raida: nepilnamečių apsauga ir žmogaus orumas*. Vilniaus universiteto leidykla, 2004, p. 58.

¹³¹ BALČYTIENĖ, Auksė. *Darbai ir dienos*, 2000 m. Nr.24, p. 109.

¹³² Ten pat., p. 109.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti kultūros ir paveldo tematiką ir jos pateikimo ypatumus „Delfi“ internetinio portalo „Kultūros parkas“ rubrikoje. Straipsnių, publikacijų pateikimą įvertinti pagal kultūrinius aspektus¹³³.

Tyrimo uždaviniai:

1. išanalizuoti straipsnių tematiką atsižvelgiant į kultūrinius aspektus;
2. nustatyti labiausiai akcentuojamo meno sritis;
3. įvertinti žiniasklaidos kultūros ir paveldo tematikos pateikimo specifiką;

Tyrimo objektas – 2006 m. sausio, birželio ir lapkričio mėnesių „Delfi“ internetinio portalo „Kultūros parko“ rubrikos publikacijos, iš viso – 282.

Šiam tyrimui laiko tarpas mėnesiais pasirinktas atsitiktinės atrankos būdu. Į tyrimą įtraukiamos visos – 282 „Kultūros parko“ rubrikos publikacijos, išskyrus tas, kurios susijusios su kitų, užsienio šalių kultūrine raiška ne Lietuvos šalies teritorijoje.

Straipsniai analizuojami ir vertinami remiantis kultūriniais aspektais. Žvalgomas tyrimas atliktas 2006 m. rašant semestrinį magistro mokslo tiriamąjį darbą. Jame nustatyta, kad internetinio portalo „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrikos ruošimui neteikiama ypatingų reikalavimų. Dažniausiai šioje rubrikoje atspindima įvairių meno sričių, tokių kaip dailė, teatras ir kt., tematika. Daugiausia anonsuojami renginiai, menkas dėmesys skiriamas kultūros problemų aptarimui.

Analizuoti kultūros reikšmę portalo „Kultūros parko“ rubrikoje tyrimui pasirinktas turinio analizės metodas, jungiantis kiekybinę ir kokybinę turinio analizę.

Kiekybinio turinio analizės metodo esmė yra ta, kad juo tiriama, kokios informacijos turinys pateikiamas. „Komunikacijos moksluose šis metodas turi išskirtinę vertę, nes apsikeitimas informacija yra vienas esminių komunikacijos aspektų, o tekstų turinio analizė yra vienas pagrindinių žmonių komunikavimo tyrimo metodų“¹³⁴.

Kokybinio turinio analizės metodu pagal informacijos pateikimo reikšmę, prasmę ir pan. tiriamas teksto turinys. Abiejų metodų tarpusavyje derinimas didina turinio analizės tyrimo įtaką, pagerina rezultatų analizę.

---

¹³³ Kultūriniai aspektai suvokiami kaip atskiros meno sritys: dailė, literatūra, muzika, kinas, fotografija ir kt. meno reiškiniai.

¹³⁴ GEČIENĖ, Ingrida. Komunikacijos tyrimo metodų paskaitų konspektai. 2006 m.

„Kultūros parko“ publikacijų tyrimas yra vienas iš būdų sužinoti ir suprasti žiniasklaidos perteikiamą kultūrinį tęstinumą. Norint šį tęstinumą nustatyti, remiamasi straipsnių tematika (pranešimo objektu) ir tuo, kaip ji pateikiama.

Tyrimo metu analizuoti 2006 m. „Kultūros parko“ rubrikos sausio, birželio, lapkričio mėnesių archyvai. Į tyrimą įtrauktos 282 publikacijos, susijusios Lietuvos kultūrinio gyvenimo proceso raiška.

4.1. Kultūros aspektų analizė, remiantis publikacijų tematika

Atskirų tyrimo etapų metu atlikta: „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrikos publikacijų, susijusių su kultūros ir paveldo tematika, analizė; ja remiantis nagrinėti kultūrinių aspektų akcentai; išskirtos labiausiai akcentuojamos meno sritys.

Rašant semestrinį magistro mokslo tiriamąjį darbą 2006 m. atliktas „Delfi“ internetinio portalo žvalgybinis tyrimas. Jo metu nustatyta, kad didžioji straipsnių dalis, susijusi su kultūros ir paveldo tematika, pateikiama šioje „Kultūros parko“ rubrikoje.

Per mėnesį kultūros rubrikoje publikuojama apie 100 įvairios kultūrinės tematikos straipsnių. „Kultūros parko“ rubrika atnaujinama kiekvieną dieną, išskyrus nedarbo ir švenčių dienas. Jomis interneto vartotojams pateikiama informacija, kad kultūros naujienų nėra.

Apžvelgus 2006 m. sausio, birželio, lapkričio mėnesių archyvinę medžiagą, pastebėta, kad didžioji publikacijų dalis į „Delfi“ „Kultūros parko“ rubriką patenka iš pirminių šaltinių – kai kurių nacionalinių dienraščių, žurnalų, kultūros leidinių, regioninės spaudos bei naujienų agentūrų.

Tyrimo metu nustatyta, kad nacionalinio dienraščio „Lietuvos žinios“ publikacijos, kuriose pateikiama įvairi kultūrinė raiška, yra trumpinamos. Skaitytojas hipertekstualizacijos dėka gali patekti į pirminį informacijos šaltinį. Tačiau į patį leidinį gali patekti tik „Lietuvos žinių“ internetinio dienraščio prenumeratoriai. Patikęs straipsnis lieka neperskaitytas, o skaitytojas – suintriguotas.

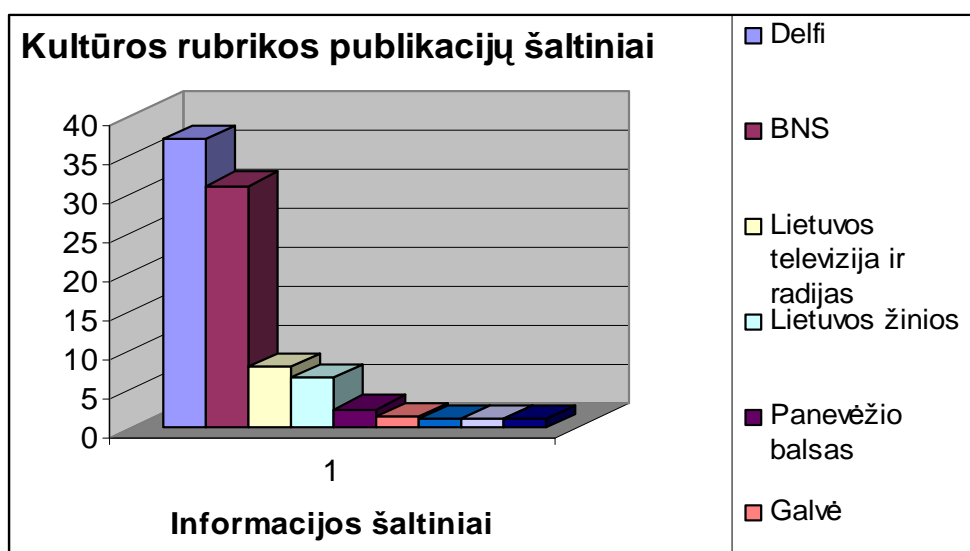
Kaip vieni iš tyrimo rezultatų 1 lentelėje pateikiami tirti ir sistemiškai struktūruoti straipsniai pagal informacijos pateikimo šaltinį.

Publikacijų šaltinis	Publikacijų skaičius
Delfi	103
BNS	88
Lietuvos žinios	18
Lietuvos radijas ir televizija	22
Panevėžio balsas	7
Galvė	4
Atgimimas	3
Klaipėda	3
Sekundė	3

1 lentelė

Didžioji straipsnių dalis, 37 proc., sudaro „Delfi“ redakcijos parengtos publikacijos. Naujienų agentūros BNS informaciniai pranešimai – 31 proc., „Lietuvos televizija ir radijas“ – 7,8 proc., nacionalinis dienraštis „Lietuvos žinios“ – 6,4 proc., regioninis laikraštis „Panevėžio balsas“ – 2,4 proc., Trakų ir Elektrėnų krašto laikraštis „Galvė“ – 1,4 proc., kiti leidiniai – „Atgimimas“, „Klaipėda“, „Sekundė“ - po 1,1 proc. tirtų straipsnių. Šie duomenys nežymiai gali svyruoti, nes tiriamas tik trijų mėnesių periodas, todėl paklaida neišvengiama.

Kultūros rubrikos publikacijų šaltiniai pavaizduoti grafiškai atrodytų taip: (1 grafikas).

1 grafikas.

„Delfi“ redakcija bendradarbiauja su šiais informacijos šaltiniais, taip suteikiama galimybė praplėsti šalies kultūrinę raišką. Svarbus aspektas, kad rubrikoje publikuojamos ne tik visos Lietuvos masto kultūros naujienos, bet atspindima ir regioninis, ir rajoninis kultūros gyvenimas. Pvz., Trakų ir Elektrėnų krašto laikraštis „Galvė“ gana dažnai pateikia įdomesnių šio regiono kultūrinių realių.

Tačiau linkstama prie prielaidos, kad „Kultūros parkas“ daugiau siekia informuoti apie kultūrinio gyvenimo procesą, vykstantį sostinėje Vilniuje.

Tyrime atsispindėjo, kad į „Kultūros parko“ rubriką kultūrinė informacija teikiama ir iš kitų periodinės spaudos leidinių – „Kauno dienos“, savaitraščio „Laikas“, „Sekundė“, dienraščių „L.T.“, „15 min.“ ir kt. Tačiau šių leidinių publikacijų skaičius per tiriamąjį laikotarpį buvo mažiau nei 3, todėl jie nebuvo įtraukti į grafiką.

Tyrimo metu nustatyta, kad „Kultūros parko“ rubrikoje yra nuolatinė, „Žinių radijo“ žurnalistės Jūratės Samušytės ruošiamą „Laiko viny“ rubriką, kurioje pateikiama įvairios informacijos, susijusios su Lietuvos istorija, kultūros veikėjais, jų gyvenimo atspindžiais. Pvz., apie Mikalojaus Konstantino Čiurlionio pirmąją parodą, surengtą Vilniuje, prisiminimai apie Mariją Gimbutienę ir jos įnašą lietuvių kultūroje. Rubrikoje taip pat atspindima užsienio šalių menininkų kūrybinė veikla, pateikiamos ir pikantiškos jų gyvenimo naujienos ir kt. „Laiko viny“ perteikia ne tik kultūrinio gyvenimo procesus. Joje pasirodo ir kita, bendro pobūdžio informacija, pvz., analizuojamos gamtos stichijos, jų sukeltos nelaimės ir pan.

Likusią „Kultūros parko“ rubrikos dalį sudaro įvairios publikacijos, pateiktos jau iš anksčiau minėtų informacinių šaltinių.

Priede Nr. 1 (p.66) atspindima „Kultūros parko“ rubrikos tyrinėtų publikacijų tematika. Paanalizuokime ją plačiau.

Pasitvirtino teorinėje darbo dalyje suformuota nuostata, kad kultūros rubrikoje daugiausia dėmesio skiriama įvairioms renginių apžvalgoms, anonsams. Stengiamasi pristatyti vykusius kultūrinius renginius, rubrikoje pateikiama būsimų ar jau vykusių parodų, festivalių, simpoziumų apžvalga.

Didžiausia publikacijų dalis – susijusi su paviršutinišku renginių anonsavimu ir jų pristatymu, po šių įvykių – atkartojama panaši informacija, tik būtuojų laiku. Įvykinė kultūrinių renginių tematika ypač atsispindėjo „Delfi“ redakcijos pranešimuose, naujienų agentūros BNS informacijoje. Pateikiami trumpi ir konkretūs pranešimai, pristatantys tapybos, fotografijos, avangardinio meno parodas, festivalius.

Pagrindinę „Kultūros parko“ rubrikos dalį sudaro publikacijos, kuriose akcentuojama įvairių meno sričių – teatro, dailės, literatūros, rečiau – muzikos, šokio, kino meno kultūrinės raiškos temos. Kultūrinių aspektų analizės procentinė išraiška pateikiama lentelėje Nr. 2

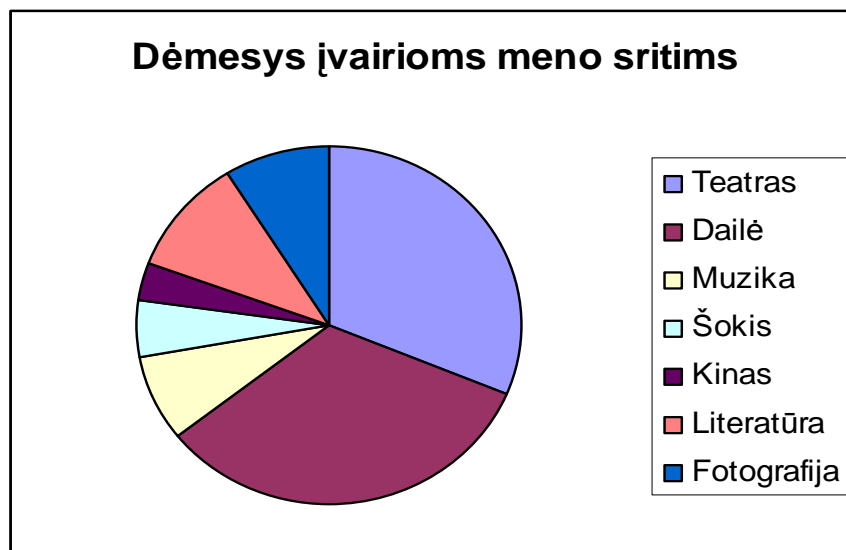
Meno rūšis	Teatras	Dailė	Muzika	Šokis	Kinas	Literatūra	Fotografija
Procentai	16%	17%	3,9%	2,5%	1,8%	5,3%	4,6 %

Lentelė Nr. 2

Kaip matome iš lentelės duomenų, internetinio portalo „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrikoje stengiamasi pristatyti įvairias meno sritis bei šių sričių kūrėjus.

Didžiausias dėmesys skiriamas dailei, iš įvairių meno sričių ji pirmauja. Teatras užima antrą poziciją, literatūra – trečiąją. Mažesnio dėmesio kultūros rubrikoje sulaukia muzikos, šokio ir kino meno sritys.

Grafiškai šias meno sritis atvaizduojame grafike Nr. 2.

Grafikas Nr. 2

Dailė „Kultūros parke“ užima dominuojamą vietą. Galbūt todėl, kad ši meno sritis yra labai įvairialypė, jungia daug raiškos formų. Tyrimo metu nustatyta, kad „Kultūros parko“ rubrikoje dailei didelis dėmesys skiriamas perteikiant rengiamas tapybos, akvarelės, grafikos, juvelyrinių dirbinių, senovės bei šiuolaikinių drabužių, rečiau avangardinio meno, ir kt. parodas. Nenuostabu, kad dailės menas užima tokią tvirtą poziciją kultūros sklaidoje, nes didžiąją publikacijų dalį sudaro informaciniai pranešimai apie vykstančias parodas, pateikiami jų anonai.

Dailės menas suartina ne tik jo kūrėjus, bet ir visuomenę. Šios meno srities kultūriniai aspektai atspindimi Vakarų dailės propagavimu Lietuvoje, lietuvių išeivių dailės parodų pristatymu. Tai dar kartą pabrėžia, kad šalies kultūra nėra uždara, kaip ir kitų tautų kultūros.

Tiriant tematiką, atsispindėjo ryški meno žmonių iniciatyva, perteikta naujomis meno formomis. Menininkai kooperuojasi į dailės meno grupes, rengia įvairius skulptūros, keramikos simpoziumus ir pan.

Tradicinis, klasikinis menas turi stiprias pozicijas - tokią išvadą galime padaryti analizuodami „Delfi“ „Kultūros parko“ archyvinę medžiagą, kurioje išryškėjo Lietuvos teatro vizija.

Skaitytojams teigiama, kad atgimęs teatras kuria aukštą moderniojo meno kultūrą, formuojamas stiprus Lietuvos kultūros įvaizdžio branduolys – teatras. Rašant apie teatrą, akcentuojami teatro festivaliai, premjeros, pateikiami menininkų bendradarbiavimo atgarsiai.

Didelis dėmesys skiriamas trimis režisieriams – Oskarui Koršunovui, Eimuntui Nekrošiui ir Rimui Tuminui, pažeriama jų kūrybos atspindžių. Sudaromas įvaizdis, kad šie režisieriai turi didelę įtaką tvirtam Lietuvos teatrui formuotis, kuris šiuo metu pristatomas kaip vertingiausias eksporto produktas.

„Kultūros parko“ rubrikoje rašoma apie jaunųjų aktorių bei režisierių kūrybinių polėkių įgyvendinimus. Apžvelgiamas „Menų spaustuvės“ festivalių kaleidoskopas.

Teko pastebėti, kad teatro erdvėse iškyla mažesnių teatrų kūrybinės galimybės, kurios tradiciniam menui suteikia naujų sceninių iššūkių. Tokie pavyzdžiai yra keliaujantys teatrai, kurie repertuarus pristato šalies kurortuose turistinio sezono metu. Tiriamose publikacijose atsispindėjo nauji teatro ieškojimai, pvz., naujasis Žaliojo žašinėlio teatro spektaklis trunka vos kelias minutes ir pan.

Publikacijose pasigesta dėmesio mažesniems teatrams bei šio meno festivaliams. Ypatingai trūksta teatro gyvenimo naujienų sklaidos šalies regionuose, todėl susikurti bendrą teatro vaizdą sunku, nes „Kultūros parko“ rubrikoje dažniausiai atsispindi tik didžiojo Lietuvos teatro kūrybiniai laimėjimai. Tokia prielaida susidarė analizuojant internetinio portalo kultūros rubrikos publikacijas. Apie juos pateikiama įvykinės formos informacija, o didžiausias dėmesys skiriamas Vilniaus miesto teatrams, jų išvykoms į užsienį aptarti. Pvz., Panevėžio J.Miltinio teatrą garsino nebent nesibaigiantys konfliktai dėl paminklo šiai teatro legendai.

Jeigu kalbėsime apie literatūros sritį, interneto vartotojai kviečiami rinkti geriausią metų knygą, čia pristatomos naujos kūrėjų knygos. Paprastai pristatomi ir užsienio šalių, ir Lietuvos rašytojų kūriniai. Pvz., poeto Sigitos Gedos dvikalbis poezijos rinkinys, Viktorijos Daujotytės knyga apie Vytautą Mačernį ir pan. Pastebėta, kad be grožinės literatūros dėmesys skiriamas ir mokslo knygoms, lietuvių rašytojų knygų pristatymo užsienyje atgarsiams.

Kultūros skiltyje pateikiama Lietuvos rašytojų sąjungos premijos bei apdovanojimai, pristatomi literatūriniai festivaliai bei sėkmingi lietuvių rašytojų debiutai.

Fotomeno aspektai skaitytojams perteikiami anonisuojant fotografijų parodas, rengiant įvairius fotografijų konkursus. Tyrimo metu atkreipėme dėmesį į vieną naujovę, t.y. kilnojamąją fotografijų parodą iš ciklo „Sveika, Europa!“. Lietuviams suteikiama galimybė su kitų šalių kultūra susipažinti per nuotraukas. Beje, galime išskirti dar vieną naujieną – praėjusiais metais surengtą pirmąją marinistinės fotografijos parodą.

Fotomenui skirtose publikacijose buvo supažindinama su tolimais kraštais, kitų kultūrų žmonėmis, jūros dugno paslaptimis. Fotografijų parodose prikeliama ir skausminga Lietuvos istorinė praeitis. Rengiamos tremtinių likimus atspindinčios, 1991 m. sausio įvykių fotografijos parodos.

Minint mūsų tautai reikšmingas datas, „Kultūros parko“ rubrikoje skelbiami didieji renginiai, vykstantys Vilniuje ir Kaune.

Muzikos menui skiriamas palyginti menkas dėmesys. Dažniau pateikiama tik įvykinė informacija, pvz., muzikinio teatro vizitas kitame mieste, W.Z.Mocarto gimimo sukakties minėjimo atgarsiai. Analizuojant

tyrimo medžiagą pavyko aptikti lietuviškos estrados pirmtako Danieliaus Dolskio atminties įprasminimo ženklų, informacijos apie estrados dainininkų kūrybinio darbo sukaktis.

„Kultūros parko“ rubrikoje atsispindėjo tautinės operos „Birutė“ atgimimo momentai, muzikos festivalių atgarsiai – tokių kaip „Operetė Kauno pilyje“ ir kt. Tačiau tyrimo metu pasigesta kitų muzikos žanrų akcentavimo.

Trūksta ne tik muzikinių žanrų analizavimo, bet ir naujų muzikinių albumų pristatymo. Dėmesys lietuvių liaudies kūrybai, folklorui, tautiniams šokiams tyrime paliestas nebuvo, nes publikacijų šia tematika aptikta vos keletas. Per tarptautinius šokio ir muzikos festivalių anonsavimo aspektus supažindinama su tam tikrais etninei kultūrai būdingais bruožais. Pastebėta, kad viename straipsnyje užsiminta apie folklorinės muzikos išskirtinumą.

Galime daryti prielaidą, kad etnokultūros tradicijos šalyje gėsta. Etninės kultūros problematika nėra plėtojama. Tyrimo metu iš 282 straipsnių išskirtas tik vienas, kuriame atsispindėjo etninei kultūrai iškilusių problemų apibendrinimas, įvardijant apgailėtiną kultūros finansinę padėtį.

Didelį vaidmenį visuomenėje turi aktyvių piliečių iniciatyvos. Tyrimo metu pavyko aptikti įdomią žinią, kad senolių iniciatyva surengta jų amžininkų dainų šventė. Beje, dainų švenčių tradicija mūsų kultūroje gali nuslopti dėl tų pačių finansinių problemų. Tokia mintis peršasi perskaičius kelis straipsnius, kur kalbama apie dainų švenčių rengimo reikalus ir jų sunkumus.

Šokio menas Lietuvos kultūroje turi galias tradicijas, tačiau tradicinis šokis pozicijas užleidžia moderniajam šokiui, tai motyvuojame mūsų tyrimo analize. Modernaus šokio festivaliams skiriamas didžiausias dėmesys. Ar taip yra iš tikrųjų, sunku daryti išvadą, tačiau „Kultūros parko“ rubrikoje apie modernų šokį skaitome kur kas daugiau nei apie tradicinį.

Kultūros rubrikoje kino menui skiriamas mažas dėmesys, kaip ir muzikai. Teorinėje darbo dalyje minėjome, kad tai gali būti susiję su atskirų meno sričių „Kinas“, „Muzika“ rubrikų išskyrimu „Delfi“ internetiniame portale.

Manytume, kad dėl šios priežasties kultūros informacija neatspindi viso kultūrinio proceso platumos ir gilumo. Šias rubrikas išskirti atskirai yra netikslinga, nes kino ir muzikos menas pagal kultūros teoretikų sampratą priskiriamas bendrajai kultūros erdvei.

Norėtume aptarti dar kelis kultūros tematikos aspektus. „Delfi“ internetinio portalo „Kultūros rubrikos“ priede dėmesys skiriamas ir tautinėms mažumoms. Tyrimo metu pavyko rasti keletą straipsnių, skirtų karaimų ir totorių bendruomenių gyvenimo nagrinėjimui.

Kultūrinio gyvenimo aruodus paįvairina „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrikoje pristatomi žymūs kultūros kūrėjai – mirties metinių proga įamžinamas Kristijono Donelaičio atminimas, M.K. Čiurlionis, lėlininkas Stasys Ušinskas, fotomenininkas Rimantas Dichavičius.

Teorinėje darbo dalyje pateikėme išvalgą, kad internetinio portalo „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrikoje kultūra lieka tik podukros vietoje. Tai pagrįsti galima keliomis priežastimis.

Iš tyrimo rezultatų matome, kad „Kultūros parko“ rubrikoje pristatomos įvairios meno sritys. Didžiausias dėmesys skiriamas dailei, teatrui, muzikai, literatūrai, fotografijai. Kinas ir šokis – beveik išnyksta iš kultūrinio akiračio. Taip pat darome prielaidą, kad šis žiniasklaidos temų tvarkaraštis priklauso nuo vykstančių renginių.

Publikacijos yra nedidelės apimties ir informacinio pobūdžio. Kaip jau aptarėme tyrimo pradžioje, didžioji rašinių dalis tenka „Delfi“ redakcijai ir naujienų agentūrai BNS, kurie yra labai paviršutiniški, palyginti su periodiniais leidiniais.

Periodinių leidinių pranašumas yra tas, kad jie į parodą žvelgia ne tik kaip į įvykį, bet ir plačiau: pristato autoriaus kūrybinį kelią, analizuoja ir vertina jo kūrybą, daro apibendrinimus. Išskirtume savaitraščio „Laikas“ kultūros publikacijas, jų teigiamas bruožas – išsamumas.

Analizuotose publikacijose pasigedome aštriųjų kultūros kampų, polemikos, nuomonių įvairovės. Panašu, kad „Delfi“ internetinio portalo „Kultūros parko“ rubrikoje kultūrinėmis temomis žurnalistai specialiai nerašo. Tyrimo metu išskirti tik keli, žurnalistės Ievos Urbonaitės straipsniai kultūros tema. Iš to išplaukia, kad „Delfi“ redakcija neteikia didelio dėmesio kultūros rubrikai parengti.

Žurnalistai, meno kritikai, kurių išvalgų pasigendama ypatingai, galėtų pažvelgti ir į platesnę kultūros sklaidą vertindami, analizuodami ir renginius, ir reiškinius ne tik specializuotoje spaudoje, bet ir virtualioje erdvėje. Dabar susidaro įspūdis, kad „Delfi“ skaitytojui visiškai neįdomūs kūrybos procesai, o kultūra domina tik norint ją vartoti. Tokią išvadą perša pačios „Delfi“ redakcijos laikysena.

Manome, kad informacija „kas vyks? kas įvyko?“, pateikta anonsų forma, neatspindi kultūrinio proceso raiškos. Ji minimalizuojama iki elementarių atsakymų kur eiti, ką žiūrėti, ką klausyti ir pan.

Lietuvos kultūrinio gyvenimo atspindėjimą internetinio portalo „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrika atlieka tik iš dalies. Vyrauja anonsiniai, informaciniai rašiniai, kultūrinis akiratis ribojasi daugiausia sostine. Šio internetinio portalo skaitytojais vargiai randa kultūros problemų analizę.

IŠVADOS

1. Kultūra ir paveldas – vieni iš svarbiausių veiksnių tautinio savitumo formavime. Jų samprata padeda apibrėžti praeities, dabarties kultūros ir paveldo tapatybę, nuspėti, kokį sąlytį su jomis turės ateities kartos. Šios vertybės yra pagrindinis tautos kapitalas apie kurį būtina kalbėti, kad nebūtų didinama praraja tarp visuomenės ir kultūros. Tauta ir kultūra – neatskiriamos viena nuo kitos, nes tautos identitetas saugomas per kultūrą, ji – tautos būties pagrindas.

2. Dabartinė lietuvių tautos kultūra – atmetinoje padėtyje ir nėra gerbiama. Didžiuosius pokyčius žmonių sąmonėje įtakoja globalus masinės komunikacijos priemonių poveikis, kuris iškreipė kultūros santykį visuomenėje per populiariosios kultūros propagavimą žiniasklaidoje ir pramogų industrijos invaziją visuomenėje. Populiariosios ir moderniosios kultūros propagavimas pakeitė kultūrinio būvio artumą, įtakojo nacionalinės kultūros bruožų ryškumo praradimą.

3. Žiniasklaida - pagrindinė socializacijos priemonė, kuri padeda perduoti kultūrinį palikimą. Per jos kuriamą kultūrinimosi procesą suteikiama galimybė patekti į įvairias kultūrinio gyvenimo erdves. Šiomis dienomis kultūrinio gyvenimo proceso sklaidai Lietuvoje ji neteikia ypatingo reikšmingumo. Žiniasklaida tapo visuomenės gyvenimo veidrodis ir įkaitė.

4. Kultūros pasaulėvaizdžio kūrimas žiniasklaidoje turi ypatingą reikšmę kultūrinio šalies gyvenimo proceso perteikimui. Didžiausias dėmesys kultūrinio įvaizdžio formavime skiriamas kultūrinių renginių tematikos pateikimui. Nacionaliniuose dienraščiuose kultūros raiška atspindi dailės, šokio, teatro ir kt. meno sritis, juose aprašomi ir anonsuojami įvairūs festivaliai, koncertai. Kultūrinių temų žiniasklaidos dienotvarkės tvarkaraštis priklauso nuo renginių tvarkaraščio, tai atspindi ir interneto portalų kultūrinės raiškos procese. Specializuoti kultūros leidiniai teikia įvairiapusišką kultūros vaizdą, ypatingai akcentuoja kultūros problemų aptarimą, pabrėžia sudėtingą šių dienų kultūros kitimo procesą globalizacijos akistatoje. Tačiau gaila, kad šių leidinių „homeopatiniai“ tiražai prieinami tik nedidelei žmonių auditorijai, kuriems be kultūrinių pramogų įvaizdžio šalies kultūroje yra svarbi ir kultūros problematika.

Žiniasklaida paveldosaugos srityje jau atsiplėšė nuo paveldo problematikos pateikimo pristatydamą jį kaip vertybę būtiną tautos tapatumui išsaugoti. Kultūrinę raišką pateikus intelektualesniam lygmenyje žiniasklaida išvengtų griauinančios populiariosios kultūros įtakos ir įvaizdžio.

5. Darbe atliktas turinio analizės tyrimas parodė, kad internetinio portalo „Delfi“ „Kultūros parko“ rubrika Lietuvos kultūrinio gyvenimo atspindėjimo funkciją vykdo tik iš dalies. Šioje rubrikoje aptariami ir anonsuojami kultūriniai renginiai, apžvelgiamos įvairios meno sritys. Didžiausias dėmesys skiriamas dalei, teatrui, literatūrai, fotografijai, mažesnis – kino, šokio menui. Kultūrinio proceso raiškoje pasigendama probleminių kultūros aspektų analizavimu. „Kultūros parkas“ rubrikos siekis – informuoti

apie šalyje vykstančius kultūrinius renginius. Daugiausia kultūrinio gyvenimo procesas atspindimas tik šalies sostinėje Vilniuje, rečiau – kituose miestuose. Skatinant vartotojišką požiūrį, nuskurdinama ir plati kultūros erdvė, ir jos kūrėjai, ir plati visuomenė.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. AMBRAZEVIČIUS, Rytis. Folklorinis judėjimas ir etninė kultūra Lietuvoje *Lietuvos kultūros kongresas*. Vilnius: LR Kultūros ir švietimo ministerija, 1991.p. 158.
2. ARMALYTĖ, A. Turizmo verslui gaivinamas Apytalaukio dvaras. *Lietuvos žinios*. 2005 m. rugpjūčio 6 d., p. 8
3. ASTRA, Liliana. Tautiškumo ir lietuvių tapatumo problemos globalioje modernybėje. *Lietuviškojo europietiško raida:dabarties ir ateities iššūkiai*. Vilnius. 2006, p. 130.
4. ASTRA, Lilijana. Kultūros vertybių plėtotė Europos žiniasklaidoje. *Žiniasklaida ir asmenybės raida: nepilnamečių apsauga ir žmogaus orumas*. Vilniaus universiteto leidykla, 2004, p. 58.
5. BALČYTIENĖ, Auksė. *Darbai ir dienos*, 2000 m. Nr.24, p. 109.
6. BARKAUSKAS, Antanas. *Kultūra ir visuomenė*. Vilnius, 1975.
7. BIELINIS Lauras. *Visuomenė, valdžia, žiniasklaida. Prieštaranga komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas. 2005, p. 15.
8. BUČAS, Jurgis. Palikimas ar paveldas? *Naujasis Dienovidis* Nr. 17, 1993 m., p. 6.
9. BURAKAS, Paulius. Žiniasklaida:jos vartojimo sritys ir poveikis žmogui. *Kultūros barai*. 2003 m.,11 mėn., p. 8.
10. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius, 2000.
11. *Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas* Nr. VIII-1328. Vilnius, 1999.
12. ČEPAITIENĖ, Rasa. *Laikas ir akmenys*. Kultūros paveldo sampratos modernioje Lietuvoje. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2005.
13. ČERNEVIČIŪTĖ, Jūratė. Postmodernizmas ir populiarioji kultūra. *Dvasinės vertybės žinių visuomenėje*. Iš tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų. Lietuvos žemės ūkio universitetas, Kaimo kultūros institutas. 2003, p. 41.
14. GERBUTAVIČIUS, Ramūnas. Mažos šalys pasaulyje įsitvirtina kultūros dėka. *Lietuvos rytas* Nr. 165, Priedas „Mūzų malūnas“. 2004 m. liepos 20 d., p. 1-2.
15. GUDAITIS, Romas. Kultūros balsas vis tylesnis? *Dienovidis* . 2002 m., kovas Nr. 3., p. 8.

16. GUDONIENĖ, Vilija. *Įvadas į masinės komunikacijos teorijas*. Vilnius, Žara. 1999, p. 43.
17. HELD David, McGREW Anthony, GOLDBATT David, PERRATON Jonathan, *Globaliniai pokyčiai: politika, ekonomika ir kultūra*. Vilnius, 2002.
18. IVINSKIS, Zenonas. Lietuvių kultūros problemos. *Kultūra ir istorija*. Kultūros fenomenas serija. Vilnius: Kultūros ir meno institutas, 1996.
19. KAVOLIS, Vytautas. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius: Baltos lankos, 1996.
20. *LR Kilnojamųjų vertybių apsaugos įstatymas*. Nr. I-1179.
21. KONDRATIENĖ, Virginija. Tautos kultūros pamatai. *Kultūros barai*, 2002, Nr. 4, p. 14 p.
22. *Konferencijos „Kultūra – tautos būties pagrindas“ medžiaga*. Vilnius, 1994 m. kovo 5,6 d.d. Sudarytojas Konrado Adenauerio fondas.
23. Kritiškai apie kritikai nepakančią „Ketvirtąją valdžią“. Konferencijos „Žmogaus teisių apsauga ir žiniasklaida“ apžvalga. *Kultūros barai*. 2001, Nr.8/9 p.8.
24. KUBILIUS Vytautas. Kultūra globalizacijos glėbyje. *Dienovidis*. 2002/sausis-vasaris/1-2. p. 6.
25. KUBLICKIENĖ, Lilija. Kultūrinė veikla ir ją sąlygojantys veiksniai. *Kultūra kintančioje Lietuvoje (sociologiniai pastebėjimai)*. Vilnius, 1991.
26. KUPREVIČIUS, Giedrius. *Tradicinė, masinė ir modernioji kultūra*. Iš XIII Pasaulio lietuvių mokslo ir kultūros simpoziumo vykusio 2005 06 30, Vilniuje, LR Seime. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.giedriuskuprevicius.hmf.ktu.lt/litterae.htm>
27. KUZMICKAS, Bronius. *Tautos kultūros savimonė*. Vilnius 1989.
28. LAUMENSKAITĖ, Irena Eglė. Kaip saugosime savo kultūros tapatybę? *Kultūros barai*., 2003, Nr. 7, p.4.
29. *Lietuvos nacionalinė darnaus vystymosi strategija*. Prieiga internete: <http://www.am.lt/VI/files/0.658894001076396631.pdf>, p. 6.
30. *LR Nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas*. Priimtas 2005 m. gruodžio 22 d., Nr. X-469, Vilnius.
31. LIUBINIENĖ, Vilmantė. *Kultūra ir visuomenė*, Kaunas „Technologija“. 2002.
32. LOZORAITIS, Julius. Karti kultūros žurnalistų duona bręsta komercinės žiniasklaidos laukuose. *Šiaurės Atėnai* [interaktyvus]. 2003 [nr.] 660 [žiūrėta 2007 m.

balandžio 9 d.]. Prieiga per internetą:

http://ct.svs.lt/satenai/?leid_id=660&kas=straipsnis&st_id=1934

33. MATKEVIČIENĖ, Renata. *Kokybės komunikacijos problematika šiuolaikinėje visuomenėje*, Informacijos mokslai, 27 tomas, 2003 m., p. 52.
34. MAŽEIKIENĖ, Elena. Ar spauda padeda užtikrinti kultūrinį tęstinumą. *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požiūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005.
35. *Naujosios žiniasklaidos formavimasis Lietuvoje (1988–1998)*. Vilnius: Žurnalistikos institutas Lietuvos Žurnalistų sąjunga, 2000.
36. *LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas*. Nr. I-733.
37. NEIMANTAS Romualdas. *Lietuva tarp Rytų ir Vakarų. Ar mums reikalinga kultūrų sintezė*. Kaunas, 2006.
38. OŽALAS, Audrius. Internetinė žiniasklaida masinės komunikacijos teorijų aspektu. *Informacijos mokslai*. Nr.33, 2005, p. 144.
39. PUIDOKAITĖ, Laura. Aktualios temos spaudoje: problemos ir galimybės. *Baltijos šalių žiniasklaidos transformacijos: jaunųjų tyrėjų požiūris*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2005, p. 57.
40. POČIŪTĖ, Audronė. Kultūros paveldas ir regionų plėtra. *Kultūros barai*. Nr. 5, 2005 m., p. 19.
41. *Radijas ir televizija Lietuvoje*. Audiovizualinės rinkos apžvalga. 2005/2006.
42. RAUHE Hermann, DEMMER Christine, *Kultūros vadyba*. Profesionalaus meno teorija ir praktika. Vilnius, 2004.
43. RIMKEVIČIUS Linas, Gimę apkasuose: tuštuma dabarties kultūroje, *Kultūros barai*. 2002 m., Nr. 1, p. 23.
44. STOŠKUS, Krescencijus Antanas, Tarp devynių auklių vaikas be galvos. *Radijas ir televizija Lietuvoje 2002 m.* Vilnius, 2003, p. 8.
45. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius, 2001.
46. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius, 2002.
47. TEREŠKINAS, Artūras. *Kūno žymės: seksualumas, identitetas, erdvė Lietuvos kultūroje*. Vilnius: Baltos lankos, 2001.
48. TOMLINSON, John. *Globalizacija ir kultūra*. Vilnius: Mintis, 2002.
49. URBONAS, Vytas. *Žurnalistikos pagrindai*. Klaipėda, 2001.

50. VĒLIUVIENĒ, Ramunė. *Radijas ir televizija Lietuvoje 2002 m.*, Vilnius, 2003, p.19.
51. VĒLIUVIENĒ Ramunė. *Globalizacijos tendencijos ir etnokultūra komercinėje elektroninėje žiniasklaidoje*. Prieiga per internetą:
http://www3.seimas.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2233&p_d=30289&p_k=1

The Image of culture and heritage in the Lithuanian media (summary)

Old and changing Lithuanian history left a deep imprint in the culture of our country. The culture became a resting pole in the most difficult times of our history. The question of the Lithuanian culture development became an important question in our society.

This Master thesis „The image of culture and heritage in the Lithuanian media“ analyzes the themes of culture and heritage as well as their portrayal in the Lithuanian media. The themes of culture and heritage are analyzed in periodicals, internet sites as well as in Lithuanian televisions. Using the content analysis method the development of Lithuanian culture life is analyzed in the internet site “Delfi” rubric “Kultūros parkas”.

In order to create the image of culture and heritage it is important to define the definitions of culture and heritage. There are a number of definitions of the two concepts in literature. The concept of culture is one of the most difficult words. The many definitions of culture reveal the importance of human existence as well as the human worldview. Human beings create culture and through it they find a sense of life.

The contemporary cultural change process is influenced by the mass culture invasion. This way culture gains a number of different forms of expression. Mass media is quickly transforming. Information technologies provided new opportunities for its development. Mass media has important influence in forming the worldview of the audiences. Thus, it is important to analyze the relations between media and culture.

The media reflects culture in society and allows to become acquainted with various forms of culture. Mass media provides various views for the multiple audiences that are different in their interests and cultural understanding. Depending on the worldview every person creates a different image of culture portrayed in mass media.

The mass media analyzed in this thesis has its own view to culture and its expression. National papers do not pay a lot of attention to the culture theme – they reflect more culture news of the world. The specialized press uses the intellectuals with the discussions left only in the pages of the press. Internet webpages are ambitious, but not in representing the cultural life.

The internet webpage “Delfi” rubric “Kultūros parkas” is only partially carrying out the mission of cultural development. The rubric describes and announces events, but the descriptions of the expression of cultural life are only about Lithuanian capital Vilnius. There is no attention given to the analysis of the cultural problems, the problems of the artists or other people interested in culture. The

Lithuanian national broadcaster is different from all the Lithuanian commercial televisions because of the mission to give more attention to the cultural life and its problems.

Describing the situation of the heritage, it is changing thanks to the mass media. The mass media has drawn away from the heritage problems and now it is creating a modern concept of heritage in society.

The culture and heritage values are the major capital of the nation that needs to be talked about. The threshold between society and culture and heritage must not be enlarged. Culture and heritage are one of the important factors forming the nation's distinction. Their concepts can be a foundation when defining the past and the contemporary culture and heritage identity as well as to finding out what lies in the future generations.

Priedas Nr. 1

Data	Straipsnio šaltinis	Straipsnio pavadinimas	Tematika
01-03	„Lietuvos žinios“	Šiauliuose suplazdėjo tūkstančiai angelų	Kasmetinis renginys, į angelus perkeliamas vilties simbolis.
	„Klaipėda“	K.Donelaitį pagerbė 18-ąjį kartą	K.Donelaičio mirties metinių minėjimas.
	„Mugė“	Išrinktas penkioliktasis Kėdainių krašto kultūros premijos laureatas	Kasmetinis renginys, pagerbti nusipelnčius bendruomenės kultūros veikėjus.
	BNS	Vilniaus mažajame teatre – poezijos spektaklis	Informacinis pranešimas apie spektaklį.
01-04	BNS	Alytuje duris atvers nauja biblioteka	Naujos bibliotekos atidarymas.
	„Atgimimas“	Prancūzai rašo diktantą	Nacionalinio diktanto rašymo Prancūzijoje gimimo idėja.
	„Laikinoji sostinė“	Vilniuje – iš akmenų sukurta gegutė	Naujos skulptūros atsiradimas.
	„Delfi“	Jaunoji lietuvių dramaturgija sklinda ir už sostinės ribų	Spektaklio premjera Raseiniuose.
01-05	„Lietuvos radijas“	Diena ir naktis – laisvės gynimui atminti	Metalo plastikos darbų paroda.
	„Lietuvos radijas“	Vilniaus rotušėle - koncertas Biržų vardo 550-ųjų metinių paminėjimui	Koncerto atgarsiai.
	„Lietuvos žinios“	Sostinės dailininkai sveikina Vilnių	Tapybos paroda galerijoje „Arka“ Vilniaus tema.
	„Lietuvos žinios“	Seni batai virto meno kūriniais	Senų batų improvizacijų paroda.
	„Delfi“	Vienerių metų sukakčiai – ypatingas komedijos „Urvinis žmogus“ spektaklis	Komedijos „Urvinis žmogus“ jubiliejinis spektaklio vakaras.
	„Delfi“	Vilniaus Mažajame teatre - mono spektaklis "Poezija ir meilė Lesbo saloje"	Spektaklio vizitas valstybiniame Vilniaus Mažajame teatre.
	Šiaulių apskrities televizija	Šiaulių katinų muziejui - dovana iš Švedijos	Katinų muziejui statulėlių dovana iš Švedijos.
01-06	„Delfi“	Sostinės „Menų spaustuvei“ – Europos regioninės plėtros fondo parama	Kūrybinės industrijos plėtros projekto pristatymas.
	BNS	Poetei A.E.Puišytei bus įteikta Lietuvos rašytojų sąjungos premija	Už poezijos rinkinį skirta premija.
	Pagal „Laisvės“ radiją parengė Stanislovas Kairys, "Atgimimas"	Apie kasmetinį didįjį olandų kalbos diktantą	Nacionalinio olandų diktanto rašymo atgarsiai.
	„Delfi“	Vilniaus universiteto dėstytojams – garbingas Prancūzijos Vyriausybės apdovanojimas	„Akademinės Palmės Šakelės“ skirtos Prancūzų kultūros propagavimui Lietuvoje.
	„Delfi“	Ilgį vakarai sostinės galerijose turėtų tapti tradicija	Ilgų vakarų miesto galerijose akcijos turėtų tapti tradicija.
	Jūratė Samušytė, „Laiko viny“, „Žinių radijas“	„Laiko viny“: uraganai, Galilėjus, Voityla ir Pirmoji dailės paroda	M.K.Čiurlionio pirmosios parodos surengimas Vilniuje.
	BNS	Seime bus eksponuojami dirbiniai iš Blokados fondo	Blokados fondo juvelyrinių dirbinių paroda.
01-07	„Lietuvos žinios“	Muziejininkai eksponatus Valdovų rūmams perka tyliai	Istorinių vertybių ir brangių eksponatų Valdovų rūmams pirkimo atgarsiai.
	„Lietuvos žinios“	Meno galerijos įkurtuvės vėluoja pusmetį	Marijampolėje pasigendama meno galerijos atidarymo.
01-08	BNS	Jūrmaloje atidaryta Baltijos jūroje paskendusiu laivų paroda	Baltijos jūroje paskendusiu laivų paroda.
01-09	„Lietuvos žinios“	Architektūros muziejus pakibo ore	Architektūros muziejaus perkėlimo klausimas.
	„Lietuvos žinios“	Dailininko Vytauto Poškos sapnai	Dailininko tapybos parodos pristatymas.
	„Lietuvos žinios“	Alytuje - bibliotekos įkurtuvės	Naujos bibliotekos Alytuje atidarymas.

	„Delfi“	Paroda iš Islandijos, kur žmonės ir elfai gyvena draugiškai	Švietėjiškos parodos pristatančios Skandinavijos kraštų mitologiją bei gamtą atidarymas.
01-10	„Delfi“	Panevėžyje atidaroma XIX a. Ispanijos fotografijų paroda	Lietuvos dailės muziejaus kilnojamųjų fotografijos parodų ciklo „Sveika, Europa!“ tąša.
	BNS	Kaunas Sausio 13-ąją minės įvairiais renginiais ir knygos apie laisvės gynėją pristatymu	Laisvės gynėjų dienos renginių atgarsiai Kaune.
	BNS	Baltijos šalių sostinėse rudenį bus parodytas bendras trijų teatrų spektaklis	Baltijos šalių rusų dramos teatrų bendradarbiavimas, kartu statomas spektaklis.
	„Lietuvos žinios“	Gyvenimas ir kūryba - istorijos dalis	Jono Nariūno personalinės parodos Parlamento galerijoje pristatymas.
	„Delfi“	M.K.Čiurlionio dailės muziejuje - L.Strolio keramikos paroda	Keramikos Liudviko Strolio parodos pristatymas.
	„Delfi“	„Klajonės po jūrą ir save“: pirmoji Lietuvoje buruotojo knyga ir fotografijos paroda	Pirmosios marininės fotografijų parodos surengimas ir knygos pristatymas.
	„Delfi“	Pažintis su šiuolaikine prancūzų dramaturgija	Naujausių prancūzų pjesės skaitymai.
	„Delfi“	Lėlininkui S.Ušinskui prisiminti – knygos ir DVD pristatymas	S.Ušinsko indėlis į Lietuvos kultūrą, dailę ir lėlių teatro meną, „Lėlių ir kaukių teatras“ pristatymas.
	„Lietuvos žinios“	Kultūros namų sienoje - istorinis dokumentas	Užantspauduoto stiklinio butelio su 1933 metų dokumentu radimas.
	„Lietuvos žinios“	Kuo gyvena Žvėryno karaimai	Vilniaus karaimų bendruomenės gyvenimas .
	„Laikas“	R.Dichavičius: meno narkomanas	R.Dichavičiaus kūrybinio indėlio pristatymas, kūrybinių idėjų atskleidimas.
	„Delfi“	M.K.Čiurlionio dailės muziejuje - paroda "Socialinė grafika"	Parodos atidarymas, kūryboje akcentuoja ir plėtoja socialinę bei politinę tematiką.
	„Delfi“	Menų spaustuvėje – „Kampuoti aforizmai su kaspinais“	Jauno dramaturgo pjesės pristatymas.
	„Delfi“	Lietuvos nacionaliniame dramos teatre - „Mažojo princo“ premjera	Spektaklio premjeros pristatymas.
01-12	„Delfi“	Jauniems menininkams – galimybė kurti Šiaurės šalyse	Bendradarbiavimas su Šiaurės šalių menininkais, jaunųjų menininkų rėmimo programa.
	„Lietuvos žinios“	Patriarcho gimtinei - muziejaus statusas	J.Basanavičiaus sodybos-muziejaus įrengimas.
	„Delfi“	Apie tragiškus sausio įvykius – paroda autobuse	Laisvės gynėjų dienos uostamiestyje minėjimas.
	„Galvė“	Už pasakos vartų – harmonijos gyvenimo versmės	Vietnamo pasakos motyvais pastatyto spektaklio pristatymas.
01-13	„Ekstra žinios“	Šįmet populiariausią knygą rinks skaitytojai	Geriausios knygos rinkimais.
	BNS	Vilniuje bus eksponuojamos 19 amžiaus lietuvių liaudies audinių kopijos	Senovės bei šiuolaikinių drabužių ir aksesuarų paroda.
	BNS	Vilniaus mokytojų namai kviečia gyventojus dalintis atsiminimais	Mokytojų namų jubiliejaus įprasminimas gyventojų prisiminimuose.
	BNS	Baltijos šalys bendradarbiaus saugant medinę architektūrą	Architektūros paveldo išsaugojimo problematika trijose Baltijos šalyse.
	„Žinių radijas“	„Laiko vynas“: Coco Chanel, botanikų princas, Statutas ir Stasys Povilaitis	Lietuvos statutas, Stasio Povilaičio jubiliejaus ir kūrybinio gyvenimo atspindžiai.
	BNS	Aukojimo šventę minintis Lietuvos totoriai kviečia į filmo premjerą	Dokumentinio filmo apie tautinę mažumą – totorius pristatymas.
	„Delfi“	„Euroteatrolė“ – Kauno dramos teatro akcija „Žalgirio“ fanų žmonoms	Teatro gyvenimas priartinamas prie visuomenės narių .

	„Delfi“	Lietuvos menininkai kviečiami į Menų laboratoriją "Connection Barents" Norvegijoje	Tarptautinis bendradarbiavimas meno srityje.
01-14	BNS	Žygeiviai kelias prieš 83 metus vykusio Klaipėdos sukilimo dalyvių keliais	Klaipėdos krašto prie prijungimo prie Lietuvos 83-osioms metinėms paminėti įprasminimas.
	„Lietuvos žinios“	Vilniaus galerijoje - seniai nematyta rusų fotografija	Pirmoji Rusijos fotomenininkų paroda po Nepriklausomybės atkūrimo.
	„Lietuvos radijas“	Naujas fotoalbumas – 1991 sausio įvykių tema	Fotoalbumo pristatymas.
	„Delfi“	Santakos garbės ženklais bus pagerbti dar 7 kauniečiai	Nusipelnusių Kauno bendruomenės narių apdovanojimai.
01-16	„Lietuvos žinios“	Aukštaitijos sostinėje - senieji Ispanijos vaizdai	Kilnojamosios parodos Panevėžyje pristatymas.
	„Delfi“	Savaitgalį Kaune viešės Klaipėdos muzikinis teatras	Spektaklio premjeros pristatymas Kauno valstybiniame muzikiniame teatre.
	BNS	Vilniuje rengiama lietuvių ir baltarusių solidarumo akcija	Solidarumo su baltarusiais akcija, filmo pristatymas.
	„Delfi“	Kauno valdžia susirūpino Pažaislio vienuolėmis	Pažaislio vienuolyno restauravimo problematika.
	BNS	Valdovų rūmams nupirkta prancūziškas 16 a. baldas	Baldų valdovų rūmams pirkimas.
01-17	BNS	Lietuvių lėlininko S.Ušinsio 100-mečio minėjimą vainikuos jo knygos pristatymas	Renginių ciklo lėlininkui pagerbti rengimas, kūrybinio paveldo pristatymas.
	BNS	Vilniuje bus eksponuojamos 19 amžiaus lietuvių liaudies audinių kopijos	19 amžiaus lietuvių liaudies tekstilės technologijomis sukurtų senovės bei šiuolaikinių drabužių ir aksesuarų paroda.
01-18	„Lietuvos žinios“	Fotografijų ekspozicija - dovana Šiaulių muziejui	Fotomenininko parodos surengimas.
	„Galvė“	Viduramžiai pilyse įkvepia gyvybę	Sakralinio meno ekspozicijos Trakų salos pilyje atgarsiai.
01-19	„Laikas“	Senieji vilniečiai: nepasileidę ir organizuoti	Istorinis lietuvių gyvenimas ir šiandieninė akistata.
01-23	„Lietuvos radijas“	„Laiko viny“: sagos nugaroje, kaspervizija, Lynchas, Palachas ir Vladas Bagdonas	Aktoriaus V.Bagdono jubiliejaus minėjimas, kūrybinė apžvalga.
	„Delfi“	Jaunimo teatre - premjera pagal airių dramaturgo pjesę	Spektaklio premjeros pristatymas.
	BNS	Režisierius R.Tuminas Varšuvos teatre stato komediją	Režisierių bendradarbiavimas.
01-24	„Lietuvos žinios“	Lietuvos nacionaliniame muziejuje - laisvo žmogaus laisvė	Fotografo parodos atgarsiai.
	BNS	Naujieji Hario Poterio nuotykių lietuvių kalba pasirodys kitą savaitę	Knygos pristatymas.
01-25	BNS	Atviros Lietuvos fondo biblioteka persikelia į VU	VU TSPMI biblioteką papildė apie 7 tūkst. naujausių leidinių ir ALF.
	BNS	Vilniuje vyks smulkiosios tautosakos šventė	Diskusijos smulkiaja tautosaka „Išminties šventėje“.
	„Delfi“	Lietuviai susipažins su R.W.Fassbinderio kūryba	Garsaus kultūros atstovo iš Vokietijos filmų retrospektyvos pristatymas.
	„Delfi“	Medikų darbo kasdienybę fiksuos fotomenininkų objektyvai	Projektas, fotomenininkus įjungiantis į naują fotomeno raišką.
	BNS	Geteborge bus rodomi Jono Meko filmai	Paroda ir kūrėjų filmų peržiūra.
	BNS	Vilniuje viešės žinomi Rusijos dramaturgai broliai Presniakovai	Režisierių bendradarbiavimas su OKT.

	„Lietuvos radijas“	Šiaurės šalys dominuoja kultūros srityje	Šiaurės šalių kultūrinio gyvenimo apžvalga.
01-26	„Delfi“	Vilniuje rengiama „Burnso naktis“ - nacionalinė škotų šventė	Pirmą kartą rengiama škotų šventė miesto rotušėje.
	BNS	Osle įvyks Oskaro Koršunovo režisuoto spektaklio premjera	OKT premjera, pagal norvegų autoriaus kūrinį.
	„Galvė“	Žygimanto Kęstutaičio mirties aplinkybės – mitas	Istorinė akistata: neaiškios kunigaikščio mirties aplinkybės.
	„Galvė“	Į Užutrakį sugrįžta pirmoji skulptūra	Kultūros relikvijų „grįžimas“.
01-27	BNS	Priartėjus W.A.Mozarto gimimo sukakčiai, jo gimtasis miestas kraustosi iš proto	Muziko mirties metinių minėjimas gimtajame Zalsburgo mieste.
	BNS	Klaipėdos senamiestį saugos bronzinis šuo	Skulptūros Klaipėdos mieste pristatymas.
01-28	„Lietuvos radijas“	Panevėžyje siaučia „Literatūrinė žiema“	Literatūros festivalio atgarsiai.
	„Lietuvos žinios“	R.Kepežinsko kūryba be liūdesio ženklų	Jubiliejinė dailininko paroda.
	„Lietuvos žinios“	Nuotaikingasis siaurukas nuotraukose	Fotografijų paroda Siaurukui.
	„Kauno diena“	Sparnuotasis žirgas literatūros laukuose buvo tikras artojas	Kasmetinio Kauno rašytojų vakaro atgarsiai.
	„Kauno diena“	Fotografas A.Peldzius: Egipte vaikų šypsenos nerūpestingesnės nei Lietuvoje	Pokalbis su parodos autoriumi.
	„Lietuvos radijas“	Teatro bičiuliai buriasi į klubą	Klaipėdos muzikinis teatras visuomenę buria į klubą.
01-30	„Delfi“	Antanas Markuckis statys spektaklį Rusijoje	Kultūrinis bendradarbiavimas.
	„Žinių radijas“	„Laiko vynys“: Churchillis, Gimbutienė ir meška ant kito šono	Prisiminimai apie Mariją Gimbutienę.
	BNS	Kultūros ministerija gaivins Menininkų rūmus	Menininkų rūmų atkūrimo klausimas.
01-31	BNS	Vilniaus knygų mugėje viešės keturi žinomi užsienio rašytojai	Užsienio rašytojų vizito pristatymas.
06-01	„Delfi“	Parodoje atgis trijų garsiausių XXa. Lietuvos dailininkų piešiniai	Garsiausių šalies dailininkų parodos surengimas, lietuviškos dailės populiarinimas.
	„Delfi“	Jaunieji skulptoriai kviečia paskanauti „buterbrodų“	Jaunųjų skulptorių parodos surengimas.
	„Delfi“	Meno parodoje – žinomiausi italų kaukių teatro personažai	Italų liaudies kaukių teatro meno parodos pristatymas.
	„Delfi“	Fotografijų parodoje iš naujo atrandama Amerika	Jaunosios fotomenininkės parodos pristatymas, supažindinimas su Amerikos kultūra.
	BNS	Lietuviams - pažintis su Australijos kultūra pasitelkus humorą	Šiuolaikinio Australijos, N.Zelandijos meno kultūros pristatymas surengtoje parodoje.
	„Panevėžio balsas“	J.Miltinio archyvas - nacionalinės reikšmės paveldas	Juozo Miltinio kolekcija pripažinta nacionalinės reikšmės dokumentinio paveldo objektu.
06-02	„Delfi“	Akmens skulptūrų parke apdovanoti simpoziumo laureatai	Skulptūros simpoziumo atgarsiai, lietuvių ir užsienio kūrėjų kūrybinių minčių atgijimas meno kūriniuose.
	„Delfi“	„Mažoji m“ pristato miniatiūras iš 30 šalių	Tarptautinės miniatiūrų parodos pristatymas.
	BNS	Kaune galbūt atsiras paminklas Lietuvos estrados pradininkui D.Dolskiui	Estrados pirmtakui planuojama statyti paminklas.
06-05	BNS	Rusų dramos teatre - finansinė netvarka	Teatro finansinių problemų iškelimas.
	BNS	Vilniaus teatrui patyrė nesėkmę	Teatro festivalyje Lenkijoje išpūdžio nepaliko

		Lenkijoje	OKT ir Vilniaus mažasis teatras.
	„Delfi“	Kinijoje išleista lietuvių mokslininkų knyga	Mokslininko veikalas pripažintas užsienyje.
	BNS	Neprarandama vilties dar šiemet įkurti antipiratinį centrą	Antipiratinio centro įsteigimo klausimų nagrinėjimas.
	„Delfi“	Kauno kamerinis teatras rodys lietuvių neįvertintą „Pikų damą“	Lietuvos publikos neįvertintas spektaklis puikiai kotiruojasi užsienyje.
	„Delfi“	LNOBT pristatė naują sezoną	Naujo kūrybinio sezono pateikimas.
06-06	„Panevėžio balsas“	J.Miltinio dramos teatrą drebino gruzinų šokiai	Moksleivių šokėjų vizitas į Lietuvoje rengiamą šokio festivalį.
	„Delfi“	J.Miltinio dramos teatre – menininko likimas	Tragiškas menininko likimas perkeltas į spektaklio variaciją.
	„Delfi“	ŠMC kavinėje - pokalbiai apie aborigenus	Diskusijos aktualiomis kultūros temomis, šiuolaikinio meno suvokimas
	„Delfi“	P.Lapė: jei esi lietuvis, kuri lietuvišką meną	Išėjimo tapytojo darbų parodos atidarymas.
	„Delfi“	Kompanija sieks įprasmiti elektrą meno kūrinys	Tarptautinis menininkų konkursas simboliškai įprasmiti ir išreikšti elektrą.
06-07	BNS	Literatūros festivalyje Lenkijoje - M.Ivaškevičiaus debiutas	Tarptautiniame literatūros festivalyje Lietuvių rašytojo debiutas.
	L.T.	Valdininkams nerūpi griūnanti rašytojo klasiko sodyba	Kultūrinio paveldo problematika.
	„Sekundė“	Skulptoriai Panevėžio savivaldybei grasina teismu	J.Miltinio atminimo įamžinimo klausimai valdininkų ir skulptorių kare.
	„Delfi“	Užupyje bus išsaugotas unikalus medinės architektūros paminklas	Medinio paveldo išsaugojimo klausimai.
	„Delfi“	Vilniuje bus pastatytas paminklas lietuvių puoselėtojams broliams Vileišiams	Garsių lietuvių puoselėtojų atminimo įamžinimas.
06-08	„Delfi“	Pirmieji „Siemens“ arenos apdovanojimai - geriausiems renginiams įvertinti	Apdovanojimams renkami geriausi vykę renginiai.
	„Delfi“	Pajūryje - „keliaujančių“ paveikslų paroda	Moderniosios ir šiuolaikinės darbai „keliauja“ po Lietuvą.
	„Delfi“	Sostinės senjorai rinksis į savo mažąją dainų šventę	Mažosios dainų šventės surengimas.
	BNS	Siūlomas 21 mln. litų vertės Kauno pilies rekonstrukcijos projektas	Pilies restauravimo projekto aptarimas.
	BNS	Sutvarkyta Sausio 13-osios aukų įamžinimo teritorija prie televizijos bokšto	Atminimo įamžinimo teritorijos įprasminimas.
	„Delfi“	„Urvinės moters“ paslaptys paaiškės jau kitą savaitę	Spektaklio premjeros apžvalga.
06-09	„Delfi“	Lietuvos nacionaliniame muziejuje - paroda „Tremties ženklai“	Supažindinimas su parodos atidarymu.
	Aušra Malinauskienė	„Mėnulio akmens“ parke - antrasis menininkų simpoziumas	Menininkų simpoziumo surengimas, menininkų aktyvumo ir bendradarbiavimo skatinimas.
	BNS	Rusija neįsileido lietuviškos etnografinės ekspedicijos, plaukiančios kurėnu	Politiniai nesutarimai trukdo kultūros pažinimui ir jos tradicijoms.
06-10	BNS	Algirdo epochos kario aprangos ir ekipuotės atkūrimo projektas - finišo tiesiojoje	Atkurti 14-to a. lietuvių kario ginkluotę ir aprangą.
06-12	„Ekstra“	Baroko šedevro restauravimas supykde žinovus	Unikalų kūrinių naikina abejingumas, prasta darbų kokybė.
	„Delfi“	Pasaulį išvydo Lietuvos dailininkų	Dailininkų žodyno išleidimas.

		žodyno I tomas	
	„Delfi“	Kaunas atstovaus Lietuvai Hanzos dieneose Vokietijoje	Tarptautiniu bendradarbiavimu siekiama kultūrinė vienybė.
	„Delfi“	Pirmoji Lietuvoje meno galerijų sueiga - „Pietų ant žolės“ metu	Galerijų atstovų sueiga skirta aptarti Lietuvos dailės raidą Lietuvoje ir pan.
	„Delfi“	Vilniuje - bareljefinis paminklas M.Sleževičiui	Paminklas valstybininkui įamžinti.
06-13	BNS	Pirmą kartą vienoje ekspozicijoje - Romerių giminės dailininkų kūryba	Pirmą kartą surengtą tokia paroda, vienijanti kelių kartų kūrybą.
	„Delfi“	Senoliai siūlys veltinius Vilniaus gatvių jaunimui	Senos tradicinės technologijos atgaivinimas.
	„Delfi“	Trakų pusiasalio pilyje savaitgalį atgis Viduramžiai	Protėvių tradicijų, gyvenimo būdo skleidimas tradicinėje šventėje.
	„Delfi“	Vilniuje pirmą kartą bus minima airiška „Bloomsday“ diena	Airijos šventės tradicijos priartinamos prie lietuvių visuomenės.
	L.T.	Urviniai – nepaaiškinamas fenomenas	Spektaklio „Urvinė moteris“ populiarumo analizė „klubinis s. Kabaretinis teatras“.
06-14	„Delfi“	Apdovanoti T.Dambrausko fotokonkurso nugalėtojai	Karinės fotografijos propagavimas.
	„Delfi“	Vilniaus šokio spaustuvė suburs šokio profesionalus	Kūrybinio potencialo ugdymas šokio meno srityje.
	„Delfi“	Sostinės policija skelbia fotokonkursą	Policijos pareigūnų elgesio kultūrai skatinti.
	BNS	Siekiama išsaugoti Lietuvos dainų švenčių tradiciją	Vyriausybės nutarimo priėmimas šiai tradicijai gyvuoti.
	BNS	Ignalinoje atidaromas "siaurukas"	Techninio paveldo prasmimas.
	BNS	Viduramžiais sostinę juosusi siena taps vėl atpažįstama	Gynybinės sienos liekanų atnaujinimo galimybės.
	„Vox Maris“	Lietuvos ir Latvijos teatralai užmezgė draugystės saitus	Bendradarbiavimo tarp šalių teatro užsimezgam.
06-15	„Delfi“	Neformalus meno festivalis „okupuos“ Kauno mėsos kombinatą	Viešojo meno suvokimo ribų plėtimas.
	„Delfi“	Jaunimo teatrui ir toliau vadovaus A.Latėnas, Šiaulių - A.Venckus	Konkursas – pareigoms užimti.
	„Delfi“	ŠMC – pavyzdys tokio tipo institucijoms kitose šalyse	Meno institucijų funkcijos ir veikla.
	„Delfi“	Lietuviškos juvelyrikos „lagaminas“ pasiekė Tbilisį	Šiuolaikinė juvelyrika „keliaujančioje“ parodoje.
06-16	„Delfi“	J.Tiškevičiaus dvaro sodyboje bus kuriamas menas paveldui	Visuomenės iniciatyva išsaugant paveldą.
	„Delfi“	„Oidipo karaliaus“ sėkmė gimtojoje Graikijoje	Graikijos meno kritikų atsiliepimai apie regėtą spektaklį.
	BNS	Minimos A.Vaičiulaičio 100-osios gimimo metinės	Minėjo proga surengtų renginių pristatymas.
	„Delfi“	Parodos kuravimas pirmąkart Lietuvoje taps viešu procesu	Parodos kuravimas elektroninio dienoraščio ir kitų medijų pagalba.
	BNS	Lietuvoje - garsiausių pasaulio avangardistų paroda	Avangardisto parodos pristatymas.
	BNS	Vilniaus Tymo kvartalo aikštėje - knygų mainų šventė	Pirmoji knygų mainų šventė.
	BNS	Kernavė vėl pasirengusi kelionei į praeitį	Istorinės praeities atspindžiai.
	„Lietuvos radijas“	Trakų Pusiasalio pilis kviečia į Viduramžių šventę	Viduramžių švenčių tradicija.
	„Lietuvos radijas“	D.Teišerskytė susirūpino kultūros rėmimu	Skirstant biudžetą – kultūra lieka podukros vietoje.
06-19	Julija Ciuripa	San Remo festivalis prakalbo lietuviškai	Moksleivių teatro trupės vizitas į pasaulinį festivalį Italijoje.

	BNS	Lietuvos valstybingumą pažymės „Pilies festivalis“	Naujas kultūrinis renginys. Supažindinimas su 16-17 a. dvasine ir materialine kultūra.
06-20	„Delfi“	Į Klaipėdą - stebėti „Erozijos“	Projekto parodos pristatymas.
	„Delfi“	Molėtų miestą užkariaus menininkai	Menininkų simpoziumas Molėtuose
	„Panevėžio balsas“	Pasvaliečiams - retro stiliaus paroda	Siaurukas. Kultūros paveldo įprasminimas parodoje.
06-21	„Klaipėda“	Karo laikų slėptuvė Klaipėdoje išvengė buldozerių	Pilietinė iniciatyva išsaugoti karinį paveldą (tunelis-slėptuvė).
	„Lietuvos radijas“	Vilniuje galima pasigrožėti Romos Bazilikos vaizdais	Parodos pristatymas.
	„Delfi“	Apie kultūros renginius informuos nemokamas leidinys	Naujas leidinys kultūros įvykių sklaidai.
	„Delfi“	Svarbiausiame Čekijos šokio festivalyje – klaipėdietė choreografė	Šiuolaikinio šokio ir judesio teatro mene skleidžiasi lietuvių kūrybiškumas.
	„Delfi“	Scenos improvizacijos - uodų karalystėje	Naujos meno formos.
	„Delfi“	Kauno galerijoje atidaromas Kubos meno projektas	Naujas šiuolaikinio meno projektas, supažindinantis su Kubos menininkų kūryba.
	BNS	Vilnius ruošiasi jubiliejinei UNESCO komiteto sesijai	Jubiliejinės paveldo komisijos sesijos dienotvarkės pristatymas, pasirengimas. Renginio reikšmė mūsų šalies kultūroje.
	„Sekundė“	Su Panevėžio savivaldybe menininkai bylinėsis teisme	Nesutarimai dėl J.Miltinio paminklo statybų menininkų sukuryje.
	„Panevėžio balsas“	Skaistakalnio parkui - antra jaunystė	Kultūrinių vietovių reikšmė bendruomenėje.
06-22	„Delfi“	„FOTOMaratonas2“ sukviets iki 200 fotografų	Masinis fotografijos maratonas. Masinis kūrybinis procesas.
	„Delfi“	ŠMC kvies susipažinti su maoriais	Galimybė pažinti Naujosios Zelandijos kultūrą.
	„Delfi“	Didžiulių paveikslų kolekcija iš Kauno persikėlė į pajūrį	Įspūdingo dydžio paveikslų kolekcija. Parodoje bendras tapybos projektas.
	„Delfi“	Panevėžyje – tarptautinis tautinių šokių ir muzikos festivalis	Tarptautinio šokių ir muzikos festivalio pristatymas. Kultūrinis dialogas.
06-23	„Lietuvos radijas“	Plungėje teka „Saulėlė raudona“	Tarptautinis folkloro festivalis.
	„Delfi“	Vilnių papuoš du nauji paminklai	Paminklas tremtiniais ir žydų istorinei asmenybei atminti.
06-27	Ieva Urbonaitė	Po 13 metų baigta statyti Lietuvos kankinių bažnyčia	Bažnyčios statybos kankinių aukai įprasminėti.
	BNS	Seimas raginamas remti tautinių amatų propaguotojus	Tautinio paveldo puoselėtojams siūlomos mokesčių lengvatos.
06-28	BNS	Kauniečiai ir vėl kviečiami į festivalį "Operetė Kauno pilyje"	Tarptautinio klasikinės muzikos festivalio pristatymas.
	BNS	Kristupo vasaros festivalį atidarys opera „Karalius Edipas“	Festivalio pristatymas.
	„Delfi“	Šeštadienį bus pristatyta knyga apie Rainių žudynes	Knygos, skirtos karo nusikaltimams atskleisti, pristatymas.
	„Delfi“	Užupis savaip švęs Mindaugo karūnavimo dieną	Šiuolaikiškas Valstybingumo dienos įprasminimas.
	„Delfi“	Maskvos valstybinis „Rusų baletas“ Palangoje pristatys savo šedevrus	Baletų teatro viešnamė. Klasikinio baletu perlu programos atgarsiai.
	„Delfi“	„Atvira erdvė“ – emocinė injekcija šiuolaikiniam teatru	Konkursas, menininkams suteikiantis kūrybinę laisvę visose erdvėse.
06-29	„Delfi“	Molėtus buvo užpuolę „paukščiai“	Vykusio menininkų simpoziumo atgarsiai.
	„Panevėžio balsas“	Upytėje atrastos griautinių kapų liekanos	Kultūros vertybių atradimas.
	„Panevėžio balsas“	Garsių žmonių tėviškė - ties išnykimo riba	Kaimo likimas šių dienų akistatoje su laiku.

	BNS	Lietuvą pasiekė autentiškos LDK vėliavos ir žemėlapiai	Tarptautinės parodos surengimas
	BNS	Lietuvos vardo tūkstantmečio minėjimo organizatoriai eina į gatves	Reklaminė akcija supažindinti visuomenę su ypatingu istoriniu renginiu.
	BNS	Valstybės dieną - iškilmingos ceremonijos ir renginiai	Renginių šiai dienai paminėti Vilniuje pristatymas.
06-30	„Delfi“	„Pilies festivalyje“ atgims LDK kultūra ir tradicijos	Renesanso kultūros ir tradicijų visuomenei pristatymas
	„Delfi“	Panevėžyje vėl vyks tarptautinis keramikos simpoziumas	Keramikos simpoziumas ir konferencija. Pristatymas.
	„Delfi“	Festivalį „Muzikinis rugpjūtis pajūryje“ pradės „Karalius Edipas“	Operos-oratorijos skirtos Valstybingumo dienai paminėti pristatymas.
11-02	Ieva Urbonaitė	Vėlinių oktavą tikintieji minės gimusius Dangui	Oktavos laikotarpis – Tradicinė lietuvių rimitis.
	BNS	Žadama tvirtinti sovietmečiu atstatytos Biržų pilies pamatus	Biržų pilies išlikimo problematiški atspindžiai.
	BNS	Radvilų rūmuose Vilniuje prisimenamas skulptorius P.Aleksandravičius	Skulptoriaus jubiliejaus proga surengta paroda.
	„Delfi“	Budapešte pristatyta lietuvių fotografo P.Normanto knyga	Fotografo, keliautojo ir poeto knygos pristatymas.
	BNS	Lietuvos miestų scenose varžysis mėgėjų teatrai	Lietuvos mėgėjų teatro šventės atspindžiai.
	lrt.lt	Vilniuje vyksta jaunųjų dramaturgų seminaras	Seminarams pradedantiesiems dramaturgams.
11-03	„Delfi“	Aukštaitija jau turi savo herbą bei vėliavą	Aukštaitijos herbo visuomenei pristatymas.
	„Delfi“	Į Vilnių sugrįžta šimtametė „Birutė“	Lietuvių tautinės operos atgimimas filharmonijoje.
	lrt.lt	„Grimo opera“ sulaukė tarptautinio pripažinimo	Spektaklio įvertinimas užsienio scenoje pelnė apdovanojimą.
	Aistė Mažutytė	Vilniuje atidaryta I.Piekuro naujausių darbų paroda	Naujausių tapybos darbų parodos atidarymas, kūrybos pristatymas.
11-06		Budapešte atidengtas Lietuvos tautodailininkų koplytstulpis Vengrijos revoliucijai atminti	Tautodailės darbų įprasminimas.
	lrt.lt	Nacionaliniame dramos teatre – dokumentinė drama „Bunkeris“	Pagal dokumentus atkurta drama atgyja teatro scenoje.
	„Delfi“	O.Koršunovas ir rašytojas A.Baricco Italijoje stato Mozarto „Užburtąją fleitą“	Režisieriaus kūryba užsienio scenose.
	„Delfi“	Varšuvoje pristatomas naujas dvikalbis S.Gedos poezijos rinkinys	Antroji lietuvių poeto knyga – Indėlis Lenkijos ir Lietuvos kultūrai.
	„Delfi“	Menų spaustuvė šildys jaunatviška improvizacija meilės tema	Netradicinio šokio spektaklio premjera – jaunųjų kūrėjų kūryba.
	BNS	Jaunimo teatro scenoje - kažkada uždrausta tema	Naujojo spektaklio premjera.
	BNS	Paskelbti pretendentai į Baltijos Asamblėjos premijas	Meno premijos už kūrybinę veiklą nominacijų pristatymas.
11-07	BNS	Padedant garsiausiems pasaulio muziejams Vilniuje planuojama įsteigti kultūrinį centrą	Kultūrinio centro rengimas menininkų bendradarbiavimui skatinti, kultūros raiškos plėtrai gerinti.
	BNS	Klaipėdiečiai Kalėdas pasitiks naujų varpų dūžiais	Karilionų atnaujinimo įprasminimas.
	„Delfi“	Šiauliuose artėja šiuolaikinio meno festivalis „Virus’11“	Šiuolaikinio meno festivalio pristatymas.
	BNS	Menininkai galės kūrinius nemokamai	Menininkų galimybė savo kūrinius pristatyti

		patalpinti internetiniame paveikslų banke	plačiai pasaulio auditorijai.
	„Atgimimas“	Grafitai - teplionės ar menas?	Grafiti meno samprata.
	BNS	Jaunieji rašytojai teatralizuotai pagerbs G.Beresnevičių	Teatralizuoto renginio ir jo įprasminimo pristatymas.
	BNS	Lenkijoje - Valdovų rūmų istoriją pristatanti paroda	Kitų šalių su istorinėmis vertybėmis supažindinimas .
	lrt.lt	S.Trimakaitės benefise – muzikos ir poezijos puota	Kūrybinės veiklos jubiliejaus įprasminimo atgarsiai.
	„Delfi“	“Urvinė moteris” Latvijoje sukėlė ažiotažą	Premjeros sėkmė Latvijoje.
	BNS	Mirė žinomas tapytojas ir pedagogas Vincas Norkus	Įvykinis pranešimas.
11-09	BNS	Karikatūristas parodoje pristatys savo požiūrį į Lietuvos bėdas	Šalies gyvenimo atspindžiai humoro forma.
	„Sekundė“	Paminklo J.Miltiniui serialas – be pabaigos	Paminklo statymo nesutarimo atgarsiai.
	„Delfi“	Prestižinis Rusijos apdovanojimas – I.Bergmanui ir V.Bagdonui	Už indėlį plėtojant pasaulinį teatro meno pagerbtas lietuvių aktorius.
	BNS	Vilniuje startuoja nacionalinės dramaturgijos festivalis „Versmė“	Festivalio pristatymas, nacionalinės dramaturgijos „paieškos“.
	„Delfi“	Šliosbergo rūmų nugriauti nepavyks	Neaiškaus pirklio namų likimo sprendimas.
	„Laikas“	Nepailstantis menininkas rūpinasi Nidos ekspresionistų plenerų dvasia	Dailininkų grupės kūrybos tradicijų tąsa.
	BNS	Grafikos dizaino parodoje - naujas požiūris į Lietuvos įvaizdį	Nauji ir netikėti požiūriai į Lietuvos simbolius atgimsta grafikoje.
	„Delfi“	Prie Vyriausybės iškilis paminklas V.Kudirakai	Paminklo statybų atgarsiai.
	„Delfi“	Naujoje šokių mokykloje šokti mokys garsenybės	Šokio kultūrai neabejingų žmonių klubas.
	„Klaipėda“	Į Klaipėdą gali sugrįžti Martyno šventė	Liuteronų šventės tradicija.
11-13	lrt.lt	Klaipėdos dramos teatras – avarinės būklės	Teatro išlikimo grėsmė.
	„Delfi“	Mirė žinomas tapytojas Igoris Piekuras	Įvykinis pranešimas, kūrybinio kelio apžvalga.
	„Delfi“	Menų spaustuvėje – spektaklio „Metamorfozė“ pagal F.Kafką premjera	Teatro premjeros pristatymas.
11-14	Statyba ir architektūra	Sovietmečio architektūra bloškia į akistatą su istorijos ženklais	Paveldo likimo problematikos gvildenimas.
	„Žinių radijas“	Laiko vinyš“: pirmoji opera, J.Pilsudskio širdis ir J.Mačiūno atomai	Menininko pristatymas, operos reikšmės lietuvių kultūroje pabrėžimas.
11-15	lrt.lt	Pagerbtas teatro pedagogės I. Vaišytės atminimas	Teatro pedagogės jubiliejaus minėjimas.
	BNS	Lukiškių aikštėje - skulptūra "Laisvė"	Paminklas – kovotojams už laisvę atminti.
	BNS	R.Tuminas kviečiamas vadovauti garsiam Rusijos teatrui	Režisieriaus kūrybinio darbo įvertinimas.
	„Delfi“	Dramaturgai ieško gyvo santykio su žiūrovais ir kitomis meno rūšimis	Meno akcija. Šiuolaikinės dramaturgijos ryšių su kitomis sritimis paieškos.
	„Delfi“	J.Basanavičius premija skirta K. Aleksynui	Reikšmingas mokslinės ir visuomeninės veiklos etninėje kultūroje įprasminimas.
	BNS	Kaune pristatomos tragišką Lietuvos istoriją atspindinčios parodos	Parodos pristatymas.
	„Delfi“	A.Giniotis subūrė teatro laboratoriją „Atviras ratas“	Savotiška teatro terapija, menininkų iniciatyva teatro raiškoje.
11-16	BNS	Kaune - ketinimai reorganizuoti bibliotekas	Apgailėtina bibliotekų būklė.
	„Delfi“	I.Veisaitė bus apdovanota Vilniaus miesto medaliu	Pagerbta už nuopelnus kultūrai ir švietimui.

	BNS	Apdovanoti festivalio „Versmė“ laureatai	Apdovanoti dramaturgijos festivalio laureatai.
	BNS	Tarptautinėje parodoje „Baltijos tiltai“ - akvarelės istorija bei dabartis	Tarptautinės akvarelės parodos pristatymas.
	BNS	Parodoje - naujas žvilgsnis į dailininko J.Švažo palikimą	Tapybos paroda skirta kūrybiniam paveldui priminti.
11-17	BNS	Dviejų iškilių kultūros veikėjų darbą Vilnius įvertino medaliais	Kultūros veikėjų, skirtų apdovanojimams, nuopelnų kultūrai pristatymas
	„Delfi“	J.Miltinio 100-mečiui Panevėžyje išskils R.Midvikio „Mintis“	Besitęsiančių diskusijų atomazga.
	„Delfi“	Lietuvos dailės muziejus kviečia šeimas kurti drauge	Edukacinės programos ciklo pristatymas.
11-20	BNS	Tarptautinėje mugėje Londone - išsamus Lietuvos teatro pristatymas	Lietuvos teatro režisierių bei jų kūrybos pristatymas.
	BNS	„Meilė iš paskutinio žvilgsnio“ nagrinės vyro ir moters santykius	Naujo spektaklio pristatymas.
	BNS	Karo technikos muziejaus ateitis paaiškės tik kitamet	Karinio paveldo išlikimo, muziejaus įkūrimo klausimai.
	„Delfi“	Pristatoma V.Daujotytės knyga apie V.Mačernį	Knygos pristatymas, poeto atminimo vakaras.
11-21	www.lrt.lt	Meno rėmimas – moralinis pasitenkinimas ir investicija	Investavimo galimybės kultūros srityje aktualios meno žinovams iš užsienio.
	BNS	Visuomenei ketinama atverti Rotušės požemius	Senosios rotušės požemių atvėrimo visuomenėje aktualijos.
	BNS	Kaune atidaroma ekspozicija neregiamis	Neįgaliųjų integravimas į kultūrinę visuomenę.
	„Delfi“	Naujasis Žaliojo žašinėlio teatras - mažiausias teatras Vilniuje	Naujos teatro raiškos meno galimybės.
	„Delfi“	Lietuvos publikai pristatomas E.Nekrošiaus spektaklis „Faustas“	Naujos teatro premjeros pristatymas.
11-22	BNS	Visuomenininkai priešinsis Vilniaus Valdovų rūmų pašonėje esančių pirklio namų nugriovimui	Pilietinė iniciatyva kultūros paveldo apsaugoje.
	lrt.lt	Šiauliuose – mišlingas paveikslas	Paveikslo paslapties atskleidimas – menotyrininkų akiratyje.
11-23	„Delfi“	Vilniuje atidaromoje Mediatekoje - J.Meko dovanos Lietuvai	Vizualinio raštingumo visuomenėje ugdymo klausimai.
	„Delfi“	Įvairiausių profesijų atstovai tapo paveikslus labdarai	Visuomenės interesas, kūrybinė išraiška.
11-24	„Delfi“	Prie Valdovų rūmų piktavo istorikai	Visuomenės iniciatyva išsaugoti paveldą.
	BNS	Nacionalinio dramos teatro pastato laukia kapitalinis remontas	Kapitalinio remonto būtinybė.
	„Delfi“	Penktadienį Panevėžyje įžiebiamas Kalėdų eglė	Kalėdinio maratono renginių atgarsiai.
11-25	lrt.lt	Kaune įžiebiamas miesto eglutė	Kalėdinių švenčių atgarsiai.
11-27	„Delfi“	Katedros aikštės prakartėlėje Šventoji šeimyna įsikurs prieš pat Kalėdas	Kalėdiniai simboliai.
11-28	„Panevėžio balsas“	Teatras autobuse - galimybė kurti ir tobulėti	Teatro meno populiarinimui – dviaukštis autobusas.
	BNS	Tapytojo A.Stasiulevičiaus parodoje - senojo miesto dvasia	Jubiliejinės tapybos parodos atidarymo atgarsiai.
	BNS	Šventiniu laikotarpiu Kaunas pasipuoš angelais	Senujų tradicijų atgaivinimas.
	„15 min“	Kauno bažnyčios pašonėje - meilės simbolių parkas	Meilės medelių parko įkūrimas.
	BNS	Kaune - žvilgsnis į ankstyvąją dailininko K.Sklėriaus kūrybą	Akvarelės pradininko jubiliejinės parodos atgarsiai.

11-29	BNS	Vilniaus mokytojų namuose rengiama neįgalių vaikų darbų mugė	Tradicinė neįgaliųjų vaikų mugė. Kūrybinis integravimas.
	BNS	Gatesų fondo parama - Lietuvos viešosioms bibliotekoms kompiuterizuoti	Parama viešosioms bibliotekoms.
11-30	BNS	Švęsdamas 80-ies metų jubiliejų, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus kviečia keliauti laiku	Jubiliejinio renginio pristatymas.